

**T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİNİN
KÜLTÜREL MİRASLA İLİŞKİSİ
ve
MEKANSAL DEĞERLENDİRME**

Yüksek Lisans Tezi

Neriman OKUMUŞ KABAR

Ankara/2019

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİNİN
KÜLTÜREL MİRASLA İLİŞKİSİ
ve
MEKANSAL DEĞERLENDİRME

Yüksek Lisans Tezi

Neriman OKUMUŞ KABAR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Şule PFEİFFER TAŞ

Ankara/2019

KABUL VE ONAY

Neriman OKUMUŞ KABAR tarafından hazırlanan “Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla ilişkisi ve Mekansal Değerlendirme” başlıklı bu çalışma, [.....] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

(Başkan İmza)

Prof. Dr. Zuhal ÖZCAN

(Danışman İmza)

Prof. Dr. Şule PFEİFFER TAŞ

(Üye İ m z a)

Dr. Öğretim Üyesi Feray ÜNLÜ

ETİK BEYAN

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi' ne uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

- Akademik ve etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Tarih ve İmza:

27.06.2019

Neriman OKUMUŞ KABAR

ÖZ

OKUMUŞ KABAR, Neriman, Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla ilişkisi ve Mekansal Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019

Kültürel mirasımızın korunması, yaşatılması, öğretilmesi, tanıtılması amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığınca öncelikle yedi bölgede o yörenin en seçkin edebiyatçılarından birinin ismini taşıyan ‘Edebiyat Müze Kütüphaneleri’ kurulmaya başlanmış, tezin yazıldığı dönemde altı tanesinin tasarımı gerçekleştirilmiştir. Bunlardan yalnız 5 Edebiyat Müze Kütüphanesi eski eserdir.

Taşınmaz somut kültürel mirasın, geleneksel sivil mimari örneklerinden olan istisnai güzellikteki eski binalar restore edilerek topluma kazandırılmış, taşınabilir somut kültürel mirasımızın unsurları olan kitaplar, yazmalar, dergiler, resimler, fotoğraflar, eşyalar, kostümler de müze kütüphanelerde sergilenmiştir. Bu binalarda yine kültürel mirasla ilgili bir çok etkinlik düzenlenmektedir.

Bu çalışmada; müze kavramı, kütüphane kavramı, müze kütüphanesi kavramı, ele alınmış, kültürel mirasla müze kütüphaneleri arasındaki bağlantı ortaya konmuş, edebiyat müze kütüphanelerinin kültürel mirasla ilişkisi açısından mekânsal değerlendirmeler yapılmış, eski durumları, restorasyon süreçleri ve son durumları ile ilgili bilgi verilmiştir.

Anahtar Sözcükler; Kültürel miras, müze, kütüphane, edebiyat müze kütüphanesi.

ABSTRACT

OKUMUŞ KABAR, Neriman, Relationship between Literature Museum Libraries and Cultural Heritage and Spatial Evaluation, Master Thesis, Ankara, 2018

'Literature Museum Libraries' which bear the name of one of the most distinguished literary writers of the region began to be established by the Ministry of Culture and Tourism primarily in seven regions in order to conserve, maintain, teach, and promote our cultural heritage and six of these museums have been opened during the period when this thesis is written. Five Literature Museum Libraries of these museums are exclusively relics.

The old buildings which are the examples of our immovable tangible cultural heritage and traditional civil architecture that have an exceptional beauty have been restored and brought to society and books, manuscripts, magazines, paintings, photographs, furniture, costumes, which are elements of our movable tangible cultural heritage have been exhibited in these museum libraries. Many activities related to our cultural heritage are organized in these buildings.

The concept of the museum, the concept of library and the concept of the museum library have been discussed, the relationship between cultural heritage and museum libraries has been revealed, spatial evaluations have been carried out with respect to the relationship between cultural heritage and museum libraries, information about their former situations, restoration processes and latest situations have been provided in this study.

Key words; Concept of cultural heritage, the concept of the museum, the concept of library and the concept of the museum library.

TEŞEKKÜR

"Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla İlişkisi ve Mekansal Değerlendirme" adlı tez çalışmamı, araştırmanın yapılmasında ve tezin yazılmasında incelik, hoşgörü ve sabırla beni yönlendiren kıymetli yardımlarını esirgemeyen tez hocam sayın Prof. Dr. Şule PFEIFFER TAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans dersleri sırasında engin bilgi ve görüşleriyle yetişmemize katkıda bulunan hocalarım; Prof. Dr. Cüneyt ELKER' e, Dr. Elif GÜNEŞ' e, Dr. Feray ÜNLÜ 'ye, Dr. Aydanur YENEL' e, en kalbi teşekkürlerimi sunarım.

Edebiyat Müze Kütüphanelerinin kurulmasına öncülük eden dönemin Genel Müdürü proje sahibi Prof. Dr. Onur Bilge KULA' ya ve Genel Müdür Yardımcısı Semra ATINÇ' a, ayrıca araştırmanın yapılması sırasında, başta Edebiyat Müze Kütüphaneleri yöneticilerine, tezin yazılması sırasında kitap, belge, proje, tablo, evrak gibi her türlü doküman ve materyalin temin edilmesi için katkıda bulunan bütün çalışan mesai arkadaşlarım ile projeleri çizmemde yardımcı olan Edebiyat Müze Kütüphanelerinin projelerini çizen Ayla VASFİ' ye ve arşivlerindeki resimleri benimle paylaşan uygulayıcı firma Pediko' nun sahibi Mehmet Emin YÜCELİSOY 'a teşekkürlerimi sunarım.

Neriman OKUMUŞ KABAR

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
TABLolar DİZİNİ	x
RESİM DİZİNİ	xi
ÖNSÖZ	xx
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	3
1.1. Tezin Konusu.....	3
1.2. Tezin Amacı ve Önemi.....	3
1.3. Yöntemi.....	4
1.5. Araştırmanın Sorusu ve Hipotezi	4
II. BÖLÜM	7
2. MÜZE, KÜTÜPHANE, MÜZE KÜTÜPHANE, MÜZE EVLER VE EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ	7
2.1. Müze Kavramı	7
2.1.1. Müzelerin işlevleri	9
2.1.2. Müze türleri	10
2.1.3. Müzecilik etik kriterleri	10
2.2. Kütüphane Kavramı.....	13
2.2.2. Kütüphane türleri	15
2.2.3. Kütüphane tasarım kriterleri	15
2.3. Müze Kütüphanesi Kavramı	18
2.3.1. Türkiye’de müze evler	19
2.3.2. Dünyada müze evler	19
2.4. Edebiyat Müze Kütüphanesi Kavramı	20
2.4.1. Edebiyat müze kütüphanelerinin “müze” boyutu;	21
2.4.2. Edebiyat müze kütüphanelerinin “kütüphane” boyutu	21

2.4.3. Edebiyat müze kütüphanelerinin işlevleri	22
2.5. Bölüm Değerlendirmesi.....	23
III. BÖLÜM	25
3. KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI	25
3.1. Kültürel Miras Çeşitleri	26
3.1.1. Somut kültürel miras	26
3.1.2. Somut kültürel miras	27
3.1.3. Somut olmayan kültürel miras	28
3.1.4. Doğal miras	29
3.1.5. Sualtı kültürel mirası	30
3.2. Kültürel Mirasın Korunması	30
3.2.1. Kültürel ve doğal mirasın korunması sözleşmesi	31
3.2.2. Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi	31
3.3. Bölüm Değerlendirmesi	32
IV. BÖLÜM	33
TÜRKİYE'DEKİ EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ	33
ve KÜLTÜREL MİRASLA İLİŞKİSİ	33
4. TÜRKİYE'DEKİ EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ	33
4.1. Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Fiziksel ve Genel Durumu	34
4.2. Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Tasarımını Etkileyen Nedenler	35
4.3. Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla İlişkisi	36
4.3.1. Edebiyat müze kütüphanelerinin mekanlar açısından kültürel mirasla ilişkisi	36
4.3.2. Edebiyat müze kütüphanelerinin sergilenen eserler açısından kültürel mirasla ilişkisi	37
4.3.3. Edebiyat müze kütüphanelerinde yapılan etkinlikler açısından kültürel mirasla ilişkisi	38
V. BÖLÜM	41
TÜRKİYE'DEKİ EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ	41
VE MEKANSAL DEĞERLENDİRMELER	41
5.1. Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi ve Mekansal Değerlendirmesi	42
5.1.1. Ahmet Arif edebiyat müze kütüphanesi onarım süreçleri	45
5.1.2. Ahmet Arif edebiyat müze kütüphanesi mimari değerlendirmesi	47

c) Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesinin Projeleri	49
d) İç Mekanların Değerlendirmeleri.....	52
5.2. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	62
5.2.1.Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyat müze kütüphanesi ve mekânsal	
değerlendirmesi	63
5.2.3.Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyat müze kütüphanesinin mimari	
değerlendirmeleri	68
a) Mimari ve konsept açıdan genel değerlendirme	68
d) İç mekan değerlendirmeleri	74
5.3. Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi	86
5.3.1.Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi mekansal	
değerlendirmesi	86
a) Mimari ve Konsept Açısından Genel Değerlendirme	91
b) Onarım süreci ve tefriş açısından değerlendirme	91
İç Mekansal Değerlendirmeleri	95
5.4. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi	100
5.4.1.Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi mekansal	
değerlendirmeleri	100
5.4.2. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi restorasyon süreçleri..	103
5.4.3. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi mimari değerlendirmeleri	105
Mimari ve konsept açısından genel değerlendirme.....	105
İç mekan değerlendirmeleri (Zemin kat).....	109
5.5. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	114
5.5.1 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi ve mekansal	
değerlendirmesi	114
5.5.1. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi restorasyon süreci.....	117
5.5.2. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi mimari değerlendirmeleri	120
a) .Mimari ve Konsept açısından genel değerlendirme	120
5.5.2.2. Müze kütüphanenin projeleri	122
5.6. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi	132
Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Mekansal Değerlendirmesi.....	132
5.6.1. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi inşaat süreci.....	135
5.6.2.2. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin kat projeleri	140

5.6.2.3. İç mekanların değerlendirilmesi.....	142
SONUÇ VE ÖNERİLER	147
KAYNAKÇA	153
ÖZGEÇMİŞ.....	161

SİMGELER VE KISALTMALAR

- CAMOC : Uluslar arası Kent Müzeleri Komitesi (International Committee of City Museums)
- CD : Lazer ışının optik yansımalarını okuyan bir bilgisayar parçasıdır. (Compact Disc)
- CHP : Cumhuriyet Halk Partisi
- ÇEKÜL : Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Vakfı
- DMK : Dünya Mirası Komitesi
- DÖSİM : Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü
- DVD : Çok Amaçlı Sayısal Disk (Digital Versatile Disc)
- ICLM : Uluslararası Edebi Müzeler Komitesi (International Committee of Literary Museums)
- ICOM : Uluslar arası Müzeler Konseyi (International Council of Museums)
- ICOMOS : Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council Monuments and Sites)
- IESNA : Kuzey Amerika aydınlatma mühendisleri topluluğu (Illuminating Engineering Society of North America)
- IFLA : Kütüphane Demek ve Kuruluşları Milletlerarası Federasyonu (International Federation of Library Associations and Institutions)
- IUCN : Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (The International Union for Conservation of Nature)
- KTVKK : Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu
- KUDEB : Koruma Uygulama ve Denetleme Büroları
- KVMGM : Kültür Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- KYGM : Kültür Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
- LCD : Sıvı Kristal Ekran (Liquid Crystal Display)
- PEDİKO : Patlıcan Denge Tahtası (Uygulayıcı firma adı)
- RFID : Radyo Frekansı ile Kimlik Tanımlama (Radio Frequency

Identification)

- SOKÜM : Somut Olmayan Kültürel Miras
- TC : Türkiye Cumhuriyeti
- TEDA : Türk Kültür, Sanat ve Edebiyatı ile ilgili eserlerin Türkçe dışındaki dillerde yayımlanmasına destek projesi
- UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization),
- UV : Ultraviyole Işınları

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Hacı Halit Konağı.....	44
Tablo 2: Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi	65
Tablo 3: Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi	88
Tablo 4: Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	102
Tablo 5: Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi	116
Tablo 6: Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	134

RESİM DİZİNİ

Resim 1 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Şehir Planındaki Yeri	44
Resim 2 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarımdan Önceki Giriş Kapısı	45
Resim 3 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Hizmete Girmeden Önceki Avlu Görünüş	45
Resim 4 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Avludan Cephele	45
Resim 5 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Bahçe Duvarları	45
Resim 6 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Havuz ve Çevresi	45
Resim 7 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Oda Nişleri Görünüş	46
Resim 8 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Niş Çerçeveleri Görünüş	46
Resim 9 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Tavan Görünüş	46
Resim 10 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Sonrası İç Avl	46
Resim 11 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi İç Avlu	46
Resim 12 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Kapısı	46
Resim 13 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Pencerelerden Görünüş (Eski) ..	48
Resim 14 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Pencerelerden Görünüş	48
Resim 15 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Zemin Kat Projesi	50
Resim 16 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Birinci Kat Projesi	51
Resim 17 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Sonrası	52
Resim 18 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Sonrası	52
Resim 19 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Sonrası	52
Resim 20 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sol Görünüş (eyvan içi)	53
Resim 21 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sağ Görünüş (eyvan içi)	53
Resim 22 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Kemerli Eyvan (eski)	53
Resim 23 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Kemerli Eyvan (yeni)	53
Resim 24 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Z 03 Kütüphane Giriş	54
Resim 25 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Z 03 Kütüphane Genel	54
Resim 26 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Kapısı (eski)	55
Resim 27 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Banko	55
Resim 28 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Avlu Çıkış Yönü	55
Resim 29 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Mutfak (eski)	55

Resim 30 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Mutfak Tezgahı	55
Resim 31 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Ocak.....	55
Resim 32 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu Görevli Masası	56
Resim 33 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu Rafları.....	56
Resim 34 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Ahmet Arif Odası Giriş	57
Resim 35 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Çalışma Masası.....	57
Resim 36 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Çalışma Masası, Sandalyesi	57
Resim 37 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Vitrinler ve Duvar Panosu	57
Resim 38 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Söyleşi Odası Kapısı	58
Resim 39 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Puflar ve Sehpalar	58
Resim 40 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Genel görünüm-1.....	58
Resim 41 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Genel görünüm 2	58
Resim 42 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Dijital kütüphane kapısı	59
Resim 43 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sandalyeler ve duvar	59
Resim 44 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Dolap ve Sandalyeler.....	59
Resim 45 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Masa ve Sandalyeleri	59
Resim 46 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergi Salonu Kapısı.....	60
Resim 47 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergi Salonu Masa Vitrinleri ...	60
Resim 48 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergi salonu panolar	60
Resim 49 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergi Salonu	60
Resim 50 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Ahmet Arif'in resimlerinden Oluşan Pano	61
Resim 51 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Duvarlardaki Resimli Şiir panoları.....	61
Resim 52 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Kişisel eşyaları	62
Resim 53 Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Kitapları.....	62
Resim 54 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesinin konumu	65
Resim 55 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Alay Köşkünün Gravürü İngiliz mimar Thomas Allom' un kaleminden Alay köşkünün çizimleri(1836) ve bir Gravür.....	66
Resim 56 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Alay Köşkü Yoldan Görünüş.....	66

Resim 57 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Karşıdan Görünüşü	66
Resim 58 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Yakından Görünüşü	67
Resim 59 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sur İçinden Görünüş	67
Resim 60 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Bahçe katından Giriş kapısı	67
Resim 61 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Asma Kat	67
Resim 62 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Alay Köşkü Sofa(eski)	67
Resim 63 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Hünkar Salonu (Eski)	67
Resim 64 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi WC Kapıları.....	69
Resim 65 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi WC Lavaboları.....	69
Resim 66 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Bahçeden Giriş Planı	71
Resim 67 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Asma kat planı	72
Resim 68 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi (1. Kat) Rampalı Yoldan Ana Giriş Planı	73
Resim 69 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi (Bahçeden giriş kapısı)	74
Resim 70 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş kapısı	74
Resim 71 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş önü	74
Resim 72 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Asmakattan Girişin Görünüşü	74
Resim 73 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Bahçeden Giriş Olan Bölümden Kafeterya ve Dinleti Salonu Alanı.....	75
Resim 74 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sedirli Oda Sol Taraf	75
Resim 75 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sedirli Oda Kapı Önü.....	75

Resim 76 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sedirli Oda Sağ Taraf	76
Resim 77 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Dinleti Odasından Zindan	76
Resim 78 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Zindan Koridoru Kapısı	76
Resim 79 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Zindan	77
Resim 80 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş katı	78
Resim 81 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Asma kat çıkış merdiveni.....	78
Resim 80 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Katı.....	78
Resim 81 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Aşağıdan ve Merdiven Çıkış Yönünden Çekilmiş Asma Kat Resimleri.....	78
Resim 82 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Asma Kat	76
Resim 83 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Asma kat 1. kata çıkış yönü	76
Resim 84 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Ara Kat Oturma Grubu.....	79
Resim 85 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Rampa Sura Çıkış Yönü.....	79
Resim 86 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Ana giriş kapısı 1 .	79
Resim 87 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Ana giriş kapısı 2 .	80
Resim 88 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Bankosu (karşılama).....	80
Resim 89 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sofa'ya Giriş Yönü	80
Resim 90 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Niş İçine Yapılan Raflar	81
Resim 91 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Genel Görünüm .	81
Resim 92 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Masa Vitrinleri	81
Resim 93 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sofa Genel	82
Resim 94 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sofa Raflar	82

Resim 95 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sofa Orijinal Koltuk Grubu.....	82
Resim 96 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sol Taraf Hünkar Salonu.....	82
Resim 97 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Hünkar Salonu ...	82
Resim 98 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sağ Taraf.....	82
Resim 99 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Personel Odası 1	83
Resim 100 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Personel Odası 2.	83
Resim 101 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Personel Odası 3.	83
Resim 102 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Geçiş Kapısı	84
Resim 103 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Sedir.....	84
Resim 104 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Kapı Yönü Görünüş	84
Resim 105 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu	84
Resim 106 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonuna giriş.....	84
Resim 107 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu	84
Resim 108 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Vaziyet Planındaki Yeri	88
Resim 109 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Kapısı	88
Resim 110 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Hamam Cephe.....	89
Resim 111 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi (sol yan görünüş)	89
Resim 112 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi (arka cephe).....	89
Resim 113 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi (sağ yan cephe)	89
Resim 114 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi (yan cephe).....	89
Resim 115 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş kapısı	89
Resim 116 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş kapısı	90
Resim 117 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu.....	90
Resim 118 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Seminer Odası.....	90
Resim 119 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Öncesi	90
Resim 120 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Sonrası	90

Resim 121 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Aşamasında	92
Resim 122 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Onarım Sonrasında	92
Resim 123 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Katı Projesi	93
Resim 124 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Üst Kattaki Tek Odanın Projesi.....	94
Resim 125 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Kapı Girişi 1.....	95
Resim 126 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Kapı Girişi 2.....	95
Resim 127 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi (giriş dinleti odası)	96
Resim 128 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu.....	96
Resim 129 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergileme Odası.....	96
Resim 130 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergileme odası.....	96
Resim 131 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergileme Odası 3	96
Resim 132 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu 1	97
Resim 133 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu 2	97
Resim 134 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu3.....	97
Resim 135 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Seminer Odası Giriş	98
Resim 136 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Seminer Odası.....	98
Resim 137 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Seminer Odası Genel ..	98
Resim 138 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Personel Masası.....	99
Resim 139 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Söyleşi Odası 1.....	99
Resim 140 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Söyleşi Odası 2.....	99
Resim 141 Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Merdiven Çıkış Yönü ..	99
Resim 142 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Yerleşim Planındaki Yeri .	102
Resim 143 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Ön Cepheden Görünüşü ...	102
Resim 144 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Ön Cephe.....	103
Resim 145 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Sol Yan Cephe	103
Resim 146 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Sol Yan.....	103
Resim 147 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Sağ Yan.....	103
Resim 148 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Balkona Çıkış.....	103
Resim 149 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Çeşme Arkası.....	103
Resim 150 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Yanındaki Çeşme	103
Resim: 151 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Ön Cephe	104

Resim: 152 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Çeşme Arkası.....	104
Resim 153 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Yan Cephe.....	104
Resim 154 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Bahçeden Görünüş.....	104
Resim 155 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Bina Yanındaki Bahçe	104
Resim 156 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Bina ve Çeşmesi.....	104
Resim 157 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Kapısı	105
Resim 158 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Üst Kat Balkon Kapısı	105
Resim 159 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Tavan.....	105
Resim 160 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Zemin Kat Planı	107
Resim 161 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi 1. Kat Planı.....	108
Resim 162 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Ressam Ahmet Yakupoğlu Yağlı Boya Resmi (1968).....	109
Resim 163 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Söyleşi Odası 1.....	110
Resim 164 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Söyleşi Odası 2	110
Resim165 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Kitaplık Bölümü.....	110
Resim 166 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane 1	110
Resim.167 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane 2.....	111
Resim: 168 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Gömme Dolap ve Masa Vitrinleri.....	111
Resim 169 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Kitaplık 1	112
Resim 170 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Kitaplık 2.....	112
Resim 171 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Personel Odası	113
Resim 172 Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Geçiş Holü	113
Resim 173 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Konağın Şehir Planındaki Yeri.....	116
Resim 174 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Ön Cephe Görünüş.....	116
Resim 175 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Ön Cephe.....	117
Resim 176 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Yan Cephe.....	117
Resim 177 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Arka Cephe.....	117
Resim 178 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Arka Cephe.....	117
Resim 178 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Ön Cephe.....	118
Resim 179 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Yan Cephe.....	118

Resim 180 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Yan Cephe	118
Resim 181 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Restorasyon Sonrası Ön Cephe.....	119
Resim 182 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Restorasyon Sonrası Yan Cephe.....	119
Resim 183 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Ön Cephe	119
Resim 184 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Bodrum Kat Planı	122
Resim 185 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Zemin kat planı.....	123
Resim 186 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi 1.Kat planı	124
Resim 187 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Çatı katı Dışçı Ethem Konağının projeleri)	125
Resim 188 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Yaşar Kemal'in Masası.....	119
Resim 189 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Yaşar Kemal'in Ziyareti	119
Resim 190 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Çok Amaçlı Salon 1.....	128
Resim 191 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Çok Amaçlı Salon 2	128
Resim 192 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Çatı Katı Balkona Çıkış. ..	129
Resim 193 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Çatı Katı Şark Köşesi	129
Resim 194 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane	130
Resim 195 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane Rafları	130
Resim 196 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Personel Odası	130
Resim 197 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu	130
Resim 198 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Şehir Planındaki Yeri	134
Resim 199 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Bitmiş Hali.....	134
Resim 200 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Bina Yeri Arsası Temizlik Sırasında	135
Resim 201 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Önündeki Park Alanı	135
Resim 202 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Bitmiş Hali Yan Görünüş 1	135
Resim 203 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Bitmiş Hali Yan Görünüş 2	135

Resim 204 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Bitmiş Hali Ön Kapı Girişi.....	135
Resim 205 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi 1.Kat Ahşap Tavan Döşeme Planı	136
Resim 206 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Çatı, Pencere, Duvar Kesit ve Detayları.....	137
Resim 207 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Cumba, Korkuluk, Kapı Detayları.....	138
Resim 208 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Katı Planı.....	140
Resim 209 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Katı Planı.....	141
Resim 210 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Ana Giriş Banko	142
Resim 211 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Giriş Holü.....	142
Resim 212 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Dinleti Odası.....	143
Resim 213 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane 1	143
Resim 214 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane 2	143
Resim 215 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi 1. Kat Hol 1	144
Resim 216 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi 1. Kat Hol 2.....	144
Resim 217 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Üst Kat Hol 3	144
Resim 218 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu 1	145
Resim 219 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Okuma Salonu 2.....	145
Resim 220 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergileme Odası 1	145
Resim 221 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Sergileme Odası 2 ..	145
Resim 222 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Gömme Dolap.....	145
Resim 223 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane 1	146
Resim 224 Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütüphane 2	146

ÖNSÖZ

Edebiyat Müze Kütüphaneleri; Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından kurulan, dünyada benzerleri olan fakat aynı olmayan bir tasarım ile edebiyat, müze ve kütüphaneyi bir araya getiren farklı ve özgün bir anlayışla kurulmuş " uzmanlık kütüphaneleri" dir.

Somut ve somut olmayan kültürel mirasın bir araya gelerek araştırılması, yaşatılması, sergilenmesi ve gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılması için ve aynı zamanda Kültürel Mirasın korunmasında etkili olacaktır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri içindeki eserlerin okuyucu ile buluşması, farklı etkinliklerin paylaşılabilirdiği mekanlar olduğundan, bu kurumlar ülkemizin edebiyat ve yazın kültürüne de olumlu katkılar sağlayacaktır.

Tezin yazılması sırasında kitap, dergi, broşür, belge, resim, proje, tablo, evrak, gibi her türlü döküman ve materyalin Kültür ve Turizm Bakanlığının bünyesindeki kurum ve kuruluşlardan (Rölöve Müdürlükleri, Bölge Koruma Kurulları, bağlı buldukları belediyelerden ve diğere bazı kurumlardan temin edilmiştir.

Tezin ve araştırmanın, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne, Edebiyat Müze Kütüphanesi yönetici ve çalışanlarına, öğrencilere, araştırmacılara ve konuya ilgi duyanlara katkı vermesi ve iç mekan tasarımlarının analiziyle sonraki çalışmalara bilgi iletmesi amacıyla çalışılmıştır.

Bu tezin birinci bölümünde; tezin konusu, amacı, önemi, yöntemi, hipotezi anlatılmış, ikinci bölümünde; müze, müzecilik, kütüphane, kütüphanecilik, Edebiyat Müze Kütüphanesi, Dünyadaki Müze Evler ve Türkiye' deki Edebiyat Müze Kütüphaneleri hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümde; Kültürel miras kavramı, kültürel mirasın unsurları, kültürel mirasın çeşitleri, anlatılmış, dördüncü bölümde; Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla ilişkisi incelenmiş,

beşinci bölümde; Türkiye’deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin dış ve iç mekânsal değerlendirmeleri yapılmıştır.

Bu değerlendirmeler ışığında Edebiyat Müze Kütüphaneleri kuruluş amacına uygun işlevleri kazandığını, hedef kitle tarafından beğenildiğini, yaşayan Edebiyat Müze Kütüphaneleri olduğunu kanıtlamıştır.

GİRİŞ

Başta Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Dünya'nın çeşitli ülkelerinde tanınmış yazar ve şairler adına hazırlanmış çok sayıda 'edebiyat evleri' ve 'edebiyat müzeleri' bulunmaktadır. Türkiye'de ise 08.07.2010 tarih ve 145144 sayılı Bakan Olur'u ile alınan kararla çalışmalarına başlanan proje hayata geçirilmeye başlanmıştır. 'Edebiyat müze kütüphaneleri', buldukları ilin İl Halk Kütüphanelerine bağlı birer "uzmanlık kütüphaneleri" şeklinde çalışmaktadır.¹

Edebiyat Müze Kütüphaneleri buldukları şehirlerin yazılı ve sözlü edebi kültürünü, yine kültürel mirasımızı yansıtan, uygun yapılarda, eğitim kültürel ve sanatsal etkinliklerin yapıldığı, iç ve dış turizmde önemi olan ilginç ve farklı mekanlardır. Müzeler, Kütüphaneler, hem de Edebiyat Müze Kütüphaneleri, kültürel mirasın unsurlarıdır. Edebiyat Müze Kütüphaneleri, Kültürel Mirasın korunmasına, yaşatılmasına, sergilenmesine ve halkın hizmetine sunulmasına yönelik olarak çeşitli görevler yüklenmektedir.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri; adına ithaf edilen edebiyatçıların özel eşyalarını, kitaplarını, yaşam tarzlarını, çevrelerini, kültürlerinin yaşatıldığı, o bölgenin yetiştirdiği, başka edebiyatçıların eserlerinin de bulunduğu, el yazması ve tıpkı basım eserlerinin sergilendiği, farklı etkinliklerin (konferans, söyleşi, kurs, sohbet, dinleti vb.) düzenlendiği, bilimsel toplantı ve sergilerin yapıldığı, film gösterim ve tanıtımların yapıldığı sanatsal ve kültürel mekanlardır.²

Dünyadaki diğer ülkelerde seyrek görülen el yazması eserler açısından ülkemiz oldukça zengindir. Ülkemizde üçyüzünü aşkın sayıda el yazması eser vardır. Bu eserlerden bazılarının veya tıpkı basımlarının da olsa bu mekanlarda sergilenmesi son derece önemlidir.

Bu kütüphanelerde edebiyat sanatının oluşumu içinde olan yazar, şair, okuyucu, dinleyici, konuşmacı, eleştirmen, araştırmacı, yayımcı, kitapçı,

---

¹ Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (KYGM) Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası

²Edebiyat Müze Kütüphaneleri Broşürü, KYGM Yayını, t.y, s.y.

kütüphaneci, müzeci gibi kişi ve kuruluşlar bir araya gelmekte, böylece edebi ve kültürel hayatımıza katkı sağlanmaktadır.³

Şu ana kadar ülkemizde Edebiyat Müze Kütüphaneleri hakkında özgün bir kitap, tez yazılmamış, somut tavsiye ve öneriler geliştirilmemiştir. Bu tez; Edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili olarak bir boşluğu dolduracak, kütüphanelerin iç mekan tasarımındaki son durumunu ortaya koyarak yapılacak araştırma ile eksik, yetersiz yönlerini, olumlu ya da varsa olumsuzluklarını tespit ederek somut tavsiye ve öneriler geliştirilmesiyle katkıda bulunmaya çalışacaktır.

---

³Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (KYGM) İnternet Sitesi

<http://www.kygm.gov.tr/TR-32/istanbul-ahmet-hamdi-tanpınar-edebiyat-muze-kutuphanesi-.html>
(Erişim Mart 2018)

I. BÖLÜM

1.1. Tezin Konusu

Bu tezin konusu; Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla İlişkileri ile kuruldukları binaların mimari mekânsal değerlendirmelerini mimari ilkeler, müzecilik ve kütüphanecilik kriterleri açısından; araştırma, inceleme gözlem ve görüşmelere dayalı bilgileri değerlendirerek ortaya çıkarmaktır.

1.2. Tezin Amacı ve Önemi

Dünyanın çeşitli yerlerinde tanınmış edebiyatçılar adına edebiyat evleri ve müze evler bulunmaktadır. Bu evlerin ve müzelerin ziyarete açılması o kentin kimliğine, turizmine, imajına ve kültürel mirasına önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle son yıllarda müzelerin batı müzeciliği içerisinde önemli bir yeri ve konumu oluşmaya başlamıştır.

Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin kuruldukları kültürel mirasımızın ve eski Türk sivil mimarisinin en güzel örneklerinden olan binalar, onarım veya restorasyon ve tefriş yapılarak kurulmuş ve faaliyete başlamıştır. Bu müze kütüphanelerde Avrupa ve Amerika'daki gibi sadece adını taşıdıkları edebiyatçının eserleri ve eşyaları değil, geçmişte o bölgede yaşamış bir çok edebiyatçının kültürel miras unsuru eserleri, eşyaları ile çok miktarda kitap toplumun hizmetine sunulmuştur.

Dünyada bir örneği daha olmayan Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphaneleri konsepti ile ilgili olarak şu ana kadar bir araştırma yapılmamış, bir tez yazılmamış, bir kitap yayınlanmamıştır. Bu tez konuya ilişkin boşluğu doldurmaya çalışacak ve gelecekte kurulacak Edebiyat Müze Kütüphaneleri için idarecilere, tasarımcılara, karar vericilere ışık tutacaktır.

Bu tez; Edebiyat Müze Kütüphanelerinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, devamlılığının sağlanarak kültürel mirasla ilgili değerlerimizin korunmasına yaşatılmasına, sergilenmesine, toplumun bilinçlenmesine, eğitilmesine ve kültürünü daha iyi tanıyıp geleceğe aktarılmasına katkı sunacaktır.

1.3. Yöntemi

Edebiyat Müze Kütüphanelerinin yapısal özellikleri incelenerek, araştırılmış, belge, bilgi ve fotoğraflarla birlikte geçirdikleri aşamalar ve mevcut durum ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Ayrıca; İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar, Adana Karacaoğlan ve Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanelerinin yerinde inceleme, değerlendirme ve gözlem yapma fırsatı bulunmuştur. Edebiyat Müze Kütüphaneleri'nde çalışan sorumlu personelin ve okuyucuların Edebiyat Müze Kütüphanelerinin tasarımı, konsepti ve tefrişine yönelik düşünce ve görüşleri alınarak, müzecilik ve kütüphanecilik konsepti açısından değerlendirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Tez için yapılan araştırma sırasında yapıldığı tarihlerde faaliyetlerde bulunan altı müze kütüphanesi açılmıştır. Sonradan tamamlanan Trabzon'daki müze kütüphane ile kuruluşu devam eden İzmir'deki kütüphane araştırmamızın dışında kalmıştır.

2017 yılı bahar ayları turizm ve etkinliklerin hareketlendiği zamanda yapılan görüşmeler ve gözlemler doğrultusunda Erzurumlu Emrah ve Kütahya Evliya Çelebi Müze Kütüphaneleri, sorumlularının sağlık sorunları nedeniyle, Diyarbakır Ahmet Arif Müze kütüphanesi ise, Sur bölgesindeki güvenlik sorunları nedeniyle kısa bir süre geçici kapalı olduğu için bazı sınırlılıklar yaşanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sorusu ve Hipotezi

Edebiyat Müze Kütüphaneleri yeni bir sahadır. Dolayısı ile çok fazla bilgi, araştırma ve yayın bulunmamaktadır. O nedenle araştırmamızın sorusunu şöyle belirleyebiliriz: "Edebiyat Müze kütüphanelerinin mevcut mekansal değerleri ve duruma göre yapılan çözümler uygun mudur?" Bu değerler "Edebiyat Müze Kütüphaneleri, kütüphane ve müze anlayışına neler katmıştır, devamlılığı ve sürdürülebilirliği nasıl gerçekleşmelidir? "

Araştırmanın hipotezi "Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin onarımı, restorasyonu ve tefrişi, Kültürel Mirasın yaşatılması açısından mekansal değerleri korunarak toplumun daha çok ilgisini çekecek şekilde, ağdaş müze ve kütüphane kriterlerine göre yapılmalıdır".

II. BÖLÜM

2. MÜZE, KÜTÜPHANE, MÜZE KÜTÜPHANE, MÜZE EVLER VE EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ

Edebiyat Müze Kütüphanelerini daha iyi anlamak için bazı kavram ve konuları daha iyi incelemeye ihtiyacımız bulunmaktadır. Bu kavramlar; Müze, Kütüphane, Müze Kütüphane, Müze Evler ve Edebiyat Müze Kütüphaneleridir.

2.1. Müze Kavramı

Müzeler; Toplumun kültürel, bilimsel ve geçmiş tarihini gösteren ve geleceğini tasarlayacak, biçimleyecek öğeleri araştıran, koruyan, sergileyen, yaşatan, belge haline getiren bir araya getiren, yönlendiren bir eğitim ve kültür kuruluşudur.⁴

Mimarlık sözlüğüne göre müzeler; bilim, sanat, kültür ve teknik ile ilgili eserlerin veya eşyaların veya bu dallara yarayan şeylerin görülüp yararlanılması için korunup, değerlendirilip sergilendiği yerlere denir.⁵

Uluslararası Müzeler Konseyi ICOM (International Council of Museums)' a göre müze "insanın ve bulunduğu ortamın somut ve somut olmayan mirasını araştırma, eğitime ve biriktirme amacıyla toplayan, koruyan, inceleyen, sergileyen ve gelecek kuşaklara ileten, halka açık ve kâr amaçlı olmayan bağımsız, devamlılığı olan bir kurumdur."⁶

Özet bir tanımla müzeler; Milletlerin, toplumların ve insanlığın tarihi izlerinin birer belgesidir. Kültür, medeniyet ve uygarlığın en etkili anlatımı olan çeşitli eser, eşya ve bulguların saklandığı, bakıldığı, sergilendiği ve yaşatıldığı yerlerdir.

Müzeler, yüzyıllar boyunca toprak altında veya toprak üstünde saklı kalmış tarihî eserlerin gün yüzüne çıkarılarak sergilenmesi vasıtasıyla toplumu oluşturan insanların geçmişi daha iyi tanımalarına imkan sağlar. Ayrıca müzeler, insanları ve

⁴ Tomur Atagök, "Çağdaş Müzeciliğin Anlamı", **Lami Sanat Dergisi**, İstanbul, 1990, S.3, s.2-3.

⁵ Doğan Hasol, **Mimarlık Sözlüğü**, Fer Yayınları, İstanbul, 1995, s. 326.

⁶ ICOM Turkey İnt. Sit. <https://icomturkey.org/tr/icom-göre-müzenin-tanımı>, (Erişim Mart 2018)

topluma fikir vermek amacıyla insanlığın tarihi, doğanın oluşumu, teknolojik gelişimi gibi konularda araştırmalar yapılan bilimsel merkezlerdir.⁷

Müzeler, doğrudan toplumun hizmetinde olan kuruluşlardır. Müzeler için, bilgi ve belge yönetimi toplumsal sorumluluk gereğidir. Çünkü, müzelerdeki belge ve bilgiler, topluma hizmet amacıyla yönetilmektedir ve bu bilgiler 21.yüzyılda yapılacak çalışmalar için son derece önemlidir.⁸

Müzelerin, tarihi mekan ve binaların tarih eğitiminde ve yerel tarih konularının öğretilmesinde vazgeçilmez önemi vardır. Konularına ve ilgi alanlarına göre ulusal, yerel ve genel konulu müzeler yanında belli bir konuya özgü müzelerin, müze kütüphanelerin tasarımı ve Kültürel Mirası açıklamada önemli rolü vardır. Müzelerin tarihi objeleri toplama, koruma ve araştırma görevleri yanında eğitsel işlevi ve görevleri son yıllarda daha çok ortaya çıkmaya başlamıştır.⁹

Osmanlılarda ilk modern müze; 1869 yılında Alay Köşkü'nün de bu konseptte olduğu Topkapı Sarayındaki 'Aya İrini' Antik Çağ eserlerinden oluşan seçkin koleksiyonun bir araya getirilmesi ve Müze-i Hümayun (İmparatorluk Müzesi) adının verilmesiyle kurulmuştur.¹⁰ Cumhuriyet Döneminde ilk müze ise 3 Nisan 1924'te Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından hizmete açılan Topkapı Sarayı'dır.¹¹

Müzelerde sergilenen eserler ve sergileme amacıyla kullanılan yeni teknolojiler ziyaretçi odaklı olmak zorundadırlar. Çünkü, günümüzdeki müzeler sadece birbirleri ile yarışmakla kalmayıp; lunaparklar, tarihi parklar, film stüdyoları,

---

⁷ Yücel Ayhan Kantarcıoğlu, **Müzelerdeki Eserlerin Bozulmasında Mikropların Rolü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı yayımları, Ankara, 2004, s.21

⁸ N. Hanzade Uralman, "21. Yüzyıla girerken Bir Bilgi Kurumu Müze", **Bilgi Dünyası Dergisi**, 2006, S.7, s.251-252

⁹ Semih Aktekin, "Müze Uzmanlarının Okulların Eğitim Amaçlı Müze Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri", **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2008, C.9, S. 2, s.103

¹⁰ Ara Altun (Editör), **Türkiye'de Müzecilik**, C:2, İstanbul, 2007, s.800, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

¹¹ Hayri Fehmi Yılmaz; **Dünya'nın En Büyük Müzesi Türkiye**, İstanbul, Şubat -2015, II. Baskı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını

hayvanat bahçeleri, kütüphaneler, sinemalar gibi diğer çok amaçlı yapılarla da rekabet etmek durumundadırlar¹²

2.1.1. Müzelerin işlevleri

Müzeler, evrenin, dünyamızın ve insanlığın geçmişine ait uygun materyalleri, bunların bulunduğu ortamı ve çevreyi bulduğu uygun materyaller aracılığıyla inceler, araştırır ve korumaya çalışır.

Günümüzde müzeler; temel işlevler açısından eski anlayışlardan kurtulmuş, bilim, teknoloji ve iletişimdeki gelişmeler sonucu kültür ve turizmin, eğitim ve öğretimin, temel unsurlarından biri haline gelmiştir.¹³

Müzelerin birçok işlevi vardır. Bunlar; toplama, koruma, sergileme, yaşatma, belgeleme, araştırma, iletişim, eğitim işlevi olarak sıralanabilir.

Müzeler; elde edilen materyalleri insanlara ve insanlığa en uygun şekilde sergileyerek ve sunarak onlara kar amacı gütmeyen sürekli ve kalıcı bir şekilde en iyi hizmeti vermeyi amaçlar.

Müzeler, tarih boyunca ilk müzeler sayılan nadire kabineleri, tarih müzeleri, antropolojik müzeler, arkeolojik müzeler, hayali müzeler (resimlere dayanan), sanat müzeleri, çağdaş müzeler gibi birçok aşama geçirmişlerdir.¹⁴

Müzeler günümüzde; bilim, sanat, edebiyat ve özel eşyalar ile ilgili farklı konularda toplanmış eserleri ve objeleri bir arada sunabildiği gibi, tarih, etnografya, havacılık, denizcilik, ormancılık, doğa, ptt, demiryolu müzeleri gibi sadece bir tek konuyu içeren parçaları, eserleri veya konuları da içerebilir.

¹²Burak Boyraz, “Müze Teknolojileri ve Sergileme Farklılıkları”, **İdil Dergisi**, İstanbul, 2013, C.2, S.8,s.6

¹³Ahmet Bülent Tüzün, **Modern Müze İşletmeciliği**, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, 2010,s. 7

¹⁴ Ali Artun, **Mümkün Olmayan Müze**, İstanbul, 2017, s. 13

2.1.2. Müze türleri

Geçmişten günümüze müzecilik oldukça gelişmiş ve türleri de artmıştır. Bu türleri şöyle isimlendirebiliriz; Arkeoloji Müzeleri, Etnografya Müzeleri, Tarih Müzeleri, Güzel Sanatlar Müzeleri, Açık Hava Müzeleri, Bilim Müzeleri, Askeri Müzeler, Özel Müzeler, Sanal Müzeler ve son olarak da Edebiyat Müze Kütüphanelerini gösterebiliriz.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri; Son yıllarda ortaya çıkmış, belli konudaki eserlerin veya bir yazarın bütün eserlerinin ve eşyaların sergilendiği özel müzelerdir. Edebiyat Müze Kütüphaneleri' de bu gruba girmektedir.

2.1.3. Müzecilik etik kriterleri

ICOM Etik Komitesi tarafından kabul edilen müzeler için etik kriterler, 2004 yılında Seul' de yapılan ICOM genel kurulunda kabul edilmiştir. Altı yıllık bir çalışmanın ürünü olan bu kurallar uluslararası bir nitelik taşımaktadır.

Bu krallar; ulusal mevzuatı, ulusal kültürü, ulusal anlayışı ve ulusal hukuku farklılık gösteren dünya ülkeleri arasında etik kriterler oluşturmada çok büyük faydalar sağlamış müzeleri ve müzeciliği uluslararası standartlara kavuşturmuştur.

Bu etik kriterleri şöyle sıralayabiliriz;¹⁵

1. Müzeler, insanlığın doğal ve kültürel mirasını korur, yorumlar ve tanıtır.
2. Koleksiyonları olan müzeler, toplumun yararı ve gelişimi için bu koleksiyonları korur.
3. Müzeler, bilgi birikimi oluşturmak ve bu birikimi geliştirmek amacıyla birincil tanıklıkları korur.
4. Müzeler, doğal ve kültürel mirasın değerlendirilmesi, anlaşılması ve yönetimi için

¹⁵ <https://icomturkey.org/tr/icom-muzecilik-etik-yasasi> (Erişim Mart 2018)

fırsatlar sunar.

5. Müze kaynakları, başka kamu hizmet ve yararları için fırsatlar sağlar.

6. Müzeler, koleksiyonlarının kökenini oluşturan ve hizmet ettikleri topluluklar ile

yakın işbirliği içinde çalışır.

7. Müzeler, yasaların öngördüğü şekilde çalışır.

8. Müzeler, profesyonel şekilde çalışır.

Müzelerde İç Mekan Tasarım Kriterleri

Müze tasarımı yapılırken, proje aşamasından sergileme aşamasına kadar, koruma ve saklamanın dışında bazı konulardaki tasarım kriterlerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu kriterler şöyle sıralanabilir;¹⁶

1. Müzelerde sergi salonları, teşhir salonları, kütüphane, okuma salonu, konferans salonu mutlaka yer almalıdır,

2. Müzelerdeki kütüphane ve okuma salonları için aydınlanma ve havalandırma koşulları aranmalıdır,

3. En iyi ışık gün ışığıdır. Gün ışığını etkin kullanacak şekilde tasarım yapılmalıdır,

4. Teşhir ve okuma salonlarında yüksek tavanlar olmalıdır,

5. Tepeden aydınlanmaya önem verilmelidir,

6. Vitrinlerin aydınlanması arkadan yapılmalıdır.

Müze Mimarisinde Yeni Tasarım Kriterleri

¹⁶ Ernest Neufert, **Yapı Tasarımı Temel Bilgileri**, Çev. Abdullah Erkan, Ankara, 1977, s. 434-435

Günümüzde, bilimin ve teknolojinin gelişmesi, saklama, koruma, sunma, eğitme, öğrenme imkanlarındaki yeni yöntemler, müze binalarının da yeni bir anlayışla tasarlanması ve yapılmasını gündeme getirmiştir.

Özellikle kurgu ve tasarımda insan psikolojisine önem veren farklı ve modern bakış açıları ön plana çıkmıştır. Müze tasarımı yapan mimarlar artık binada sergilenecek eserlere ve materyallere uygun bir mimari ve iç mekan tasarımı geliştirmeye çalışmaktadırlar.

Bu bilgiler ışığında günümüzün mimari tasarım kriterlerini şöyle ifade edebiliriz;¹⁷

1. Binaların mimari yapılarında dış cepheleri kadar iç düzenlemesi de tasarlanmalıdır,
2. Teknolojik imkanlardan yararlanılmalıdır,
3. Kaynaklar etkin olarak kullanılmalıdır,
4. İnsanlara ilham veren tasarımlara yönelmelidir,
5. Bina, doğaya, ekolojiye, çevreye uyum sağlanmalıdır,
6. Sergileri kurgulayacak iç mekan tasarımları çalışılmalıdır,
7. Sergilenen eserlerin içeriğine uygun bir yapı geliştirilmelidir,
8. İnsanların merakını artıracak bir sunum düzeni olmalıdır.

Müzelerin, mimari ve iç mekansal tasarım kriterleri yukarıda anlatılmaktadır. Genel olarak Kütüphane, binaları içinde mimari ve iç mekansal tasarım kriterleri olduğundan şöyle ifade edilebilir.

---

¹⁷Tobias Wallisser, Müze ve Sergilemede Kurgu, Türkiye’de Müzecilik Platformu İnt. Sitesi, <http://mmkd.org.tr/muze-ve-sergilemede-kurgu/> (Erişim Mart 2018)

2.2. Kütüphane Kavramı

Kütüphane; yazının icadı ile kayıtlı bilgi oluşmaya başlamış tarihsel ve toplumsal bir ihtiyaç haline gelen, üretilmiş bilgiyi kayıt altına alıp düzenleyerek erişebilir hale getirmeyi amaç edinmiş bir kurumdur. Bu işlev kültür ve kültürler arası politika ve ilişkileri biçimlendirmektedir. Bilginin toplumsallaşmasını sağlayan bir kurum haline gelmiştir. Toplumda düşünme, duyma ve değer birliğini sağlayan tüm sanatsal, düşünsel, bilimsel ve teknik bilgi üretilmesinde ihtiyaç duyulan bilginin, kültürün geliştirilmesi, saklanması ve aktarılması sürecinde bir köprü oluşturmaktadır.¹⁸

Toplumların bilgiye yönelik ihtiyaçlarını karşılamak üzere, her türlü bilgi kaynaklarını kendisinde bulunduran, onları önceden belirlenmiş bazı teknik yöntemlerle düzenleyen, yaşatan, koruyan, onlardan yararlanılması için halka sunan kurumlara denir.¹⁹

Günümüzde kütüphanecilik ile ilgili yeni ilmi materyallerin geliştirilmesiyle ortaya çıkan dergi, süreli yayın, grafik, sesli ve görüntülü dijital- Digital Video Disc (DVD) gibi yayınların oluşturduğu çeşitli koleksiyonlar kütüphanelerin koleksiyonlarını süslemektedir.

Kütüphaneler; bir fikir emeğinin sonucu olarak yazılmış eserleri korumak, toplamak, örgütlemek, onları insanların faydalanması için hazır hale getirmek amacıyla kurulmuşlardır. Kütüphaneler, yapılmış veya yapılacak olan her türlü ilmi araştırmaları, zamanımızdaki ve gelecekteki araştırmacıların hizmetine en ucuz, en çabuk ve en kolay şekilde ulaşılmasını sağlar.

Kütüphanelerin istisnai tarihi, insanlığın tarihi kadar eskidir. İlk insandan ve yazının icadından itibaren, taşlara, tabletlere, ağaçlara, derilere yazılan ve gelecek nesillere bırakılmak istenen işaretler, mesajların saklanması ihtiyacı kütüphanelerin doğmasına neden olmaktadır.

¹⁸ <https://kygm.ktb.gov.tr/TR-131/kutuphaneler.html> (Erişim Mart 2018)

¹⁹ Aykan Zekai Wordpress İnternet Sitesi, <https://aykanzekai.wordpress.com/kutuphane-turleri-2/> (Erişim mart 2018)

Eğitim ve ğretim hizmetinin bölünmez bir parçası olan kütüphaneler genellikle özel olarak yapılan bina veya bölümlerde kurulmuştur. Çoğunlukla ortada uzun bir koridor ile yanlarda okuma ve çalışma odalarının, kitapların muhafaza edildiği depoların yer aldığı,çalışma, dinlenme, kafeterya gibi ihtiyaçların karşılandığı sergi, dinleti ve gösteri salonlarının olduğu sosyal bölümleri bulunan ilginç mekanlar haline gelmiştir.

2.2.1. Kütüphanelerin işlevleri

Kütüphanelerin yerine getirdikleri birçok işlev vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz²⁰;

1. Halkın bilgi edinme ihtiyacını karşılamak,
2. Halkın bireysel ve yaşam boyu eğitimini desteklemek,
3. Çocuklara ve halka okuma kültürünü ve kütüphane kullanma alışkanlığını kazandırmak,
4. Toplumun bilgi düzeyine, beceri ve yeteneklerine katkı sunmak,
5. Her düzeyde eğitim faaliyetlerini desteklemek,
6. Çocuklar ve gençlerin yaratıcı ve zihinsel faaliyetlerinin gelişmesini desteklemek,
7. İnsanların hem kültürel, hem de sosyal -ekonomik faaliyetlerini desteklemek,
8. Kültüre, Kültürel Mirasa, sanata ve bilime karşı ilgi oluşturmak,
9. Somut ve somut olmayan kültürel mirasın, sağlıklı bir şekilde geleceğe aktarılmasına katkı sağlamak.

Ayrıca kütüphane işlevlerine aşağıdaki maddelerde eklenebilir;²¹

²⁰ <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/61,yonetmelik-24052011pdf.pdf?0> (Erişim Mart 2018)

1. Bilgi kaynaklarını uygun şekilde muhafaza etmek,
2. Araştırma ve araştırma yapma imkanları sunmak,
3. Boş zamanları değerlendirmektir.

2.2.2. Kütüphane türleri

Kütüphaneler, hizmet şekillerine ve işlevlerine göre birçok türe ayrılır. Bu türler şöyle sıralanabilir;

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak il, ilçe, şube halk, çocuk, derleme, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, milli kütüphaneler,²² Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak okul kütüphaneleri, üniversitelerin kendi bünyesinde açılan üniversite kütüphaneleri, bazı belediyelerin açmış oldukları şehir ve kent kütüphaneleri, bazı kurum ve kuruluşların kütüphaneleri, tüzel kişilere ait kişi ve konu kütüphaneleridir.

Bunlar dışında, çok sayıda çeşitli yazma eser koleksiyonlarına sahip olan kütüphanelerde vardır. Türkçe, Arapça ve Farsça el yazmalarının Dünya'daki en zengin koleksiyonları Türkiye'de ve özellikle de İstanbul'daki önemli kütüphanelerde bulunmaktadır.²³

2.2.3. Kütüphane tasarım kriterleri

Günümüzde özellikle yeni kütüphane binalarının tasarım kriterlerini bilimin ve teknolojinin gelişmesi, değişen öğrenme biçimleri, sürdürülebilir mimarlık anlayışı gibi bir çok konu etkilemektedir.

---

²¹İrfan ÇAKIN, "Kütüphanenin Toplumsal Konumu ve İşlevleri", **TKDB Dergisi**, 1986,S.1, s.35-36

²² <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/61,yonetmelik-24052011pdf.pdf?0> (Erişim Mart 2018)

²³ Türkçe bilgi İnt. Sit. -<https://www.turkcebilgi.com/k%C3%BCt%C3%BCphane> (Erişim Mart 2018)

Yeni kütüphane binalarının tasarımında; simgesellik, ilgi çekicilik, esneklik, teknolojik gelişmeler, ekoloji ve çevreye saygı, bilgiye verilen önem gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır.

Kütüphane tasarımında diğer bir önemli konu da ferahlıktır. Ferahlık; bütün yapıların iç ve dış mekan tasarımlarında olduğu gibi kütüphanelerin iç ve dış tasarımları içinde önemli bir konudur.²⁴

Kütüphane tasarımı yaparken mimari açıdan dikkat edilmesi gereken bazı tasarım kriterleri vardır.

Bu kriterler şöyle sıralanabilir;²⁵

1. Okuma salonlarında pencere yüzeyi taban alanının 1/5'i olmalıdır.
2. Tepeden ışıklandırma olduğunda 1/6 ve 1/7 olmalıdır.
3. Okuma salonlarında ışık, aydınlanma ve gün ışığı en iyi kullanma olanaklarına sahip olmalıdır. Geniş camlı, doğal aydınlanma sağlanmalıdır.
4. Kütüphanelerindeki masaların derinliği 75 cm., yerden yüksekliği h=78 cm., geçiş aralıkları ise 140 cm olarak hesaplanır.
5. Rafların üst taban sınırı en çok 175-225 cm olarak hesaplanır.
6. Raf derinlikleri 30-35 cm olmalıdır.

Ayrıca; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünün Katkıları ile 7-9 Aralık 2017 tarihinde yapılmış olan "Halk

---

²⁴ Vacit İmamoğlu, "İç Mekan Tasarımı Donatımı ve Ferahlık", **İç Mekan Donatım Elemanları ve Tasarımı** Tebliğ Kitabı, Ankara, 1988, Hacettepe Üniversitesi Yayını, s.33-42

²⁵ Ernest Neufert., a.g.e., s. 263-264

Kütüphanelerinde Mimari Uygulamalar Çalıştayı" kitapçığında anlatılan iç mekan tasarım kriterlerinden genelleme yaptığımızda şöyle sıralanabilir.²⁶

1. İç mekan tasarımlarında Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), Kuzey Amerika aydınlatma mühendisleri topluluğu IESNA (Illuminating Engineering Society of North America), ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), standartları baz alınmalıdır.

2. Kütüphanelerde iç ve dış mekanlarda kullanılacak mobilyalar ergonomik, modüler olmalı, esnek tasarım ve ilgi çekici ürünler seçilmeli, gerektiğinde mekanların farklı işlevler içinde kullanılabilmesiyle mekanların kalitesi yükseltilecek kütüphanelere olan ilginin artırılması sağlanmalıdır.

3. Toplu çalışma alanları, grup çalışma alanları, bireysel okuma alanları, çocuk okuma, emzirme ve bakım odaları, ibadethane, engellilere yönelik çalışma, hissedilebilir yüzey, rampa ve asansörlerde sesli yönlendirme ile erişilebilirlik sağlanarak okuma alanları oluşturulmalıdır.

4. Kütüphaneler kamusal alan olarak kabul edilerek kafeterya, spor salonu ve sosyal grupların çeşitli amaçlarla bir araya geldiği (sanat, müzik, edebiyat, oyun, çeşitli kurslar, kodlama atölyeleri, maker atölyesi vb.) mekanlara düşünülmalıdır.

5. Aydınlatmada mümkün mertebede gün ışığı kullanılmalı, yapay aydınlatmalarda, ledli gün ışığı (Sarı ışık) kullanılmalı okuma yazma ile ilgili aydınlık düzeyi 300-500 lüks aralığında olmalıdır.

6. Binalarda ısıtma, soğutma, iletişim, nem, iklimlendirme vb. iç hava kalitesi ve fiziki koşullar rahat bir çalışma ortamı olmalıdır. Bunlar yapılırken sistemler güncel teknolojilere uygun, akıllı sistemlerin uygulandığı çevreye duyarlı, enerji

²⁶ Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü "Halk Kütüphanelerinde Mimari Uygulamalar Çalıştayı", Ankara, 2018, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü yayını, s.3-113

verimliliğini gözeterek mümkün ölçüde yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanılacak şekilde tasarlanmalıdır.

7. Binalarda Radyo Frekansı ile Kimlik Tanımlama (RFID) 'ye uygun, internet (kablolu- kablosuz), güvenlik, yangın alarm, kamera sistemlerine göre donatılar kullanılmalıdır.

2.3. Müze Kütüphanesi Kavramı

Müze kütüphaneleri, oluşturuldukları konu ile ilgili olarak toplanan kitap, doküman, yazma, dergi, gazete, eşya, resim, belge gibi dermelerin müze anlayışı çerçevesinde sergilendiği ve halkın beğenisine ve istifadesine sunulduğu özel bir konu kütüphanesi türüdür. Özellikle arkeolojik sit alanları, örenyeri, kazı alanları yakınlarında kurulan müzelerde kendi alanlarına yönelik bilgi - belge oluşturmada ve bunları derleyerek kamuya sunmaktadır.

Müzeler, artık nesnel amaçlı hizmet anlayışından, bilgi odaklı hizmet anlayışına doğru yönelmektedir. Müze kütüphaneleri ile müzeler, bilgi ve kültür ortamının tamamlayıcı bir ögesi haline gelmekte, araştırmacılar, bilim adamı ve öğrenciler için önemli bir kaynak deposuna dönüşmektedir.²⁷

Bu kütüphanelerde bilginin daha sistematik ve ayrıntılı olarak sunulduğu ortamların başında gelmektedir. Müze kütüphaneleri konularıyla ilgili alanlarda başta kitap, dergi, yazma, eşya vb. gibi koleksiyonları ile kullanıcılara, öğrencilere ve araştırmacılara geniş, detaylı ve sistematik imkanlar sunar.²⁸ Eğitim alan öğrencilere ve bireylere müzelerden daha iyi yararlanarak kendi kültürlerini daha kolay ve doğru anlayabilme ve gelecek kuşaklara doğru aktarabilme konusunda beceri kazandırabilir. Yaygın eğitim alan kişiler açısından ise, kendi kültürlerini doğru

²⁷ Neslihan R. Mollaoğlu, "Müze Kütüphaneleri ve Müze Bilgi Ortamına Katkıları", **Türk Kütüphaneciliği dergisi**, 2007, C.21, S.3, s. 304-334

²⁸ Alev Aya Okur, "**Müzelerde Bilgi Yönetimi,(Sadberk Hanım Müzesi Örneği)**, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, 2014, s.98

anlayabilme yetenekleri kazanmaları yanında başka uygarlıkların kültürlerini doğru anlama konusunda da önemli kazanımlar elde etmelerine yardım edebilir.²⁹

Müze kütüphanelerinde aynı zamanda yeni bilgi- belge oluşumu da sağlamaktadır. Her müzenin kendine ait araştırmalarını, kazılarını, buluntularını anlatan bilgileri, belgeleyen metin haline dönüştüren özel koleksiyonları bulunmaktadır.

2.3.1. Türkiye’de müze evler

Ülkemizde, belediyeler, vakıflar, zenginler ve sanatçı ailelerinin öncülük ettiği müze evler kurulmuştur ve kurulmaya devam etmektedir. Müze evler genellikle yazar ve şairlerin evleri olduğundan "Edebiyat Evleri" olarak da anılmaktadır. Türkiye’de; Heybeliada’da Hüseyin Rahmi Gürpınar, Burgazada’ da Sait Faik Abası Yanık, Diyarbakır’da Ziya Gökalp ve Cahit Sıtkı Tarancı, İstanbul Aşıyan’ da Tevfik Fikret’in evleri çeşitli kişi ve kuruluşlar tarafından müze ev haline getirilmiştir. Bunların dışında İstanbul Cihangir’de Orhan Kemal Müzesi, Beyazıt’ ta ise Yahya Kemal Müzesi bulunmaktadır.³⁰

2.3.2. Dünyada müze evler

Dünya'nın birçok ülkesinde tanınmış yazar veya şairler adına "edebiyat evleri" ve "müze ev " ler vardır. Bu müzeler özellikle batı müzeciliği içerisinde önemli bir yer ve önem taşır. Yurtdışında birçok edebiyatçıların "müze evleri" açılmış bu evlerde yazmış oldukları eserler, kullanmış oldukları kitaplar sergilenmiştir.

Shakespeare, Charles Dickens, Ernest Hemingway, Oscar Wilde, Edgar Allen Poe, Lew Tolstoy, Dostoyevski, Goethe, Emile Zola, Wictor Hugo, Franz Kafka gibi Dünya'ca ünlü edebiyatçıların eserlerinin sergilendiği edebiyat müze evlerini bunlara örnek gösterebiliriz.

²⁹Levent Mercin, “Müzeler ve Toplum”, **Atatürk Dil Ve Tarih Yük. Kur. Dergisi**, 2015, S.1, s.152-153

³⁰Turan Akıncı, **Beyoğlu (Yapıtlar, Mekanlar, İnsanlar)**, İstanbul, 2010, s. 42

Shakespeare'in, İngiliz yazar Thomas Hardy'nin, Dostoyevski'nin ve diğer ünlü ve büyük yazarların doğdukları veya yaşadıkları evler çok sayıda ziyaretçinin ve turistlerin gezdiği birer cazibe merkezi haline gelmiştir.³¹

2.4. Edebiyat Müze Kütüphanesi Kavramı

Edebiyat Müze Kütüphaneleri; Avrupa'da ve Amerika'da uzun yıllardır faaliyet gösteren ünlü edebiyatçılar adına kurulmuş "edebiyat müze evleri" nden esinlenerek tasarlanmış ve faaliyete geçirilmiş, benzeri olan fakat Dünyada örneği bulunmayan Türkiye'ye özgü bir projedir.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri; buldukları il ve çevre illerde doğmuş ya da uzun yıllar yaşayarak, yöreyle bütünleşmiş yazar ve şairlerin eserleri ve kendilerine yazılmış eserlerden oluşturulmuş özel koleksiyonlar ile müze kütüphaneciliği anlayışına uygun olan kitapların, yazmaların ve yazarlara ait objelerin sergilendiği kültürel mekanlardır. Öğrenciler, araştırmacılar, edebiyata ilgi ve merakı olanlar, müzenin imkanlarından yararlananlar temel kullanıcı grup olarak seçilmiş, sunumlar ve hizmetler bu gruba yönelik tasarlanarak gerçekleştirilmiştir.³² Buldukları kentin genellikle, edebiyat ve estetik kültürünün bulunduğu ve geliştirildiği ortamlardır. Bu kurumların koleksiyonlarında güncel, estetik, sanat ve edebiyat ile ilgili yapıtlar sergilenmektedir.³³

Edebiyat müze kütüphaneleri, sözlü ve yazılı eserlerin yanı sıra, dil ile oluşturulan ve yazıya dökülebilecek tüm eserleri ve bu ürünleri ortaya çıkaran yazar ve şairlerin her türlü yapıtlarını, yazmalarını, fotoğraflarını ve eşyalarını sergileme imkanı verdiği için son derece önemlidir.

Uluslararası Edebiyat Müzeleri Komitesi (International Committee for Literary) ne göre Edebiyat Müzesi; "Özellikle kültürel miras olarak kabul edilen değerleri olan edebiyat ile ilgili bir kurumsal yapıdır. Edebiyat müzeleri, edebiyatın

³¹ Listelist.com/ İnt. Sit. - <https://listelist.com/evleri-muze-olan-edebiyatcilar/> (Erişim Mart 2018)

³²Semra Atınc-Senol Karadeniz, "Yeni Bir Kültürel Konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri" **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, 2011, S. 25.4.s 523-524

³³Faysal İnan. "Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, 2013, S.27, s. 535

toplumdaki yerini tanıtmak için müzecilik kurallarıyla ilgili her türlü literatürü edinir, korur ve gelecek kuşaklara iletir".³⁴

Bu konsept Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünce uygulamaya konulmuş Dünya'daki ilk uygulamadır. Bu yeni kütüphane türünün öncelikle 7 farklı bölge için yapılması düşünülmüştür. Şu anda mevcut olarak 6 tanesi açılmıştır. Trabzon ve İzmir içinde faaliyetler devam etmektedir.

Müzeler ve kütüphaneler, temelde benzer misyona sahiptirler; her iki kurumda, toplumların kültür birikimini gelecek nesillere aktarmayı amaçlar. Bilginin öğrenilmesi ve geniş bir açıdan yorumlanabilmesi için uzmanlık bilgisine yani o konuda daha önceden üretilmiş olan bilgi ve düşünce birikimlerine ihtiyaç vardır. Bu birikim, genellikle yazılı bilgi taşıyıcıları olan kütüphane materyallerinde bulunur. Öte yandan, müze objelerinin gerçek ve tekil olması ise, onları bilimsel gerçekliğin kanıtı yapmakta ve bilimsel araştırmalar için yol göstermektedir.³⁵

2.4.1. Edebiyat müze kütüphanelerinin “müze” boyutu;

Edebiyat müze kütüphanelerinin müze boyutunu; müze kütüphanesi binalarının kültürel mirasımızın özel örneklerinden olan bu binalarda toplanan, korunan sergilenen ve yaşatılmaya çalışılan eser, eşya ve objeler oluşturmaktadır.

Müze objesi niteliğine sahip olan eser ve eşyaları şöyle ifade edebiliriz; el yazması kitaplar, eski kitaplar, eski dergiler, yazarlara ve şairler ait özel eşyalar, yazar ve şairlere ait kostümler, diğer özel eşyalar (daktilo, kalem, gözlük, vb. gibi.)

2.4.2. Edebiyat müze kütüphanelerinin “kütüphane” boyutu

Kütüphane boyutu; Türk edebiyatı üst başlığı altında toplanan her türlü roman, öykü, şiir, deneme, eleştiri, günlük, gezi notu, biyografi, otobiyografi gibi edebi türdeki birincil kaynaklardan oluşturmaktadır. Her türden kitap, dergi, gazete,

³⁴Ferah Burgul Adıgüzel, Edebiyat Müzeleri ve Müzede Edebiyat Eğitimi, Milli Eğitim Dergisi, 2017, Sayı:214, s.89

³⁵ Neslihan R. Mollaoğlu, , a.g.e. 305

yazma eserler gibi yazınsal yapıtların dışında, fotoğraf, resim, ve eşyalar gibi ikincil bilgi kaynakları da kütüphaneleri zenginleştirmekte ve sunulan mekânsal yapının kütüphane boyutunu artırmaktadır.

Edebiyat Müze Kütüphanelerinin edebiyat alanında uzmanlaşması ve "Uzmanlık Kütüphanesi" niteliğinde olmaları hedeflenmiştir. Bu yeni yapılaşmanın kütüphane yönünün daha önemli olması nedeniyle Edebiyat Müze Kütüphaneleri özellikle idari açıdan, kuruldukları illerdeki "İl Halk kütüphanelerine" bağlanmıştır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri, yazarlar, çevirmenler, yayımcılar, eleştirmenler, edebiyat dergicileri, telif ajanslarına bağlı faaliyet gösterenler ile edebiyat severler yani okurlar, öğrenciler, araştırmacılar, edebiyata ilgi ve merakı olanlar, müzenin imkanlarından yararlananlar temel kullanıcı grup olarak seçilmiş ve hizmetler bu gruplara yönelik tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir.³⁶

2.4.3. Edebiyat müze kütüphanelerinin işlevleri

Edebiyat müze kütüphaneleri; edebiyatımız, kültürümüz, somut veya somut olmayan kültürel mirasımızla ilgili birçok işlevi yerine getirmek üzere Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nce kurulmaktadır.

Bu işlevleri şöyle ifade edebiliriz;³⁷

1. Edebiyat ve yazın kültürünü desteklemek,
2. Yazar ve şairlerin unutulmasını engellemek,
3. Yazın sanatçılarının eserlerini bir araya toplamak,
4. Bu eserleri uygun ortamlarda korumak,

³⁶Semra Atınc-S. Karadeniz, "Yeni Bir Kültürel Konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, 2011, S. 25.4.s 523-524

³⁷ <http://www.kygm.gov.tr> (Erişim Mart 2019)

5. Kolay anlayacak ve ulaşacak şekilde sergilemek,
6. Eserleri gelecek nesiller için yaşatmak,
7. Kültürel Mirasımızı gelecek kuşaklara aktarmak için çalışmak.

2.5. Bölüm Değerlendirmesi

2. Bölümde Edebiyat Müze Kütüphanelerini daha iyi anlamak için bazı kavram ve konuların daha iyi incelenmesi gerekmektedir. Bu kavramlar müze, kütüphane, müze kütüphane, müze evler ve Edebiyat Müze Kütüphaneleri' dir. zerinde durulan konu Edebiyat Müze Kütüphaneleri ve oluşumunda kavramlar kapsamında yeni bir kavramın olarak ortaya çıkarılarak tanımlanmasıdır. Yukarıda adı geçen her kavram ve kapsamı ayrı ayrı incelenmiş olup işlevleri anlatılmaya çalışılmaktadır.

III. BÖLÜM

3. KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI

Kültür;" toplumu diğer toplumlardan farklı yapan, geçmişten geleceğe değişerek devam eden, özgün, sanatı, inançları, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşama ve düşünme tarzıdır. Toplum kimliğini kazandıran, dayanışma ve birlik duygusu verdiği toplumda düzeni de sağlayan maddi ve manevi değerlerin bütününe denmektedir.³⁸ Kültürel miras ise, bu canlı süreçlerin toplumdaki, eserlerdeki ve doğadaki iz bırakan etkileridir.

Bir toplumun üyelerine ortak geçmişlerini anımsatan ve anlatmaya çalışan, aralarındaki dayanışma güven ve birlik duygularını güçlendiren önemli bir kavramdır. İnsanların tarih boyunca yaptıkları şeylerin, biriktirdikleri tecrübelerin ve geleneklerin devamlılığına, geleceğin doğru kurulmasına yardımcı olur.³⁹

Genellikle, eserlerin (tablolar, çizimler, baskılar, mozaikler, heykeller), tarihi anıtların ve binaların yanı sıra, arkeolojik kazıları anımsatır. Ancak, kültürel miras kavramı bundan daha geniştir insanın katkı verdiği emeği, yaratıcılığı, somut veya somut olmayan her türlü değeri; Resimler, belgeler, kitaplar, yazmalar, fotoğraflar, aletler⁴⁰, diller, örfler, adetler, gelenekler, görenekler, mizah öğeleri, maniler, şarkılar, destanlar gibi unsurları da ifade eder.

Kültürel mirasın en önemli konularından biri de mimarlık mirasıdır. Bunlar; anıtlar, camiler, kiliseler, saraylar, kervansaraylar, hanlar, hamamlar, konaklar, köşkler, eski evler, çeşmeler, tiyatrolar, agoralar, yollar, su kanalları, eski limanlar gibi mimari yapılardır.⁴¹

³⁸ <https://www.ktb.gov.tr/TR-96254/kultur.html> (Erişim Mart 2018)

³⁹Zeynep Gül Ünal, **Kültürel Mirasın Korunması**, İSMEP(İstanbul Sismik Projesi), İstanbul, 2014, s.13

⁴⁰Elena Franchi, "Kültürel Miras Nedir", **KhanAcademy** İnternet Sitesi, <https://tr.khanacademy.org/humanities/art-history-basics/beginners-art-history/a/what-is-cultural-heritage> (Erişim mart 2018)

⁴¹ Fikret N. Üçan, **Kültür Mirasımız**, Ankara, 2002, Şekerbank Kültür Yayın No:15s.4, Şekerbank Kültür Yayın No:15

Toplumların kolektif belleğinde yer eden, iz bırakan, somut veya somut olmayan her türlü semboller, eserler, töreler, değerler, inançlar, bilgiler, gelenek ve göreneklerde de kültürel mirasın unsurlarındandır.⁴²

Kültürü ve kültürel mirası etkileyen unsurları şöyle sıralayabiliriz⁴³; Bir toplumun geçmişi, sosyal yapısı, psikolojik yapısı, ekonomik etkenler, yaşam alanı ve coğrafi koşulları, teknolojik unsurlardır.

Ayrıca, çok kültürlü yaşam, artık günümüzde, tek kültürlü kimlik ve Kültürel Miras

yanında, Avrupa Birliği gibi büyük projeler sayesinde "çok kültürlü Avrupa Kültürü" ve çok kültürlü Avrupa Kültür Mirası da oluşmaya başlamıştır.⁴⁴

3.1. Kültürel Miras Çeşitleri

Kültürel Miras çeşitlerini gruplandıran ve sınıflandıran birçok görüş vardır. Burada en detaylı olan UNESCO'nun gruplandırması ele alınacaktır. 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'ne göre oluşturulan ve Dünya Mirası Komitesi (DMK) tarafından belirlenen Dünya Mirası Listesi belirlenmiştir. Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen 1121 miras yer almaktadır. Bunlardan 869'u kültürel, 213'ü doğal ve 39'u karma (doğal ve kültürel) miraslardır. Türkiye'nin bu listede 16'sı kültürel, 2'si karma olmak üzere 18 miras alanı bulunmaktadır.⁴⁵

3.1.1. Somut kültürel miras⁴⁶

a. Taşınır Kültürel Miras: Kitaplar, resimler, kitabeler, tablolar, heykeller, sikkeler, el yazmaları, arkeolojik eser parçaları vb. gibi.

b. Taşınmaz Kültürel Miras: Mimari yapılar, anıtlar, arkeolojik alanlar, mağaralar, tarihi kent dokuları v.b. gibi.

⁴² Nuri Bilgin, **Tarih ve Kolektif Bellek**, İstanbul, Ocak 2013, s. 41

⁴³ Oğuz Diker.- Deniz Taşkın, **Somut Kültürel Miras ve Türkiye**, Ankara, Aralık 2016, s. 3

⁴⁴ Zeynep Yasa Yaman(küratör ve editör), **Çok Kültürlü Kimlik Kültürel Miras, Sanat, imge**, Ankara, 2005, s.13

⁴⁵ Unesco Türkiye'nin internet Sitesi, <http://www.unesco.org.tr> (Erişim Mart 2018)

⁴⁶ <https://www.ktb.gov.tr/TR-96283/kulturel-miras.html> (Erişim Mart 2018)

3.1.2.Somut olmayan kültürel miras: Sözlü gelenekler, gösteri sanatları, ritüeller, destanlar, maniler, türküler, derlemeler vb.

3.1.3 Doğal miras: Kültürel boyutu olan doğal sit alanları, kültürel peyzajlar gibi, fiziki, biyolojik ve jeolojik formasyonlar vb. gibi.

3.1.4 Sualtı kültürel mirası: (Batıklar, sualtı kalıntıları ve kentleri)

3.1.2. Somut kültürel miras

Somut kültürel miras; Somut olarak görülen, gezilen, hissettiğimiz kazılar ve araştırmalar sonucu bulunan, müzelerde sergilenen veya sergilenemeyen her türlü maddi kültür unsurlarını ifade eder. Görsel kültürün mirasını da ifade eder. Resim, heykel, obje, mimari, sanat ve görsel tasarımlarda somut kültürel mirası ifade eder.⁴⁷

Antik kentler, anıtlar, mimari yapılar, her türlü arkeolojik buluntular, tarihi eşyalar gibi unsurlar somut kültürel mirasın unsurlarıdır. Türkiye, özellikle somut kültürel mirasla ilgili eserler açısından Dünya'nın en önemli ülkelerin başında gelir.⁴⁸

Somut Kültürel Mirasın unsurlarını ayrıntılı olarak iki ana bölümde sıralayabiliriz. Taşınır ve taşınmaz Kültürel Miras Kanunları çerçevesinde Kültür Varlığı olarak kabul edildiğinden, 2863 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda belirtilen, tanımlanan aynen aşağıda belirtildiği gibidir.

a)Taşınır Kültürel Varlık (Üçüncü bölüm, madde 23)

Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kab ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem), deri, bez, papirus, parşümen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar, muhallefat (religie'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve

⁴⁷MalcolmBarnard, **Sanat Tasarım ve Görsel Kültür**, Çev. Güliz Korkmaz, Ankara, 2010, s. 34-38

⁴⁸ Devrim Erşen, **Türkiye'nin antik kentleri ege**, İstanbul, 2013, s. 4

bunların parçaları, Halkın sosyal heyetini yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnografik nitelikteki kültür varlıkları.

b) Taşınmaz Kültürel Varlık (İkinci bölüm, madde 6. d bendi)

"Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindedir." ⁴⁹.

3.1.3. Somut olmayan kültürel miras

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM); UNESCO tarafından, halkların, toplulukların, grupların, milletlerin ve bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları çeşitli sözlü kültürel miras unsurlarını ifade etmektedir.⁵⁰

Kuşaktan kuşağa, dededen toruna aktarılan bu miras, insanların ve toplulukların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı bir şekilde sürekli biçimde yeniden oluşturulur ve bu onlara kimlik, devamlılık ve süreklilik duygusu verir. Böylece, kültürlerin çeşitlenmesine ve yaratıcılıkların artmasına katkıda bulunur.

Somut Olmayan Kültürel Miras, özellikle aşağıdaki alanlarda belirir;⁵¹

⁴⁹ Kültür ve Turizm Bakanlığı internet Sitesi [http:// www.ktb.gov.tr](http://www.ktb.gov.tr) (Erişim Mart 2018)

⁵⁰ UNESCO Org. İnternet Sitesi, <http://www.unesco.org.tr/Pages/168/19>(Erişim Mart 2018)

⁵¹<http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50837/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi-hak-.html> (Erişim Mart 2018)

a) Dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar; Maniler, destanlar, masallar, efsaneler, halk hikâyeleri, atasözleri, masallar, fıkralar, örfler, adetler, gelenekler, görenekler vb. gibi (Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi görürler)

b) Gösteri sanatları; tarihsel önemdeki, Karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu gibi gösteri sanatları

c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; Nişan, düğün, doğum, Nevruz, aşure günü gibi kutlamalar

d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; Geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi gibi kültür unsurları.

e) El sanatları geleneği; Kilim ve halı dokumacılığı, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık gibi.

3.1.4. Doğal miras

Doğal güzelliklerini, yer şekillerini, biyolojik çeşitliliği, bitki ve hayvan topluluklarını, estetik ve bilimsel kara, deniz, hava su unsurlarını oluşturan coğrafyasını ifade eder.

Doğal çevrenin farklılığı en başta kültürlere yansımaktadır, kültür hem doğal çevreyi hem de toplumu oldukça etkilemektedir. Kültür bir çeşit çevreye uyumdur diyebiliriz. Kültür halkların yalnızca hayat tarzlarının mozaiki değil, aynı zamanda hâkim değer ve inançlarını da içine alan bir kavramdır. Kültür ile coğrafyayı birleştiren kültürel coğrafya; hem kültür gruplarını ve toplumun mekânsal işleyişi bakımından ortaya çıkan mekânsal çeşitlilikleri, coğrafi bir yaklaşımla ortaya koymaktadır.⁵²

⁵²Gözde Emekli, “Coğrafya, Kültür ve Turizm, Kültürel Turizm“, **Ege Coğrafya Dergisi**, 2006, S.15, s.53

3.1.5. Sualtı kültürel mirası

1996 tarihli "ICOMOS" sualtı kültür mirasının korunması ve yönetimi ile ilgili tüzükte su altında bulunan veya oradan alınmış olan arkeolojik miras olarak da ifade edilmektedir. Buna göre su altında kalmış yerleşmeler, yapılar, batık alanlar, çeşitli batıklar ve arkeolojik içerikleri ile bunların doğal çevreleri bu kapsama girmektedir. Türkiye, toprak üstünde ve toprak altındaki zengin kültürel mirasının yanında, Özellikle deniz veya su kenarlarındaki birçok antik kent veya yerleşim merkezi veya tarihi eserlerin su altında kalması nedeniyle Dünya'nın en zengin su altı kültürel mirasına sahip ülkelerinin başında gelmektedir.⁵³

3.2. Kültürel Mirasın Korunması

Edebiyat Müze kütüphaneleri, hem somut, hem de somut olmayan kültürel mirasın unsurlarının korunmasına, yaşatılmasına, sergilenmesine katkıda bulunan önemli bir kuruluş ve kurumsal yapıdır.

Somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması, özellikle 2000'li yıllardan sonra devletlerin ve toplumların en çok ilgisini çeken ve önem verilen konulardan biri haline gelmiştir.

Kültürel mirasın korunması, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği gibi çeşitli kurumların çalışmalarının yoğunlaştığı bir alan durumuna gelmiştir. Koruma ile ilgili birçok uluslararası düzenlemenin yanı sıra, günümüzde doğal ve kültürel çevrenin (mirasın) korunması artık insan hakları ile birlikte anılmakta ve değerlendirilmektedir.

Türkiye, tarih boyunca birçok çeşitli kültür ve uygarlıkların buluşma, birleşme ve çatışma noktasında yer almıştır. Bugün de bu özelliğini korumaktadır. Anadolu 'da bu eşsiz çeşitlilik ve zenginlik, ülkemizi belki de Dünya'da tek örnek ülke yaparken, bu mirası korumak, değerlendirmek ve gelecek kuşaklara aktarmak için

⁵³Icomos. org. tr, İnternet Sitesi,
http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0961013001353670439.pdf

(Erişim Mart 2018)

belirlenecek ve uygulanacak politika ve stratejiler için çok büyük çabalar harcanmasını da mecbur kılmaktadır.⁵⁴

3.2.1. Kültürel ve doğal mirasın korunması sözleşmesi

Dünya kültürel ve doğal mirasın korunmasına dair sözleşme; Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği IUCN (The International Union for Conservation of Nature) ve diğer paydaşların kültürel ve doğal mirasların korunmasına ilişkin sözleşme önerisi 1972 yılında UNESCO Genel Konferansında kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 1983 yılında kabul etmiştir. Şu an bu komitenin aktif bir üyesidir:⁵⁵

Sözleşmede yer alan maddeler şöyledir;⁵⁶

- 1- Kültürel ve doğal mirasların koruma programlarının uyumlaştırılması,
- 2- Korumaya ilişkin bilimsel ve teknik araştırmaları teşvik etme,
- 3- Yerel halkın gündelik yaşantılarında kültürel mirasa işlev kazandırması,
- 4- Dünya mirasına farkındalığın artırılması,
- 5- Kültürel ve Doğal mirasın düzenli olarak takip edilmesi,
- 6- Mevcut veya olabilecek sorunlar için çözüm önerileri,
- 7- Koruma faaliyetleri için gerekli bilgi desteğinin verilmesi

3.2.2. Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi

UNESCO'nun 17 Ekim 2003 tarihinde kabul ettiği, Türkiye'nin ise 27 Mart 2006 tarihinde kabul ederek resmen taraf olduğu "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"⁵⁷ nin en önemli amacı; bu mirasın önemi konusunda yerel,

⁵⁴ Melike Z. Dağıstan Özdemir, "Türkiye'de kültürel mirasın korunmasına kısa bir bakış", **Planlama Dergisi**, 2005, S.1, s.20

⁵⁵ UNESCO'nun İnt. Sit. - <http://www.unesco.org.tr/Pages/57/20/Sualt%C4%B1-K%C3%BCI%3%BCrel-Miras%C4%B1-%C4%B0zleme-Grubu> (Erişim Mart 2018)

⁵⁶ UNESCO'nun İnt. Sit. - <http://www.unesco.org.tr/Pages/57/20/Sualt%C4%B1-K%C3%BCI%3%BCrel-Miras%C4%B1-%C4%B0zleme-Grubu> (Erişim Mart 2018)

⁵⁷ M. Mahmut Kutlu," Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Eğitime Yönelik ilk Adım": **Halk Kültürü Dersi**, Millî Folklor Dergisi, 2009, Yıl 21, S. 82, s-13-16

ulusal ve uluslararası düzeyde somut olmayan kültürel mirasa karşı duyarlılığı ve farkında olmayı arttırmaya çalışmaktadır.

Dokuz bölüm ve kırk maddeden oluşan bu sözleşme, özellikle “Eğitim, Duyarlılığı ve Kapasitenin Güçlendirilmesi” adlı 14. maddede sözleşmeye taraf olan devletlerin somut olmayan kültürel mirasın uygun önlemlerle gerçekleştirmeye çalışacakları konulara işaret etmektedir. Bu maddede belirtilenlerin ortak paydasında ve alınacak önlemlerin başında ise eğitim gelmektedir. Örgün ve yaygın eğitim programlarında somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik tedbirlerin yer alması öngörülmektedir.

Sözleşme, her ülkenin kendi somut olmayan kültürel mirasını korumasını geliştirmesini ve başta eğitim, öğretim ve iletişim kurumları olmak üzere, bütün kültürel aktarım ve süreçlerinde doğru olarak değerlendirilmesini de önermekte ve şart koşturmaktadır.

3.3. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde kültürel miras ve kapsamını içeren kavramlardan ve bunların yasal çerçevesi anlatılmaktadır. Somut, somut olmayan kültürel miras, doğal miras ve su altı kültürel miras açılımlarında ifade edilmek istenenler ve buna bağlı oluşturulan komitelerin seçimleri ile tanımlanmaya çalışılmıştır.

IV. BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ

ve KÜLTÜREL MİRASLA İLİŞKİSİ

4. TÜRKİYE'DEKİ EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ

Türkiye’de birçok müze kütüphanesi vardır ve birçok yazar ve şair içinde kurulmaya devam edilmektedir. Bu tezde Kültür ve Turizm Bakanlığı kapsamındaki 'Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (KYGM) tarafından 2010 yılında alınan kararla, 2011 yılından itibaren 'Uzmanlık Kütüphaneleri' olarak kurulmaya başlanan "Edebiyat Müze Kütüphanelerini" ele alınmaktadır.

Öncelikle 7 bölge için düşünülüp sonra artırılması planlanan "Edebiyat Müze Kütüphaneleri" nden araştırmanın yapılaş tarihine kadar 6 tanesi açılmıştır.⁵⁸ O nedenle, İzmir’de kurulmakta olan Edebiyat Müze Kütüphanesi’ ile Trabzon’da kurulmuş olan ‘Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi araştırmanın dışında kalmıştır.

Şu ana kadar tasarımı, restorasyonu, tefrişi, kitap, dergi, materyal ve obje sunumları tamamlanarak faaliyete geçirilmiş araştırmanın konusu olan Edebiyat Müze Kütüphaneleri şunlardır;

1. Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi (Diyarbakır)
2. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi (İstanbul)
3. Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi (Erzurum)
4. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi (Kütahya)
5. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi (Adana)

⁵⁸Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü internet Sitesi -<http://www.kygm.gov.tr/TR-51044/2012-yili-duyurulari.html> (Erişim Mart 2018)

6. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi (Ankara)

4.1. Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Fiziksel ve Genel Durumu

Edebiyat Müze Kütüphanesi binaları Kültür ve Turizm Bakanlığı KYGM tarafından müze kütüphanesi konseptine en uygun binalar içinden seçilerek tespit edilmiş, binanın durumuna göre onarımı, restorasyonu, tefrişi veya hepsi birden yapılarak hizmete sunulmuştur.

Ancak bu binaların yalnızca birisi Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi sit alanı içinde olduğundan özgün Ankara Evleri yapı teknikleri kullanılarak yeniden arsa sınırlarına uygun şekilde inşa edilmiştir.

Bilindiği gibi; mevcut bina ya da yerin algısı söz konusu olduğunda karakteristik özellikleri, ölçeği, kimliği olarak bilinen “genius loci” den (yerin ruhu) etkilenebilir. Konumu ve çevresi ile ilişkisi, tarihçesi, dış faktörleri, dışarıdan iç mekana geçişin nasıl olduğu ile binanın özgün özellikleri arasında bir etkileşim vardır.⁵⁹

Uygulaması yapılan binalar ortak özellikleri olan binalardan seçilmektedir. Bütün binalar hep aynı işlem sırası ile tamamlanmaya çalışılmıştır. Bunları şöyle ifade edebiliriz;

1. Eski geleneksel sivil mimarinin birer örneğidir,
2. Binalar onarım ve restorasyon görmüştür,
3. KYG Müdürlüğü tarafından tefriş projeleri çizilmiştir,
4. Uygulaması KYG Müdürlüğü, KVG Müdürlüğü Rölöve Müdürlükleri ve yerel belediyelerin iş birliği ile tamamlanmıştır.

⁵⁹Graeme Brooker- Sally Stone, **İç Mimarlıkta Bağlam + Çevre**, Çev. Cansu Uçar, İstanbul, 2012, s.34-35

5. KYG Müdürlüğü tarafından belirlenen bir danışman ve uygulayıcı firma (PEDİKO) ile çalışılmıştır. Mevcut Edebiyat Müze Kütüphanelerin 6'sı da aynı firma tarafından düzenlenmiştir.

4.2. Türkiye'deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Tasarımını Etkileyen Nedenler

Yapılan inceleme ve değerlendirmeler ışığında Türkiye'de kurulmuş veya kurulmakta

olan Edebiyat Müze Kütüphaneleri'nin tasarımını etkileyen nedenler şöyle sıralanabilir;

1. Mevcut bir yapının olması iç mimari tasarımlarını sınırlandırmıştır,
2. Tasarım, uygulamayı binanın özelliklerine göre yönlendirmiştir,
3. İç mekan ve tasarımlarında mimarları binanın ışık ve havalandırma imkanları etkilemiştir.
4. Mobilyaların ebatları, standart ölçülere dikkat edilerek mevcut binaya göre düzenlenmiştir.
5. Binanın tefrişi konusunda; binanın özellikleri, renkleri, kullanım amacı, kullanılan malzemeler göz önünde tutulmuştur.
6. Binanın özgün yapısında varsa mobilyaları orijinaline uygun kumaşlar, perdelerle döşenmiştir (Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi' nde olduğu gibi).
7. O bölgeye has özellikler, mobilyalara da yansıtılmıştır. (Örneğin, Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesindeki mobilyaların alınlıklarına Kütahya çinilerinden hazırlanan seramik bantlar kullanılmıştır).

8. Hazırlanan panolar da duvarlardaki resim ve kalem işlerine denk gelmemesi için sabit olmayan hareketli veya kanatlı panolar şeklinde hazırlanmıştır. (Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde olduğu gibi).

9. Mevcut yapının özelliklerinden olan nişler camlı kilitli vitrinlere dönüştürülmüştür. (Ahmet Arif Edebiyat Müze kütüphanesinde olduğu gibi)

10. Her Edebiyat Müze Kütüphanesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖSİM satış mağazalarından koleksiyonları tamamlayıcı objeler, kilimler vb. eşyalar alınarak vitrin ve teşhirde kullanılmıştır.

Edebiyat Müze Kütüphanelerin bir tanesi dışında her birinin mevcut binaların restorasyonunun elde edinilmesi mevcut binaların yapısal ve proje özellikleri nedeniyle, mimarlıktaki "biçim biçimi izler"⁶⁰ ilkesi doğrultusunda mevcut yapı unsurlarının amacına yönelik yeniden fonksiyon kazandırılması, dönüştürülmesi yapılan iç mimari ve tefrişat tasarımlarında etkili olmuştur.

4.3. Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla İlişkisi

Edebiyat müze kütüphanelerinin birçok konuda kültürel mirasla ilişkisi vardır. Bu ilişkileri üç ana başlıkta toplanabilir.

1. Mekanlar açısından kültürel mirasla ilişkisi,
2. Sergilenen eserler açısından kültürel mirasla ilişkisi,
3. Düzenlenen etkinlikler açısından kültürel mirasla ilişkisi.

4.3.1. Edebiyat müze kütüphanelerinin mekanlar açısından kültürel mirasla ilişkisi

Edebiyat Müze Kütüphanelerinin kurulduğu ve faaliyet gösterdiği yapılar, taşınmaz somut kültürel mirasımızın en önemli örneklerinden sayılabilecek tarihi yapılardır.

⁶⁰ GraemeBrooker- Sally Stone, **İç Mimarlıkta Biçim+Yapı**, Çev. Cansu Uçar, İstanbul, 2007, s.33

Bu yapıların büyük çoğunluğu, Eski Eser, Geleneksel Sivil Mimarisinin özelliklerini yansıtan, restore edilerek, tefriş edilmiş ve düzenlenmiş örneklerindedir. Bazı yapılarda edebiyatçıların yaşadığı yılların geleneksel unsurlarını da izlemek mümkündür.

Bu yapıların hemen hemen tamamı Edebiyat Müze Kütüphanelerinin kurulması ve faaliyete geçirilmesi için ya restore edilmiş, ya da küçük veya büyük onarım görecce tefriş edilmiştir. Aynı zamanda, mimari açıdan

biri dışında somut taşınmaz kültür varlığıdır.

4.3.2. Edebiyat müze kütüphanelerinin sergilenen eserler açısından kültürel mirasla ilişkisi

Edebiyat Müze kütüphaneleri'nde sergilenen kitaplar, el yazmaları, resimler, fotoğraflar, kostümler, eşyalar vb. gibi malzemeler somut taşınabilir kültürel mirasın unsurlarıdır.

a. Sergilenen kitaplar: Edebiyat Müze Kütüphanenin adının verildiği yazarın veya şairin kitapları ve eserlerinin yanı sıra o yöreye ait başka sanatçıların da kitapları ve eserleri sergilenmektedir. Kitaplar taşınabilir somut kültürel mirasın en önemli unsurlarıdır.

b. Sergilenen yazmalar: Edebiyat Müze Kütüphaneleri isminin verildiği yazar veya şairin varsa yazma eserleri, ayrıca kendi el yazıları ile yazılmış şiir ve metinler, ile o yörenin diğer şair ve yazarlarına ait el yazma eserleri de sergilenmektedir. El Yazmalar taşınabilir somut kültürel mirasın unsurlarıdır.

c. Sergilenen resimler: Edebiyat Müze Kütüphaneleri, adının verildiği yazar veya şairin resimleri veya şairin hayatıyla ilgili resimler ile o yörenin diğer şair ve yazarları ile ilgili resimler de sergilenmektedir. Resimler, taşınabilir somut kültürel mirasın unsurlarındandır.

d. Sergilenen fotoğraflar: Edebiyat Müze Kütüphaneleri, isminin verildiği yazar veya şairin fotoğraflarının yanı sıra o yörenin diğer şair ve yazarlarının da

fotoğrafları sergilenmektedir. Fotoğraflar taşınabilir somut kültürel mirasın en önemli unsurlarındandır. Adeta birer belgelendirme aracıdır.

e. Sergilenen kostümler: Edebiyat Müze Kütüphaneleri isminin verildiği yazar veya şairlere ait kostümlerin yanı sıra, o yörenin diğer şair ve yazarlarına ait varsa kostümler de sergilenmektedir. Kostümler de, taşınabilir somut kültürel mirasın unsurlarındandır.

f. Sergilenen eşyalar: Edebiyat Müze Kütüphaneleri şair veya yazara ait kullandıkları eşyaların yanı sıra, o yörenin diğer şair ve yazarlarının eşyaları da sergilenmektedir. Bu eşyalar da taşınabilir somut kültürel mirasın unsurlarındandır.

4.3.3. Edebiyat müze kütüphanelerinde yapılan etkinlikler açısından kültürel mirasla ilişkisi

Türkiye' nin, UNESCO somut olmayan kültürel miras listesine 17 unsuru kaydettirmiş ve UNESCO' ya en çok unsur kaydettiren ilk 5 ülke arasında girmiştir.⁶¹ Bunlar arasında Mevlevi Sema Töreni, Alevi- Bektaşî Ritüeli Semah, Nevruz (Çokuluslu), Mesir Macunu Festivali, Türk Kahvesi Kültürü, Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı, Geleneksel Çini Sanatı da bulunmaktadır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri'nde, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı bütün galeri ve sergi salonlarında olduğu gibi somut ve somut olmayan kültürel mirasla ilgili tanımlanan birçok etkinlik, kendi kapasiteleri doğrultusunda seçilerek düzenlenmektedir. Bu etkinlikleri şöyle sıralayabiliriz;

Söyleşiler, Seminerler, Toplantılar, Sohbetler, Fotoğraf ve Resim Sergileri, Kurslar, Müzik dinletileri, Resitaller, Aşıklık geleneği, Müzik eğitimleri, Kütüphaneler haftası etkinlikleri, Müzeler haftası etkinlikleri, Kitap tanıtım sergileri ve günleri, İmza günleri, Tiyatro oyunları, Orta oyunu, Meddah, Karagöz kukla gösterimleri, Film gösterimleri, Anma günleri etkinlikleri vb. gibi.⁶²

⁶¹ <https://www.ktb.gov.tr/TR-96283/kulturel-miras.html> (Erişim Mart 2018)

⁶² <https://www.ktb.gov.tr/TR-96283/kulturel-miras.html> (Erişim Mart 2018)

4.4. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde Türkiye' deki Edebiyat Müze Kütüphaneleri ve Kültürel Mirasla ilişkisi kurularak mevcut olanların isimleri, bina özellikleri, hangi süreçten geçtikleri ve uygulama sırasında nelere dikkat edilip yapıldığı ifade edilmiştir. Bu yerlerin mekanlar, sergilenen eserler ve düzenlenen etkinlikler açısından kültürel mirasla ilişkisi anlatılmaya çalışılmıştır.

V.BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ

VE MEKANSAL DEĞERLENDİRMELER

Edebiyat Müze Kütüphaneleri, daha öncede proje konsepti belirtildiği gibi (Bknz. s.19); "Buldukları il ve çevre illerde doğmuş ya da uzun yıllar yaşayarak, yöreyle bütünleşmiş yazar ve şairlerin eserleri ve kendilerine yazılmış eserlerden oluşturulmuş özel koleksiyonlar ile müze kütüphaneciliği anlayışına uygun olan kitapların, yazmaların ve yazarlara ait objelerin sergilendiği kültürel mekanlardır."⁶³ denmektedir.

Ahmet Arif Diyarbakır' ın yetiştirdiği o bölgede uzun yıllar yaşamış, oldukça iyi tanınan, benimsenen bir şairdir. Burada müze eseri olarak kendisine ait birçok özel eşyası bulunmaktadır. Bu yüzden Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından Edebiyat Müze Kütüphanesine onun adı verilmiştir.

Ahmet Arif:

21 Nisan 1927'de Diyarbakır'da doğmuştur. Gerçek adı Ahmet Önal' dır. Annesi Erbil' li Sare hanımı küçük yaşlarda kaybetmiştir. Babası Kerkük' lü Arif Hikmet Diyarbakır Nüfus Müdürlüğünde çalışıyormuş. Siverek, Urfa okullarında okumuş ve Afyon Lisesinden 1945 yılında mezun olmuştur.

Askerlikten sonra 1947 yılında Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Felsefe bölümüne kaydolmuş bir yandan Merkez Bankasında çalışmaya başlamış ancak 1951 yılında tutuklanarak 38 ay hapis yatmıştır.1967 yılında Aynur hanımla evlenmiş, 1977 yılında Filinta adında bir oğlu doğmuştur.

---

⁶³ Semra Atınç-Şenol Karadeniz, "Yeni Bir Kültürel Konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, 2011, S. 25,,s 523-524

1977 yılında Gazetecilikten Emekli olmuş 2 Haziran 1991 yılında kalp krizi sonucu hayatını kaybetmiştir. Birçok şiiri çeşitli dergilerde yayımlanmış olup kitapları da bulunmaktadır.⁶⁴

5.1. Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi ve Mekansal Değerlendirmesi

Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi, Taşınmaz Somut Kültürel Mirasımızın en güzel örneklerinden biridir. Camii Kebir Mahallesi Ziya Gökalp Sokakta yer alan 5 pafta 334 ada 4 nolu parselde 301 m2 yüzölçümlü, korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş bir yapı olan Hacı Halit Konağı'nda kurulmuştur.

Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi mülkiyeti Kültür Bakanlığı'na ait olan, yapılan tasarım, onarım ve tefrişle düzenlenerek, Halit Konağı'nda 1 Haziran 2011 tarihinde açılmış ve hizmete girmiştir.

Hacı Halit konağı, Diyarbakır'ın Sur ilçesinde, 6 odalı, avlulu bir yapıdır. . Bu konak 255 m2 oturma alanına sahip olup, avlusu ile toplam 360 m2' olan bir alanda hizmet vermektedir. Diyarbakır'a özgü bazalt taşından yapılmış olan bu bina, giriş+1 katlı ve avlulu bir yapıdır.

Hacı Halit Konağı'nın mimari özellikleri: Diyarbakır sivil mimarisinin ve Kültürel Mirasımızın önemli eserlerinden olan bu yapının tam olarak ne zaman ve kimler tarafından yapıldığı bilinmemekle birlikte, 18.yy. sonu ile 19yy.başında yapıldığı tahmin edilmektedir. Sur içindeki yapılar, tarihleri farklı dönemlerde olmakla birlikte birbirlerinden etkilenmişler aynı karakteristik özellikleri göstermektedirler.

19. ve 20. yüzyıl Diyarbakır geleneksel mimarisinin özellikleri: 19. Yüzyıl sonları ile 20. Yüzyıl başlarındaki Diyarbakır mimarisinde taş malzeme ile yapılmış yapılar öne çıkar. Bu yapıların giriş cephelerinde batılı bir üslupla yapılan taş işçiliği dikkat çeker.

⁶⁴İhsan Işık, **Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi**,2017,Cilt VIII, s.76

Osmanlı Neo klasik üslubun özelliklerinden olan sadelik, simetri ve düzenli cephe anlayışı yapıların giriş bölümlerinde uygulanarak yapılara, anıtsallık ve resmiyet kazandırılmaya çalışılmıştır. İki giriş kapısı olan bazı önemli yapı ve konaklarda ise iki cephede de taş işçiliği yapılmıştır.⁶⁵ Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi' nin mimari yapısı, tarihi durumu ve açık avlusu, kullanan kişiler ve edebiyatçılar için kısa zamanda vazgeçilmez bir özgün mekân haline gelmesini sağlamıştır. Bir televizyon programında Diyarbakırlı yazar Şeyhmus Diken'in "Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi bize gel eder, el eder varlığıyla" sözü bunu ifade etmektedir. Edebiyat Müze kütüphanesinde yapılan etkinlikler herkes tarafından ilgi ve beğeniyle takip edilmektedir.⁶⁶

Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesinin kurulduğu Hacı Halit Konağı'nın Diyarbakır sivil mimarisinin ve kültürel mirasımızın önemli eserlerinden olan Diyarbakır'a özgü bazalt taşından yapılmış kireç taşının özellikleri kullanılarak renklendirme ve bezemeler, geometrik şekiller ve rozetler kullanılarak da cepheleri süslenmiştir. Bu cephelere uygun pencerelerde ferforje demir parmaklıklar, merdiven korkulukları kullanılmıştır. Sur içindeki hemen hemen her evin avlusunda bir süs havuzu bulunmakta ve aynı zamanda bahçe sulama olarak kullanılmaktadır.⁶⁷ Binanın daha eski sahipleri bilinmiyor en son binayı 1966 yılında satın alarak kullanan Kebapçı Hacı Halit Kutluğ 'un torunu olan Samara Ezber' in röportajında anlattıklarına göre; Diyarbakır' da bu tür konakların mimarisi dört mevsime göre kullanılmaktadır. Her odanın ayrı bir önemi ve fonksiyonu bulunmaktadır. Kışın üst kattaki büyük odada, baharları mutfakın yanındaki büyük odada, yazın ise taş oda ve eyvan denen kemerli ve açık girişli salonda oturulmaktadır. Evin girişindeki avlu ise evin bütün çocukların oyun yeri ve yaşam alanı olarak kullanılmaktadır.⁶⁸

⁶⁵ Sahure Yariş, "Diyarbakır İç Kalede Bulunan 19. ve 20. Yüzyıl yapılarının giriş cephe düzenlemeleri üzerine bir değerlendirme", **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi**, S.33, Nisan 2019, s.25-38

⁶⁶ Metin Aksoy, "Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi" **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, 2013, S.27, s.526-527

⁶⁷ KYGM, Ahmet Arif Dosyası, Emrah Büyüктаş Raporu, (Erişim Mart 2017)

⁶⁸ Tigrishaber.com İnternet Sitesi, <https://www.tigrishaber.com/tarihi-konak-ahmet-arif-muzesine-donustu-36633h.htm> (Erişim Mart 2017)

Tablo.1: Hacı Halit Konağı

BİNA MÜLKİYETİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
VARSA BİNA ADI	Diyarbakır Kültür Sanat Vakfı /Hacı Halit Konağı
ADRESİ	Cami-i Kebir Mah..Pafta ada: 334 Parsel:4 Cami-i Kebir Mah. Ziya Gökalp Sok. No:1 Sur/DİYARBAKIR
KORUMA DERECESESİ / TESCİL YILI	Anıtsal Yapı - 19.01.1980/A/2082 Sayılı kurul kararı ile tescillenmiştir. ⁶⁹
BİNA YAŞI/YAPIM YILI	1325(1907) Tahmini
YAPISAL ÖZELLİKLERİ	Diyarbakır Geleneksel sivil mimari örneğidir. Kesme taş bazalttan yapılmış avlu içinde güney ve batı kanattan oluşmaktadır.Güney Kanat zemin + 1, Batı Kanat bodrum + zemin + 1 katlıdır. Avluya bakan cephelerinde, iç mekanın iç kemerleri ve niş içinde cas malzemeden bitkisel bezemeler bulunmaktadır. ⁷⁰ (Diyarbakır Kültür Envanteri Merkez İl) ⁷¹
ORJİNAL KULLANIM AMACI	Konak
ŞU ANKI KULLANIMI	Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Açılış tarihi: 1 Haziran 2011 ⁷²

Resim 1 Şehir Planındaki Yeri⁷³

⁶⁹ KYGM, Ahmet Arif Dosyası, Emrah Büyüктаş Raporu, (Erişim Mart 2017)

⁷⁰ "Diyarbakır Kültür Envanteri (Merkez)",y.y,t.y., C. II,s.202 (Erişim Mart 2018)

⁷¹ Doğan Hasol, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul,1995, s.106 (Cas: Yöresel alçı taşının yakılarak öğütülmesi ile elde edilen kaba alçı-kireç)

⁷² KYGM İnternet Sitesi, www.kygm.gov.tr/ (Erişim Mart 2017)

⁷³ "Diyarbakır Kültür Envanteri (Merkez)",y.y,t.y., C. II,s.202, (Erişim Mart 2018)

Resim 2 Onarımdan önceki giriş kapısı⁷⁴Resim 3 Hizmete girmeden önceki avlu görünüşü⁷⁵

5.1.1. Ahmet Arif edebiyat müze kütüphanesi onarım süreçleri

Resim 4 Avludan cepheler
76

Resim 5 Bahçe duvarları

Resim 6 Havuz ve çevresi

Bu binada restorasyon değil basit onarım yapılmıştır. Onarım amacıyla avlu iç duvarlarının bozulan sıtuh sıvaları yeniden sıvanmış, avlu aydınlatması ile ilgili hatlar çekilmiş ve aplikler yerleştirilmiş, zemin döşemesi, taş kaplama havuz ve taş duvar derzleri elden geçirilmiştir. Ayrıca, avluya slayt perdesi ve donatıları ile Ahmet Arif'e ait 400X180cm ebatlarında şiir yazı panosu yerleştirilmiştir. Avlunun mevcut ağaçları korunup, duvar diplerindeki çiçeklik alanlarına bahçe toprağı serilerek mevsimlik çiçekler dikilmiştir.

⁷⁴ PEDİKO(Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

⁷⁵ KYGM Arşivi, Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Dosyası, (Erişim Mart 2017)

⁷⁶ PEDİKO(Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim 7 Oda nişleri görüntü Resim 8 Niş çerçeveleri görüntü Resim 9 Tavan görüntü⁷⁷

İçerdeki yapılan tadilat sırasında odalardaki bazı duvarların alçı sıvaları sökülüp indirilerek kesme taş ortaya çıkarılmış ve üzerine yeniden derz çalışması yapılmıştır. Yine odalardaki nişlere cam kapaklı çerçeveler yapılarak vitrin haline getirilmiştir mevcut çerçeveleri yenilenmiştir. Mevcut tavan korunmuş ancak aydınlatmaları yenilenmiştir.

Resim 10 Onarım sonrası iç avlu (Havuz ve çevresi) Resim 11 İç avlu (Genel görünüm) Resim 12 giriş kapısından (Yoldan görünüş)⁷⁸

Onarım sonrası havuz ve çevresi taş kaplamaları, ayaklı aydınlatma elemanları, bahçe oturma elemanları ferforje ayaklı banklar ve masaları orta alana yerleştirilmiştir. Elektrik donanımı içinde ses düzeni de hazırlanıp müzik yayını ve mikrofon sistemi hazırlanmıştır. Son olarak ta giriş kapısının üzerine gelecek şekilde Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesinin tabelası ve Türk Bayrağı konulmuştur.

⁷⁷ PEDİKO(Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

⁷⁸ KYGM Arşivi, Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Dosyası, (Erişim Mart 2017)

5.1.2 Ahmet Arif edebiyat müze kütüphanesi mimari değerlendirmesi

a) Mimari ve Konsept Açısından Genel Değerlendirme:

Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi, Diyarbakır kültürel mirasının, Sur Bölgesi taş yapılarının geleneksel sivil mimari özelliklerini taşımaktadır. Bu yapıların dışarıya kapalı pencereleri iç avlu ile aydınlanmakta, binalarda selamlık, haremlik, yazlık, kışlık bölümleri bulunmaktadır. Mekanların üst örtüsü ahşap hatıllarla kaplıdır. Duvarlarında farklı özellik ve işlevler için oluşturulmuş derin nişler bulunmaktadır.⁷⁹ Taban zemin döşeme yöresel taş ile kaplıdır.

Evin odaları geniş bir avlunun etrafına sıralanmıştır. Avlu zemini çok girintili sünger taşına benzeyen bazalt taşı ile döşenmiş olup, çevresi yüksek duvarlarla örülerek diğer evlerden görülmesi engellenmiştir.

Ortasında bir havuzu bulunmaktadır. Bu sular yaz kış akar, kenarlardan taşan sular taş oluklara dolup bahçenin diğer yerlerine ulaşır, bitkiler ve özellikle güller de sulanmış olur. Diyarbakır evleri, taş avluları, süslü parmaklıkları, eyvanları ve havuzları ile karakteristik özellik taşımaktadır.⁸⁰

b)Hacı Halit Konağının Onarım Sürecinin Değerlendirmesi:

Onarım dan Önceki Durum u: Konağın onarımdan önce taşla kaplı olan duvarları ile taş yer döşemelerinin derzlerinin hasar gördüğü, bazı taşların çatladığı veya kısmen ufalandığı görülmüştür. Bahçe kenarlarındaki iç ve dış sıvaların bozulduğu ve yer yer döküldüğü, bina içindeki tavan kolonları ile kirişlerinin eskidiği, iç duvarların yer yer döküldüğü, boyaalarının matlaştığı tespit edilmiştir. (Resim 2-3)

Onarım Sırasında Yapılanlar: Derzleri dökülen ve hasar gören taş duvarlar ile döşemeler onarılmış, bahçe kenarlarındaki komşu duvarların sıvaları sökülmüş

⁷⁹ Diyarbakır Valiliği Müze Müdürlüğü, "Diyarbakır Kültür Envanteri (Merkez)",y.y.,t.y. ,C.,II, s.202

⁸⁰ Doğan Erginbaş, "Diyarbakır Evleri", İstanbul,1953,s.7-8

(Resim:4-5-6), yeniden sıvanmış ve boyanmıştır (Resim:8-9). Bina içindeki kolon ve kirişlerin bakımı yapılmış ve çürümenin önlenmesi için vernikli boya ile boyanmıştır. Binanın iç duvarlarına bakımı yapılmış, alçı ile sıvanmış, silinebilir boya ile boyanmış, Bazı duvarlarının da özellikle alçı sıvaları soyularak ki genelde niş ve kapakların çalışıldığı duvarlarda kesme taşlar çıkarılıp temizlenerek yeniden derz çalışması yapılmıştır. Aynı zamanda elektrik tesisatı yenilenerek aydınlatma elemanları değiştirilmiştir.

Mobilya Donanımı Olarak Yapılanlar: Odalarda alçak ve yüksek raflar, normal vitrinler, masa vitrinler, sehpa ve tabureler, ergonomik koltuklar ve sandalyeler, temin edilerek donatılmıştır. İç avlunun üstü kapalı bölümünde divanlar ve Mevcut duvar nişlerinin içerisine kilitli ve cam kapaklı vitrin üniteleri yaptırılmıştır. Bahçe için ise karşılıklı sıra şeklinde ferforje ayaklı masa ve bankları yaptırılmıştır.

Tefris Olarak Yapılanlar: Pencerele binaya ve mobilyalara uygun yöresel kumaşlardan keten perdeler, odalardaki yerlere geleneksel desenli kilimler serilmiştir.

Resim 13 Pencereleden görünüş (Eski)

Resim 14 Pencereleden görünüş ⁸¹

Onarım Öncesi Perdeleri

Onarım Sonrasında Perdeleri

Duvarlara Yaptırılan Panolar: Duvarlarda pano olarak Ahmet Arif'in hayatını anlatan resimli pano, Ahmet Arif'in hayat hikayesini anlatan pano ve Ahmet Arif'in şiirlerinin yazıldığı panolar ayrıca, Ahmet Arif ile, Edebiyat Müze

⁸¹ PEDİKO(Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Kütüphanesinde eserleri olan diğer şair ve yazarların büyütülmüş resimleri bulunmaktadır.

Müze kütüphanesini, konsept açısından değerlendirdiğimizde; her edebiyat müze kütüphanesinde olduğu gibi söyleyişi, okuma, dinleti salonları oluşturulmuş, bu yapılırken de diğer kütüphanelere ve internet erişimine ulaşılması için gerekli donatılar sağlanmıştır. Konsepti ismini taşıyan Ahmet Arif'in ve diğer bölge yazar ve şairlerinin eser ve eşyaları ile müze donatıları oluşturulmuştur.

Sonuç olarak; Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi iç mekân mimarisi, içeriği ve tasarımı açısından ilgi çekmesi, kente gelen turizm turlarının seyahat listelerine eklenmesine neden oldu. 2012 yılında Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesine gelen ziyaretçi sayısının 50.000' e çıkması Edebiyat Müze Kütüphanesinin şehrin asli mekânlarından biri haline geldiğinin göstergelerinden biri olarak görülebilir.⁸²

Proje Konsepti : Edebiyat Müze Kütüphanesi

Bina kat sayısı : Zemin + 1

Mekan bölümleri: Mevcut uygulama planının üzerinden gösterilen tanımlanan alanlardır.

Zemin katta bulunanlar; Z01 :İç Avlu, Z02 :Oturma köşesi, Z03 :Kütüphane, Z04 :Banyo, Z06: Ana giriş-danışma, Z07:Mutfak, Z08:Okuma salonu.

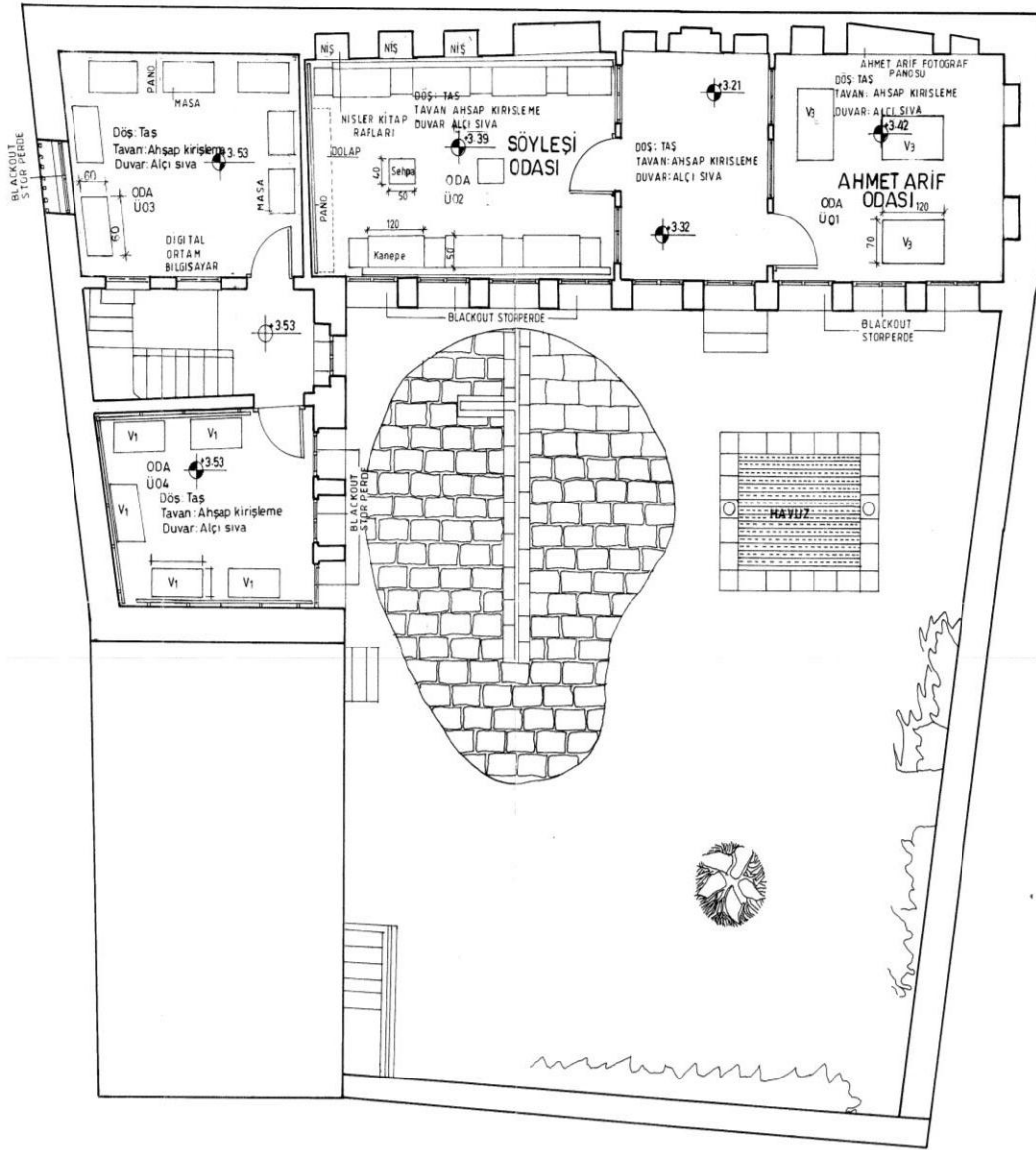
1. Katta Bulunanlar; 1.Oda: Ahmet Arif Odası, 2. Oda: Söyleyişi Odası, 3. Oda: Dijital Ortam Bilgisayar Odası(Teknoloji Odası), 4. Oda: Teşhir Salonu(Sergi Salonu).

c) **Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesinin Projeleri**

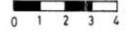
---

⁸² Metin Aksoy, a.g.e. s..526-527

ÜST KAT PLANI
ÖLÇEK: 1/50

Resim 16 Birinci Kat Projesi⁸⁴

⁸⁴ 1.Kat Planı Kaynak: KYGM Arşivi,(Erişim Mart 2017)

d) İç Mekanların Değerlendirmeleri

Z01. İç Avlu:

Resim 17 Onarım Sonrası
İç Avlu Eyvan Önü

Resim 18 Onarım Sonrası
İç Avlu Banklar

Resim 19 Onarım Sonrası⁸⁵
Bahçe Duvarları

Z.01 İç Avlu; Daha önce konağın bahçesi ve yaşam alanı olarak kullanılan bir mekandı. Günümüzde müzik dinletileri, slayt gösterimi ve bazı etkinliklerde kullanılmaktadır. Bahçedeki oturma bankları ve masaları masif kaplama ve ayakları siyah ferforje ve üzeri elektrostatik toz boya ile fırınlanarak boyanmıştır. Kullanılan bahçe aydınlatmaları da ferforje olarak yapılmıştır.

Z.2. Oturma Köşesi: İç avlunun üstü kapalı kemerli bölümüdür. Daha önce yazlık dinlenme ve oturma alanı olarak kullanılmakta iken, şu an sedirli dinlenme alanı olarak kullanılmaktadır. Mevcut nişler kullanımına yönelik olduğu gibi bırakılmıştır. Ahşap hatıllı tavan taş döşeme zemin de korunmuştur.

Tefriş olarak; karşılıklı iki sedir ve bir orta sehpa ile düzenlenmiştir. Duvarlarında aynı ebat ve ölçülere sahip müze kütüphanede eserleri olan sanatçıların çerçeveli resimleri bulunmaktadır.

⁸⁵ PEDİKO(Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim: 20 Sol Görünüş (eyvan içi)

Resim: 21 Sağ Görünüş (eyvan içi)

Resim 22 Kemerli eyvan (eski)

Resim 23 Kemerli eyvan (Yeni⁸⁶)

Z.3. Kütüphane: Kütüphane bölümüdür. İç Avludan girilir. Çalışanlar için bir masa ve kütüphane rafları ile okuma masaları bulunmaktadır. Rafların üstünde Ahmet Arif Edebiyat Müzesinde kitapları ve eşyaları bulunan şair ve yazarların aynı ebatlarda çerçeveli hazırlanan resimleri bulunmaktadır.

Burada Diyarbakır' lı şair ve yazarlara ait 615, çevre illerin şair ve yazarlarına ait 517, Diyarbakır ile ilgili 172, Baş yapıtlar 677, Edebiyat kaynakları 255 olmak üzere toplam 2236 adet kitap bulunmaktadır. Ayrıca; 15 adet el yazması tıpkıbasım Diyarbakır kitapları, eski basımlı 47 adet Diyarbakır kitapları, 110 adet Diyarbakır ile ilgili kitaplar, 15 adet çerçeveli resim ile binanın kamera sistemini izleme bölümü bulunmaktadır. Ayrıca bir klima da bulunmaktadır.⁸⁷

⁸⁶ Resim 20, 21, 22, 23 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com/> (Erişim Mart 2018)

⁸⁷ Müze asist internet sitesi <http://www.muzeasist.com/muze/profil/ahmed-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi> (Erişim Mart 2018)

Resim 24 Z 03 Kütüphane giriş

Resim 25 Z 03 Kütüphane genel⁸⁸

Z.4. ve Z.05. banyo ve ıslak hacimler: Banyo ve WC ıslak hacimleri göstermektedir. Banyo kısmı şu anda depo olarak kullanılmaktadır. WC ise tuvalet olarak kullanılmaktadır. Bur alanlarda ufak onarım dışında bir işlem yapılmamıştır.

Z06. Ana Giriş Kapısı Avlu ve Banko;Z06 Konağın ana giriş kapısının önündeki banko duvarlarda panolar ve avluda kullanılan ikili tabureler bulunmaktadır. Ana giriş kapısının yanında müze kütüphaneyi tanıtan bir pano bulunmaktadır. Zemin taş döşeli olup gövde duvarları kalın yöresel taştan içinde de yer yer açık nişler bulunmaktadır. Bu nişler olduğu gibi korunmuştur.

⁸⁸ Resim 24,25 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim 26 Giriş Kapısı (Eski)⁸⁹ Resim 27 Giriş Banko Resim 28 Avlu çıkış yönü⁹⁰

Z.07. Mutfak; Z07 Mutfak bölümü, avludan direk girilebilen kapısı olmayan alandır. Küçük ve büyük ocak korunmakla birlikte ek olarak mutfak alt dolapları, tezgah ve açık raflar sonradan yaptırılmıştır. Şu anda personelin kullanımına açık elektrikli ısıtıcı ve çay makinesi bulunmaktadır.

Resim 29 Mutfak (Eski)⁹¹ Resim 30 Mutfak tezgahı Resim 31 Ocak⁹²

Z.08 Okuma Salonu; Görevli masası, kütüphane rafları ve okuma masaları bulunmaktadır. Duvarlarını kütüphanede bulunan o yöreye ait edebiyatçıların aynı boy ve ebatta cam üzerine renkli ters uv. baskı resimleri bulunmaktadır.

Bu salon, kullanıcıların kapalı mekan okuma, inceleme ve araştırmalarını yapabilecekleri bir salondur. 2 adet büyük okuyucu masası, 25 adet sandalye, 11 adet

⁸⁹ KYGM Arşivi, Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Dosyası, (Erişim Mart 2017)

⁹⁰ PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

⁹¹ KYGM Arşivi, Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Dosyası, (Erişim Mart 2017)

⁹² PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

geleneksel el sanatları ve teşhir ve satış rafı, 1 adet masa, 4 adet gömmeli kitap dolabı, bir adet klima, Okuma salonunda toplam 98 adet inceleme araştırma kitabı mevcuttur.⁹³

Resim 32 Okuma Salonu görevli masası

Resim 33 Okuma Salonu rafları⁹⁴

Birinci Kat Bölümler ve Değerlendirmeleri

1. Ahmet Arif Odası: Zemin, tavan korunmuş odanın tepe aydınlatma elemanı değiştirilmiştir. Duvar nişlerine kilitli cam kapak çalışılarak kapatılmış, içinde de Ahmet Arif'in kendi kitapları sergilenmektedir. Ahmet Arif çalışma masası ve sandalyesi, masa vitrinleri içinde ona ait özel eşyaları bulunmaktadır. Odanın duvarlarında kendi hayatından kesitleri anlatan resimler ve şiirlerinden oluşan (cam üzerine UV. baskı) renkli panolar hazırlanmıştır.

Bu odada; Ahmet Arif'in daktilosu, 3 adet kalemi, 2 adet el yazması kendi şiiri, askerlik terhis belgesi nüshası, 1 adet mektup ve farklı dergi ve gazetelerde Ahmet Arif ile ilgili çıkmış bazı yazılar ve fotoğraflar bulunmaktadır. Odanın duvarlarında

⁹³ Müzeasist.com İnternet Sitesi, <http://muzeasist.com/muze/profil/ahmed-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi> (Erişim Mart 2018)

⁹⁴ PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018) (Resimler çekildiğinde henüz kitap koleksiyonları yerine ulaşmadığından kütüphane raflarında görünmemektedir.)

Ahmet Arif'in yaşam öyküsünü anlatan, Ahmet Arif'e ait fotoğraflar bulunmaktadır.⁹⁵

Resim 34 Ahmet Arif odası girişi

Resim 35 Çalışma masası

Resim 36 Çalışma masası, sandalyesi

Resim 37 Vitrinler ve duvar panosu⁹⁶

Ahmet Arif Odası resimleri çalışma masası ve ona ait eşyaların bulunduğu masa vitrinleri bulunmaktadır.

2. Söyleşi Odası: Taş zemin tavan korunmuş odanın tepe aydınlatma elemanı pencere, kapı doğramaları, perdeleri değiştirilmiştir. Tefriş düzeninde duvar kenarlarını çevreleyen bir şekilde geniş oturma pufları ve orta sehpaları birlikte çözülmüştür. Duvar içlerinde mevcut nişlerin içleri raf çalışılarak cam kapaklı kilitli vitrin haline getirilmiştir. Niş ve pencere olmayan duvarına ise led TV yerleştirilerek yanlarında CD rafları bulunmaktadır. Bu odada etkinlik için hazırlanan çalışmalar ve tanıtım videoları gibi gösterimler yapılmaktadır. İç avluya bakan pencerelerde yöresel kumaşlardan yapılmış, katlamalı, rustik perdeler kullanılmıştır.

Kullanılan mobilyaların renkleri orijinal kapı rengine göre seçilmiştir. Kullanıcıların çeşitli söyleyişler yapabileceği odadır. 7 adet ikili puf, 5 adet sehpa, 6

⁹⁵ Müzeasist.com İnternet Sitesi, <http://muzeasist.com/muze/profil/ahmed-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi> (Erişim Mart 2018)

⁹⁶ PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

adet 2 gözlü raf, 13 adet tekli raf, 9 adet iç dolaplara yapılmış kitap rafları bulunmaktadır. Toplam kitap sayısı 677 süreli yayın sayısı 64 adettir.⁹⁷

Resim 38 Söyleşi odası kapısı

Resim 39 Puflar ve sehpa

Resim 40 Genel görünüm-1

Resim 41 Genel görünüm 2⁹⁸

Söyleşi odası resimlerinde görülen bu alan, oturma pufları, sehpa ve TV. izleme ve etkinlik alanı olarak kullanılmaktadır.

3.Dijital Kütüphane Odası: Bu bölümde dijital kitaplar bulunmaktadır. İnternet erişiminde kitabın her sayfası görüntülenebilir. E - Kitap servisinde yüklenmiş bütün dijital kitaplar internet aracılığı ile okunması sağlanmaktadır.

Odadaki masalar bilgisayar donanımına uygun sandalyeler ise uzun süre oturulabilir ve hareketli seçilmiştir. Konaktaki mobilya kaplama ve renklerine uygun bilgisayar masası ve CD rafları üretilmiştir. Aynı zamanda hareketsiz oturma sandalyeleri mevcuttur.

⁹⁷ Müzeasist.com İnternet Sitesi, <http://muzeasist.com/muze/profil/ahmed-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi> (Erişim Mart 2018)

⁹⁸ PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Onarım sırasında zemin döşeme, tavan, duvarların bir bölümü korunmuş olup, kapı pencere doğramaları ve aydınlatma elemanı değiştirilmiştir.

Resim 42 Dijital kütüphane kapısı.

Resim 43 Sandalyeler ve duvar

Resim 44 Dolap ve sandalyeler

Resim 45 Masa ve sandalyeleri⁹⁹

4. Nolu Oda Sergi Salonu: Bu oda 5 adet masa vitrininden oluşmaktadır. Duvarlarda bilgilendirme panoları bulunmaktadır. Duvarlara önündeki masa vitrinlerde sergilenen eşyaların ve kitapların yazarları ile ilgili panolar asılmıştır. Ahmet Arife ve yörenin diğer yazarlarına ait mektuplar, kendi el yazılarıyla şiirler ile edebi niteliği olan diğer eserler teşhir edilmektedir.

⁹⁹ Resim 42,43,44,45 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim 46 Sergi salonu kapısı

Resim 47 Sergi salonu masa vitrinleri

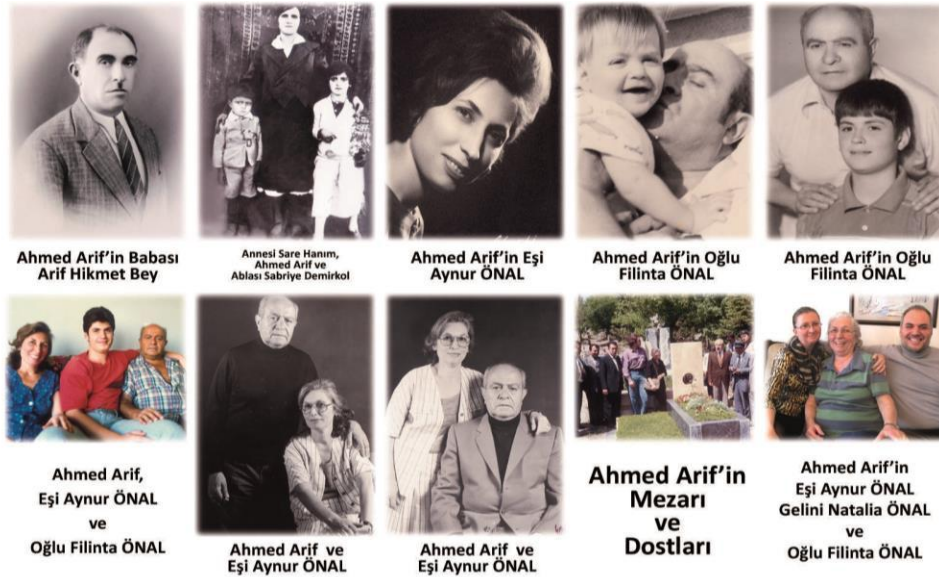
Resim 48 Sergi salonu panolar

Resim 49 Sergi salonu¹⁰⁰

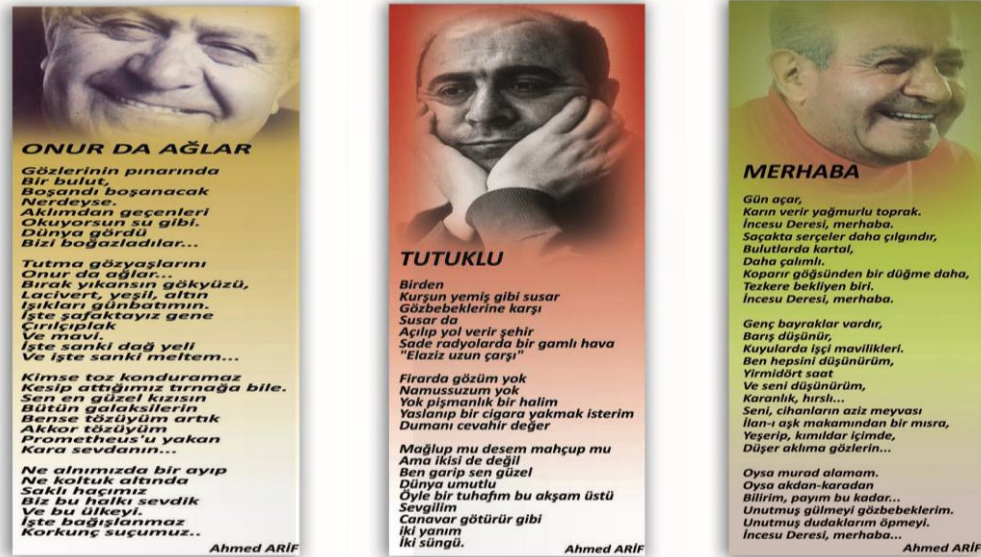
Resimler uygulama firması tarafından çekildiğinde henüz teşhir yapılmadığından eserler, kaideleri, bilgilendirme etiketleri konmamıştır. Şu anda masa vitrinleri 70x120x110cm ebatlarında masif kaplama ve kapı renklerine uygun renk ve mat cila yapılmış vitrin içinde yazarlara ait eşyalar sergilenmektedir. Duvarlardaki panolar vitrinde eşyaları olan sanatçılar için hazırlanmıştır.

Genel olarak, panolar üzerindeki fotoğraflar ve bazı belgeler temperli cam üzerine ters u.v. yüksek çözünürlüklü baskı olduğundan açıktan teşhire de olanak sağlarken aynı zamanda fotoğraf ve belgelerin orijinaleri de korunmaktadır.

¹⁰⁰ Resim 46,47,48,49 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim 50 Ahmet Arif'in resimlerinden oluşan pano

Resim 51 Duvarlardaki resimli şiir panoları¹⁰¹

Bu duvar panoları da temperli cam üzerine ters U.V. renkli baskı yapılarak ve fotoğraflar ile şiirler düzenlenerek hazırlanmıştır. Masa vitrinlerinde kişisel eşyaları ve kitapları sergilenmektedir.

Cam masa vitrinlerinin içinde yazarların özel eşyaları sergilenmektedir. Eser altlık kaideleri mat rakı beyazı rengi pleksi malzemedan imal edilmiştir.

¹⁰¹ PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim 52 Ahmet Arif 'in Kişisel Eşyaları

Resim 53 Kitapları¹⁰²

Ahmet Arif odasındaki bilgi panoları ve masa vitrinlerinde sergilenen eşyaları ve kitaplarını göstermektedir.

Kütüphane olarak kullanılan binalarda öncelikle önem arz eden aydınlanma ve doğal havalanma yöntemidir. Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi 2 katlı bir yapıdır. Binadaki bütün pencereler iç avluya bakar. Böylelikle doğal aydınlanma sağlanmış gün ışığı kullanılmış olmaktadır. Yapıda havalanma da pencerelerden sağlanmaktadır. Pencerelerin yüksek olması hava sirkülasyonunu ve aydınlanmayı kullanışlı hale getirmekte ve doğal yollardan yapılmaktadır.

5.2. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi

Ahmet Hamdi Tanpınar Alay Köşkünde çalışmış, dönemin önemli edebiyatçıları ile Güzel Sanatlar Birliği Edebiyat Şubesi toplantıları için Alay Köşkünde bir araya gelmişlerdir. Alay köşkünün bahçesinde çekilmiş bazı fotoğrafları da Edebiyat Müze Kütüphanesi panolarında sergilenmektedir.¹⁰³ Uzun yıllar İstanbul'da yaşamış birçok etkinlikte görev almıştır. Edebiyat Müze Kütüphanesine isim verilirken bu durum da göz önünde tutularak karar verilmiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar; Şair, romancı, deneme yazarı, edebiyat tarihçisi ve siyasetçidir. 23 Haziran 1901'de İstanbul'da dünyaya gelmiştir. 24 Ocak 1962'de kalp krizi sonucu 61 yaşında İstanbul'da vefat etmiştir. 1923 yılında İstanbul

¹⁰² PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

¹⁰³ Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.ahtemkutuphane.gov.tr/> (Erişim Mart 2017)

Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun oldu. Liselerde öğretmenlik yapmış, 1939'da Edebiyat Profesörü olmuştur. 1942 ara seçimlerinde Maraş milletvekili seçildi .(CHP). Ahmet Hamdi Tanpınar eserleri, kişiliği ve kültürüyle önemli bir yazardır. Edebiyatın her dalında roman, hikaye, deneme, şiir, tenkit, inceleme alanında bir çok eser vermiştir. Yahya Kemal hem hocası hem sonradan dostu olmuştur. Güzel sanatlarda plastik sanatlara, müzikte Türk Musikisine ilgi duymuş, hikaye ve romanlarında psikolojik tahlillere geniş yer vermiştir.¹⁰⁴

5.2.1. Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyat müze kütüphanesi ve mekânsal değerlendirmesi

İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi; Eski adıyla Alay Köşkünün, edebiyat müze kütüphanesi kurulması amacıyla Topkapı Sarayı Müzesinden ayrılarak, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne (KYGM) tahsis edilmesi neticesinde, KYGM tarafından yaptırılan basit onarım ve tefrişat tasarımı sonucu müze kütüphaneye çevrilerek 12 Kasım 2011 tarihinde halkın hizmetine sunulmuştur.

Alay Köşkü'nün mimari özellikleri: Diğer adı da 'Selam köşkü' dür. Topkapı Sarayını çeviren surun Soğuk Çeşme Kapısı (aynı zamanda Gülhane Parkının Divanyolu üzerindeki giriş kapısıdır.) tarafındaki Bab-ı Ali kapısının karşısındaki köşe kulesi üzerine yapılmıştır.16. yüzyılda bu yerde ahşap bir köşk bulunmakta idi. II. Mahmut bu yere sonradan 'Selam veya Alay köşkü' adı verilen bu binayı yaptırdı. Binanın, Hattat Keçecizade İzzet Molla tarafından yazılan manzum bir yazının pencere kenarında bulunmasıyla 1819-1820 yıllarında inşa edildiği ortaya çıkmıştır. Bina ampir üslubuna sahip iki katlı bir yapıdır. Üst katında taht odası, iki adet salon ve üç adet oda bulunmaktadır. Alt katında ise iki oda ile geniş bir giriş bölümü vardır. Üst kata dışarıdan giriş için ayrıca rampa adı verilen bölümden geçilmesi gerekmektedir.¹⁰⁵

¹⁰⁴İhsan Işık, "Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi", Ankara, 2017, s. 3408

¹⁰⁵ Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.ahtemkutuphane.gov.tr/>(Erişim Mart 2017)

19. Yüzyıl Osmanlı Mimarisi, Ampir Üslubu ve Özellikleri: Ampir üslubu Fransa'daki adı İmparatorluk üslubu, Fransa dışındaki ülkelerdeki adı ise Neo Renaissance 'Yeni Rönesans' üslubudur. Bu üslup Napoleon döneminde ortaya çıktıktan bir süre sonra Osmanlı Devletine gelmiş, mimarları ve yapıları etkilemiştir. Bunda Avrupalılaşıma eğilimindeki II. Mahmut'unda önemli etkisi olmuştur.

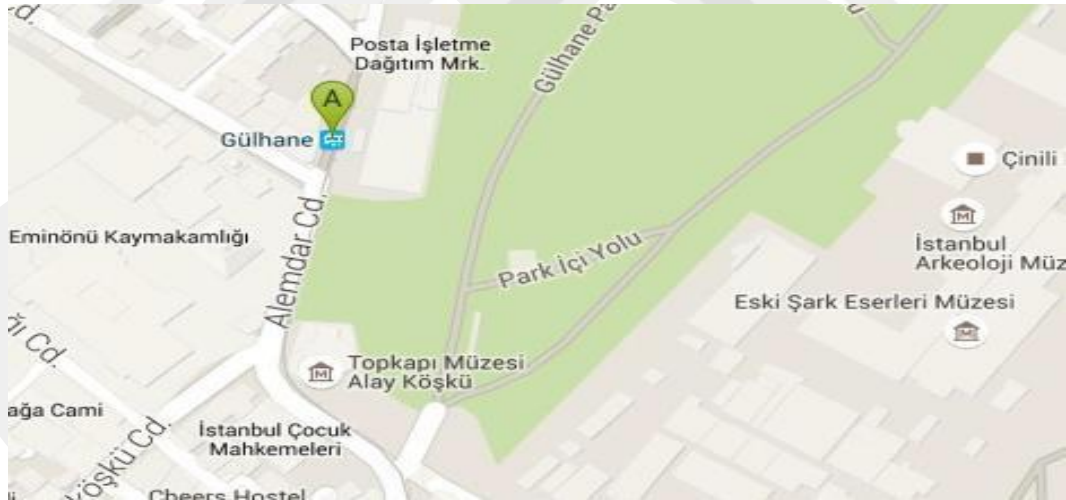
Bir süre sonra, Avrupa'nın etkisiyle yabancı etkili Osmanlı mimarisi oluşmaya başlamış, İstanbul ve diğer şehirlerdeki kamu binalarında kendini göstermiştir. Kamu binaları dışında, bazı köşk, konak ve diğer yapılarda da bu üslubun etkilerini görmekteyiz. 'Alay veya Selam Köşkü' de Ampir üslubuyla yapılmış bir yapıdır. Yazar Ahmet Hamdi Tanpınar bu üsluba "Tanzimat Üslubu" adını vermiştir.¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ Semavi Eyice, "Batı Sanat Akımlarının Değiştirdiği Osmanlı Dönemi Türk Sanatı", Türkler, C.15, Ankara, 2002, s.284-309

Tablo 2: Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁰⁷

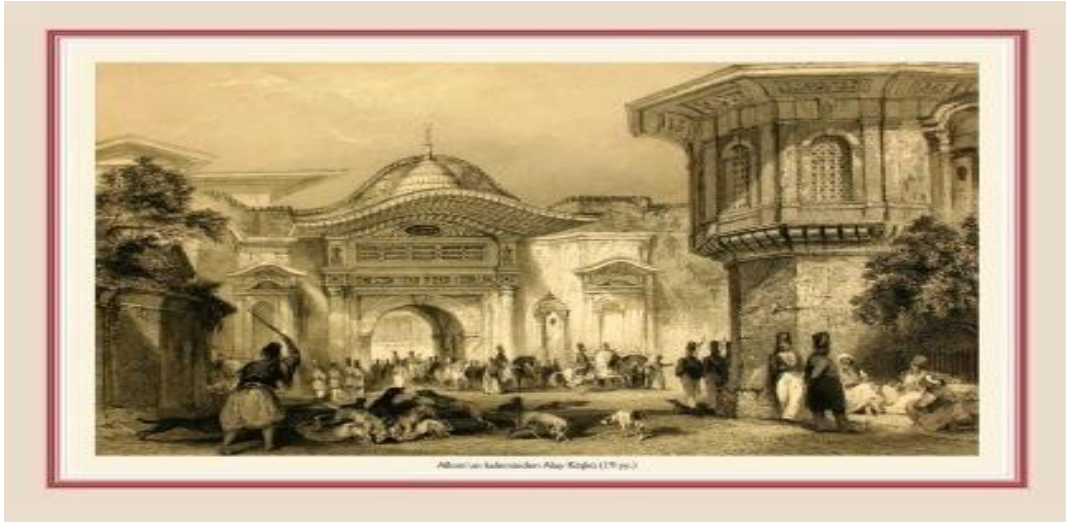
BİNA MÜLKİYETİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
VARSA BİNA ADI	Alay Köşkü /Selamlama Köşkü/Telgraphane(1855) isimleri ile anılır
ADRESİ	İstanbul Beyoğlu İlçesi 485 ada, 26 pafta parsel:38 Alemdar mah. Alemdar cad. Alay Köşkü 34122 Fatih/ İST.
KORUMA DERECESİ / TESCİL YILI	26.01.2005 gün ve 405 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil olan, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 07.03.2007 tarihli ve 1101 sayılı kararı ¹⁰⁸
BİNA YAŞI/ YAPIM YILI	1819-1820
YAPISAL ÖZELLİKLERİ	Alay Köşkü, ampir üslubu ile yapılan ara katla birlikte üç katlı kagir yapıdır. Kesin olmamakla birlikte, mimari tarzı nedeniyle köşkü yapan devrin gözde mimarlarını yetiştiren Balyan ailesinden Balyan olduğu sanılmaktadır. Yapının ahşap olan dış cephesi mermerlerle kaplanmıştır. Gülhane tarafına bakan çift kanatlı iki kapısıyla 14 adet penceresi bulunur. Bu pencerelerin kemerleri, Demir parmaklıkların üzeri Hattat İzzet Molla tarafından yazılan yazılarla süslüdür. Binanın üstünü örten kubbenin kurşun kaplı bir külahla tamamlanmıştır. Soğan kubbenin altında bulunan kubbenin içindeki bu sofaya denk gelir, tavanı zengin kalem işleri ile bezenmektedir. Köşe burcu üzerine oturtulmuş kısmı dairesel hünkâr salonu ve yanlarında çeşitli büyüklüklerde hizmet odaları bulunmaktadır.
ORJİNAL KULLANIM AMACI	İmparatorluk zamanında sefere çıkan askerler teçhizatları ile birlikte geçit töreni yaparlar ve padişah da onları bu köşkten izleyip ve selamlaşmaktadır.
ŞU ANKI KULLANIMI	Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi İstanbul Açılış tarihi: 12 Kasım 2011

Resim 54 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesinin konumu¹⁰⁹

¹⁰⁷Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.ahtemkutuphane.gov.tr/>(Erişim Mart 2017)

¹⁰⁸ KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, Ahmet Hamdi Tanpınar Dosyası (Erişim Mart 2017)

¹⁰⁹Arası Kaç Km. İnternet Sitesi <http://www.arasikackm.com>, Gülhane haritası (Erişim Mart 2017)

Resim 55 Alay Köşkünün Gravürü İngiliz mimar Thomas Allom' un kaleminden Alay köşkünün çizimleri(1836) ve bir Gravür.¹¹⁰(Bu Çizim Alay Köşkü zindan bölümünde pano olarak sergilenmektedir.)

Bu gravür sur kapısı ile köşk arasında mesafe olduğunu, köşkün Gülhane Parkının içinde kaldığını görülmektedir. Bazı kaynaklarda ahşap köşkün yandığı daha sonra sur üstüne aynı planla yeniden inşa edildiği yazmaktadır. Yapı sur üzerinde olduğundan bu bilgi doğrulanmaktadır. Dolayısıyla 1836 yılında köşkün yanmadan önceki halini bu gravür göstermektedir.

Resim 56 Alay Köşkü Yoldan görünüşü

Resim 57 Karşıdan görünüşü

¹¹⁰Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.ahtemkutuphane.gov.tr/>(Erişim 04.03.2018)

Resim 58 Yakından görünüşü

Resim 59 Sur içinden görünüşü

Resim 56,57,58,59 A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesinin Farklı açılardan görünüşleri¹¹¹

5.2.2. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi onarım süreci

Resim 60 Bahçe katından Giriş kapısı

Resim 61 Asma kat

Resim 62 Alay Köşkü Sofa(eski)

Resim 63 Hünkar Salonu (Eski¹¹²)

Resim 60,61,62,63 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi olmadan önceki hali

¹¹¹ KYGM A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi
<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-178940/ahmet-hamdi-tanpınar-edebiyat-muze-kutuphanesi.html>

¹¹² PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi önceleri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından kullanılmaktadır. “Alay Köşkü binası”nın her iki kat tadilat öncesi ofis olarak kullanılmıştır.¹¹³

5.2.3.Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyat müze kütüphanesinin mimari değerlendirmeleri

a)Mimari ve konsept açıdan genel değerlendirme

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi yani eski Alay Köşkü konumu ve yapısı ile farklı işlevler kazandırılmış, bir çok kutlama ve selamlamaya tanıklık etmiştir. Bunun yanı sıra köşke ait bazı mobilyalar (Tekli- çiftli koltuklar, üzeri mermer tablalı sehpa vb. gibi), aksesuarların (Duvar saati, sarkıt fanuslu aydınlatma elemanları, halılar vb. gibi) haricinde edebiyatçıların kullandıkları özel eşyalarla müze envanteri çoğalmıştır.¹¹⁴

Köşkün duvarlarında ve tavanlarında mevcut olan kalem işlerini kapatmamak ve korunmasını sağlamak amacı ile sergilenmeye hazırlanan panolar zarar görmemeleri için ya ayaklı ya da yatık olarak dayanarak sergilenmiştir.

Kütüphane yapılarında özellikle dikkat edilen unsurlardan aydınlanma ve havalandırma doğal olarak sağlanmıştır. Çünkü Köşkün yüksek olması dolayısı ile havanın m³ payının artması ve pencerelerin bütün cephelerden olması nedeniyle de ideal gün ışığının okuma ışığına kazandırılması gerçekleşmiş, pencerelerin açılabilmesi de hava sirkülasyonunu yapılabilir kılmıştır.

b)Tefris ve donatılar sırasında yapılanlar

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi onarım ve tadilat olarak mevcut binada her şey korunmuş, bazı ahşap zemin ve kolonlarda vernikleme

¹¹³ KYGM Arşivi, A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Dosyası, (Erişim Mart 2017)

¹¹⁴ KYGM A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi
<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-178940/ahmet-hamdi-tanpinar-edebiyat-muze-kutuphanesi.html> (Erişim Mart 2017)

yapılmıştır. Tadilat olarak aşağı kattaki tuvaletler elden geçirilmiştir. Bahçe katından giriş bölümü de su bazlı boya ile boyanmıştır. Üst katlardaki duvarlarda kalem işleri olduğundan yalnızca temizlenmiş ve küçük rutuşlar yapılmıştır.

Resim 64 WC Kapıları

Resim 65 WC lavaboları¹¹⁵

Alay Köşkünün kendi envanterin de bulunan mobilyaların döşemeleri Osmanlı kumaş desenleri ile yenilenmiş eski perdeler değiştirilmiş aynı renklerdeki kadife kumaşlarla dikilmiştir. Avizelerin de temizliği yapılmıştır. Zindan ve bahçe katı odalardaki duvarlarda farklı ebatlarda cam üzerine ters uv. baskı panolar duvarlara sabitlenmiştir. Diğer üst katlardaki bilgilendirme panoları hareketli ve kanatlı yapılmıştır. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar ve burada eser ve eşyaları olan bazı diğer sanatçıların kaideli büstleri yaptırılarak eserlerinin bulunduğu odalara ve girişlere yerleştirilmiştir.

Proje Konsepti : Edebiyat Müze Kütüphanesi

Bina kat sayısı : Zemin + Asma kat +1.Kat

Mekan bölümleri: Alay Köşkü sur üzerine inşa edildiği için sur seviyesine kadar geniş bir rampa çıkılarak ulaşılır. Binanın iki girişi vardır. Birincisi bu rampalı giriş diğeri ise bahçe katından girişidir.

¹¹⁵ PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

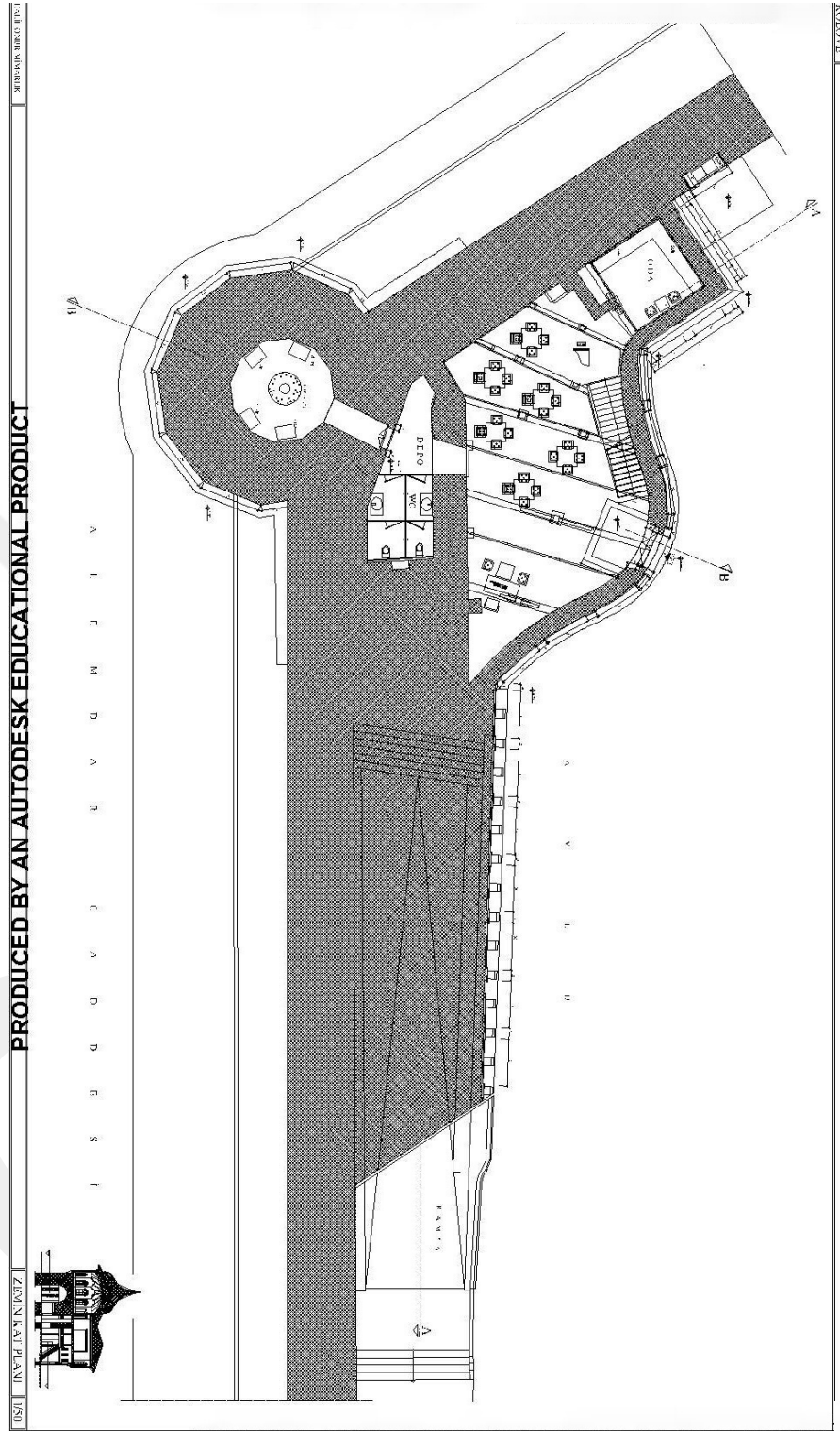
Zemin; yani bahçe katında bulunanlar; Girişten dinleti salonu ve aynı zamanda kafeterya alanına gelinir, bu alanda bir piyano köşesi arkasındaki oda da söyleyişi ve dinleti odası olarak kafeteryaya katılmaktadır. Giriş kapısının karşısında ki kapıdan mini bir depo (geçiş alanı olarak kullanılır) oradan da dar bir koridorla dairesel bir formdaki zindan'a ulaşılır. Girişin hemen yanından ara kata geçmek için ahşaptan oldukça yüksek bir merdivenle çıkılmaktadır.

Asma kat; girişten gelen uzun ve yüksek merdivenle ulaşılan alandır. Bir tarafı açık galeri boşluğuna bakan hol ve bir mutfaktan oluşur. Kafeterya alanına hizmet vermektedir.

Birinci kat; rampadan giriş yapılan kattır. Ana giriş kapısından girildiğinde önce danışma, bölümünden 1. odaya ve sofa ya giriş yapılmaktadır. 1. oda pencereleri yola bakmaktadır. Odada bulunan nişler kütüphane raflarına dönüştürülmüş duvar diplerine masa vitrinleri orta alana iki koltuk bir sehpa konmuştur.

Sofa; bölümünde panolu masa vitrinleri, boy kütüphane rafları, alçak çift taraflı kitaplıklar ve orta alanda bir koltuk grubu bulunmaktadır. Sofadan Hünkar Salonuna ve kütüphanenin yönetim odasına girişi bulunmakta, buradan da okuma salonu ve 2. odaya geçiş yapılmaktadır.

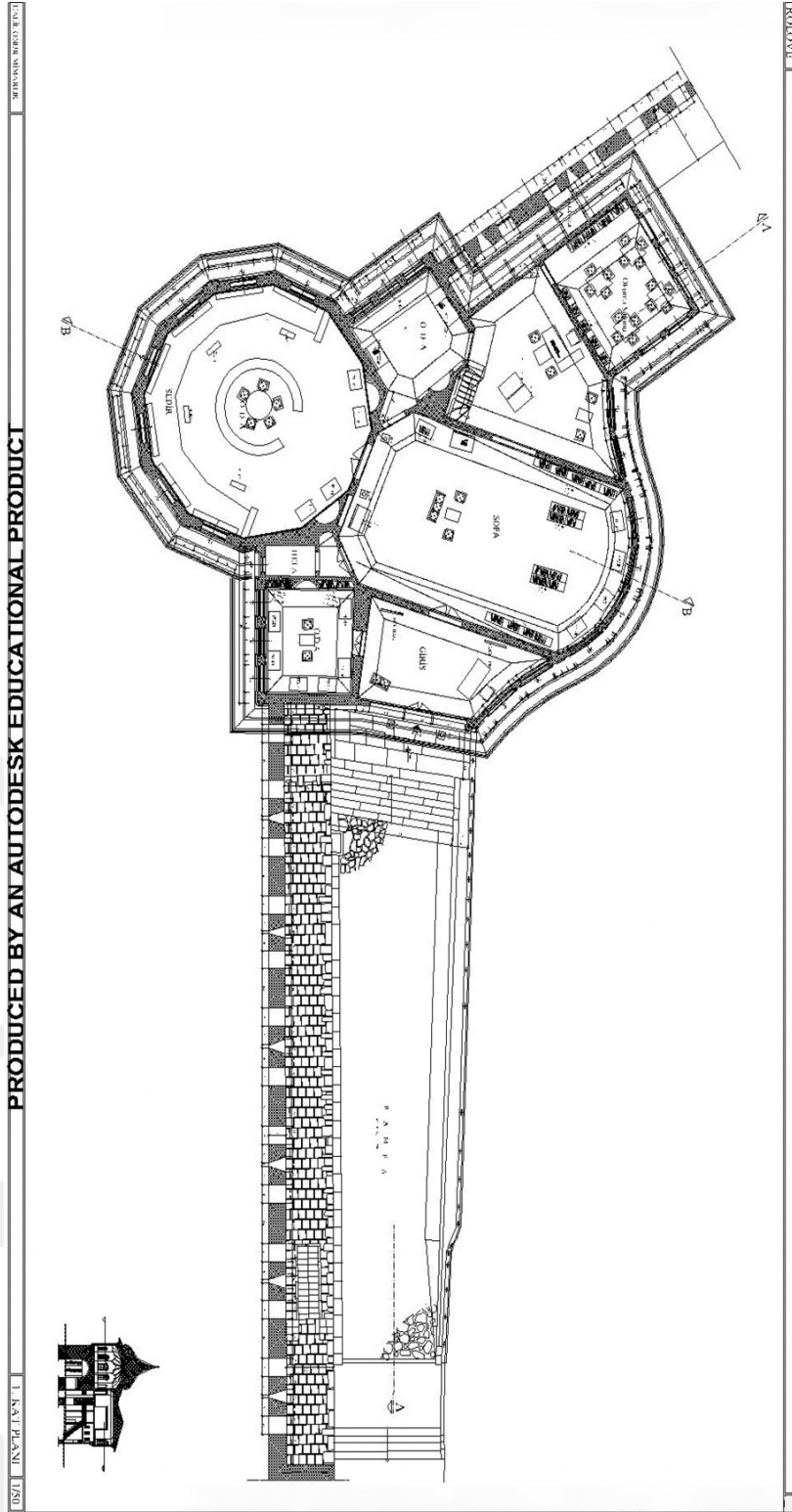
c) Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesinin Projeleri

Resim 66 Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi bahçeden giriş planı¹¹⁶

¹¹⁶ KVMGM, İstanbul Relöve ve Anıtlar Müdürlüğü, (Erişim Mart 2018)

Resim 68 (1. Kat) Rampalı yoldan ana giriş Planı¹¹⁸

Resim 66, 67, 68 Tefriş planlarının uygulama sırasında kaybolduğundan yeniden mevcut yerleşim üzerinden tarafımdan çizilmiş ve taratılmıştır.¹¹⁹

¹¹⁸KVMGM, İstanbul Relöve ve Anıtlar Müdürlüğü, (Erişim Mart 2018)

¹¹⁹Kaynak: N.O. Kabar Arşivi (Erişim Mart 2018)

d) İc mekan değerlendirmeleri

Zemin katından girişi, Gülhane Parkı içinden bahçe kapısından yapılmaktadır. Bu giriş bazı müzik dinletilerinin de yapıldığı kafeteryaya açılır. Diğer Edebiyat Müze Kütüphanelerinde olduğu gibi tefrişte piyano yerleştirilerek müzik dinleti ve etkinlik alanları oluşturulmuştur.

Bahçeden Giriş Kapısı:

Resim 69 (Bahçeden giriş kapısı)

Resim 70 Giriş kapısı¹²⁰

Resim 71 Giriş önü

Resim 72 Asmakat tan girişin görünüşü

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi binasına zemin kattan girişi Gülhane parkı yönünden bahçe içinden sağlanmaktadır.

¹²⁰ KYGM Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi
<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-178940/ahmet-hamdi-tanpınar-edebiyat-muze-kutuphanesi.html> (Erişim Mart 2017)

Resim 73 Bahçeden giriş olan bölümden kafeterya ve dinleti salonu alanı ¹²¹

Daha önce ofis olarak kullanılan şimdi Edebiyat Müze Kütüphanesinin kafeteryası ve dinleti salonu olarak kullanılmaktadır. Zemin döşemesi aynen korunmuş daha önce kırmızı döşemelik halı kaldırılmıştır. Duvarlar daha önce de belirtildiği üzere panolarla süslenmiştir. Karşı duvarda ise duvara monteli sabit raflar kullanılan mobilya renklerinde boyanarak yerleştirilmiştir.

Bahçe katındaki sedirli oda;

Sedirli Oda bu bölümde; L şeklinde sedir yapıp yine Osmanlı kumaş desen modelleri ile kaplanmış, duvarlarda ise pleksi raflarda eski dergi kapakları sergilenmiştir.

Resim 74 Sedirli Oda Sol taraf

Resim 75 Sedirli Oda Kapı önü

¹²¹Resim 71,72,73,74,75 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

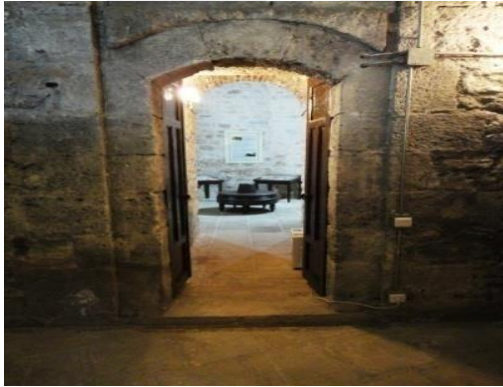
Resim 76 Sağ taraf Sedirli oda¹²²

Resim 74,75,76 Giriş katında sedirli oda edebiyat dergi kapaklarının sergilendiği oda

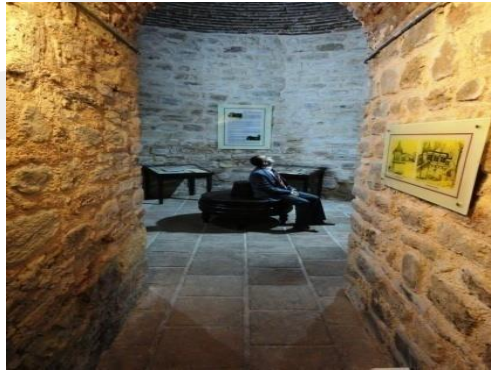
Bu odada pleksi şeffaflar içinde eski dergi kapakları sergilenmektedir.

Zindan: Giriş katındaki dar bir koridordan geçerek ulaşılan bu alan eskiden zindan olarak kullanılmaktadır. Mevcut olduğu gibi korunmuş ilaveten elektrik tesisatı çekilerek yüzey aydınlatması yapılmıştır.

Alay Köşkü' nün eski yağlıboya resimleri ve fotoğraflarından hazırlanmış panolar ve dairesel formdaki zindanın çevresine yerleştirilen masa vitrinleri sergilenmektedir. Ortasında dairesel bir puf bulunmaktadır.

Resim 77 Dinleti odasından Zindan

Resim 78 Zindan koridoru Kapısı

¹²² Resim 76, PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim 79 Zindan¹²³

Zindan ve Zindandaki sergi alanı.

Kapaksız masa vitrinleri ile Alay Köşkü' nün eski çizim ve resimlerinin cam ters uv. baskı yöntemiyle basılmış panolarından oluşan resim galerisi olarak düzenlenmiş alandır. Ortada dairesel bir oturma pufu bulunmaktadır. Tamamen taştan yapılı bu alanda uygulama sırasında her şey korunmuş yalnız bazı bozulan derz kanalları elden geçirilmiştir.

Asma Kat: Yapısal olarak burada da her şey korunmuştur. Tefriş mobilyaları, basamaklı bir kitaplık ve galeri boşluğuna bakan iki tekli bir ikili koltuk grubu bulunmaktadır. Orijinal mobilyalar korunmuş yalnız yıpranan döşemeleri, Osmanlı desenli kumaşlarla döşenmiştir.

Osmanlı kumaş desenleri çeşitli dönemlerde farklılık göstermekle birlikte kumaşlarda bitkisel desenler kullanılmıştır. Bunlar selvi, kozalak, damalı şemse, hilal, sıralı madalyon, hurma ağacı, sümbül, enginar yaprağı, nar palmeti, karanfil, lale, gül goncası vb. desenleri kullanılmıştır.¹²⁴ Asma katta yazma eserlere ait tıpkı basımlar ve duvarda Ahmet Hamdi Tanpınar'a ait yazı ve fotoğraflar bulunmaktadır.

¹²³ Resim 77,78,79 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

¹²⁴Fatma Engin ALPAT, (2011), "Osmanlı İmparatorluğunun 15.yy ve 18.yy arası saray kumaşlarında kullanılan uslu", Beykent Ün. Sos. Bil. Dergisi, C.5, İstanbul, S.1, s.27-50

Resim 80 Giriş katı

Resim 81 Aşma kat çıkış merdiveni¹²⁵

Resim 82 Aşma kat

Resim 83 Aşma kat 1. kata çıkış yönü

Aşağıdan ve merdiven çıkış yönünden çekilmiş aşma kat resimleri.

¹²⁵ Resim 80,81 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com/> (Erişim Mart 2018)

Resim 84 Ara kat oturma grubu orijinal mobilyaların üzeri Osmanlı kumaş deşenleri ile döşenerek yenilenmiştir.¹²⁶

Bahçe katından çıkış merdivenlerinden asma kata ulaşılır burada kullanılan mobilyalar ve onarım sonrası resimleri.

Birinci Kat: Rampalı sura çıkış yönündeki giriş. Kapı önünde sağda Ahmet Hamdi Tanpınar'ın büstü ile Yahya Kemal Beyatlı'nın büstü gelenleri karşılar, içeri girildiğinde danışma, güvenlik masaları, etkinlik panoları ve ziyaretçilerin çantalarını koymak için vestiyer dolapların olduğu bölüm bulunmaktadır. Burayı geçtikten sonra geniş ve ferah giriş holüne geçilir.¹²⁷

Resim 85 Rampa sura çıkış yönü

Resim 86 Ana giriş kapısı 1

¹²⁶ Resim 82.83.84 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

¹²⁷ KYGM, A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/> (Erişim Mart 2018)

Resim 87 Ana giriş kapısı 2

Resim 88 Giriş bankosu(Karşılama)

Ana giriş kapısına 2 büst ve Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi' nin tabelası yerleştirilmiştir. İçerde ise ayaklı bilgilendirme panoları bulunmaktadır.

Resim 89 Sofa'ya giriş yönü¹²⁸

1. Kat giriş yolu ve giriş kapısı, giriş bankosu ve sofaya açılan kapı

Birinci Oda; Mevcut yapı olduğu gibi korunmuştur. Girişin hemen solundaki odadır. Duvardaki nişler kütüphane raflarına çevrilmiştir, kalem işleri, resimler korunmuş duvarlardaki süslemelerin bozulmaması için asılı panolar kaldırılmıştır. Masa vitrinlerinin içinde kitaplar sergilenmektedir.

Bu odada 60 farklı kurumun verdiği 700'ü aşkın ödüllü kitap ve materyal ile ziyaretçiler için bir bilgisayar bulunmaktadır.¹²⁹

¹²⁸Resim 85,86,87,88,89 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Resim 90 Niş içine yapılan raflar Resim 91 genel görünüm
Giriş kat (üst giriş) 1. Odanın resimleri

Resim 92 masa vitrinleri¹³⁰

Sofa: Zemin , tavan, duvarlar olduğu gibi korunmuştur. Bütün odaların açıldığı Hünkar Salonuna girişin yapıldığı alandır. Pencere önlerinde masa vitrinleri, duvar diplerinde yüksek süreli yayın, orta alanda alçak çift taraflı kütüphane rafları ile köşkün orijinal iki tekli bir ikili kolçaklı koltukları bulunmaktadır. Burada da duvarlarda tezyinatlı işlemler bulunduğundan asılı pano bulunmamaktadır. Edebiyatçılarla ilgili fotoğraflar, resimler ayaklı ve yaprak şeklinde olan panolarla sergilenmektedir.

Bu odanın masa vitrinlerinde Ahmet Hamdi Tanpınar'a ait eşyalar olan imzalı fotoğrafları, mektupları, gözlüğü, ilk basım kitapları, öğrencisi Gündüz Berker tarafından bağışlanmış ders notları ve mebusken kullandığı şapkası sergilenmektedir. Aynı bölümde Melih Cevdet Anday, Aziz Nesin, Neyzen Teyfik, Hasan Hüseyin Hatemi, Hakan Yel, Süleyman Şenel, Ayşe Kulin, Ataol Behramoğlu, Oktay Akbal' a ait eşyalar da bulunur.

¹²⁹ KYGM, A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/> (Erişim Mart 2018)

¹³⁰ Resim 90,91,92 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com-> (Erişim Mart 2018)

Resim 93 sofa genel

Resim 94 sofa raflar

Resim 95 sofa orijinal koltuk grubu¹³¹

Sofanın farklı açılardan resimleri genel görünüm, kütüphane rafları ve orijinal oturma grubu döşeme kumaşları ve perdeleri yenilenmiştir. Tavan ve kapı üstlerindeki kalem işleri, kapı ve pencere doğramaları korunmuş, kütüphane rafları ve hareketli bilgilendirme panoları ve mevcut mobilyalarla tefriş yapılmıştır.

Hünkar Salonu

Resim 96 Sol taraf Hünkar Salonu Resim 97 Hünkar salonu Resim 98 Sağ taraf¹³²

Hünkar salonunun farklı açılardan resimleri genel görünüm

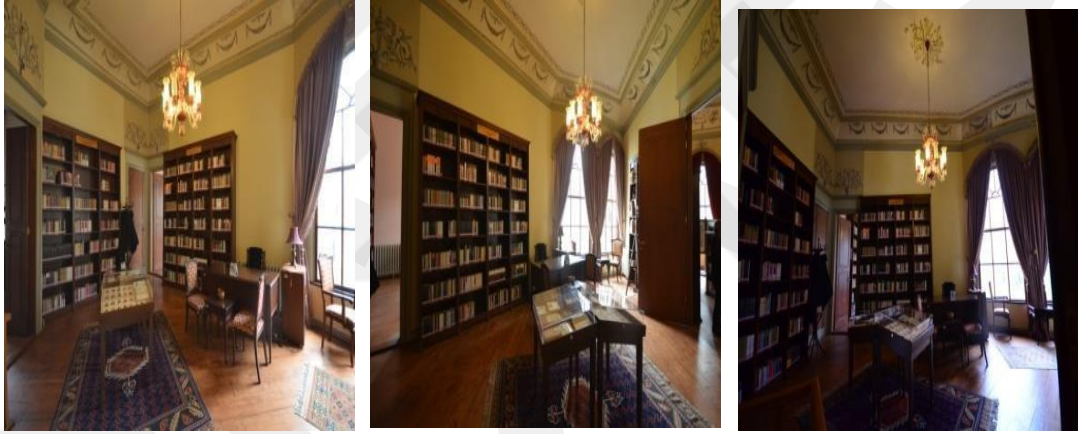
Hünkar Salonu: Bu salon burcun üstüne oturan bölümüdür. Daire şeklindeki salon, sokağın köşesine denk geldiğinden her iki yönü de görmektedir. 7 penceresi bulunan salon oldukça ferah ve aydınlıktır. Zemin , tavan, doğramalar ve duvardaki bütün kalem işleri uygulama sırasında korunmuştur.

¹³¹ Resim 93,94,95 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

¹³² Resim 96,97,98 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com>- (Erişim Mart 2018)

Pencere kenarları dairesel formda sedirle çevrelenmiştir. Kütüphane rafları, hacmi bölmemesi ve formu koruma nedeniyle dairesel çift taraflı alçak kütüphane rafları ile tefrişi yapılmıştır. Bu bölümde de kalem işleri bulunduğu için, duvarlara pano ve resimler asılmamıştır. Döşüm mağazalarından alınan yeni aksesuarlar ve kilimler de tefriş için kullanılmıştır.

Bu bölümdeki kaynak kitaplar; kent kitapları, kuram, estetik ve araştırma kitapları, Bakanlık kitapları, TEDA(Türk Kültür, Sanat ve Edebiyatı ile ilgili eserlerin Türkçe dışındaki dillerde yayımlanmasına destek projesi) kitapları sergilenmektedir. Masa vitrinlerinde ise İstanbul' lu yazarlar Doğan Hızlan, Zülfü Livaneli, Çetin Altan, İskender Pala ve Özer Arambul 'a ait çeşitli objeler bulunmaktadır.¹³³

Resim 99 Personel odası 1 Resim 100 Personel odası 2 Resim 101 Personel odası
3¹³⁴

Personel odası sergilenen kitaplar

Personel Odası :Edebiyat Müze Kütüphanesi Sorumlu personelinin kaldığı oda; ortada iki yapışık masa vitrinleri, duvar diplerinde yüksek kütüphane rafları ve personel çalışma masası ile tefrişi yapılmış aynı zamanda 2. oda ile okuma salonuna girişi sağlayan geçiş yeridir.

¹³³ KYGM, A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/> (Erişim Mart 2018)

¹³⁴Resim 99,100,101 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com-> (Erişim Mart 2018)

Resim 102 Geçiş kapısı

Resim 103 Sedir

Resim 104 Kapı yönü görünüş

İkinci Oda:2. Odada, burada da zemin tavan ve duvarlar korunmuş bir değişiklik yapılmamıştır. Orhan Pamuk ve Nedim 'in kitapları, panosu ve büstleri için bir köşe, okuma için cam önünde sedir ve iki kapı arası boyu yüksek kütüphane rafı bulunmaktadır. Diğer odalarda olduğu gibi burada da panolar asılı değildir. Kütüphane raflarında ise ödüllü Nobel kitapları sergilenmektedir.¹³⁵

Resim 105 Okuma Salonu

Resim 106 Okuma salonuna giriş

Resim 107 Okuma salonu¹³⁶

nolu resimler 1.kattaki 2. oda ve okuma salonunu gösteren resimlerdir.

Okuma Salonu: Zemin tavan ve duvarlar korunmuş bir değişiklik yapılmamıştır. Burası kütüphane ziyaretçilerinin çalışma alanlarıdır. Kütüphane hizmeti verdiği bölümdür. Okuyucular yazarların kitaplarını burada okuyabilir, araştırabilir, internete girip bağlı oldukları İl halk kütüphanesinden temin edebilirler.

¹³⁵ KYGM, A. Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/> (Erişim Mart 2018)

¹³⁶ Resim 102,103,104,105,106,107 PEDİKO (Yüklenici firma) Arşivi -<http://www.pediko.com-> (Erişim Mart 2018)

Kütüphanede 1000’i aşkın yazar ve şairin 8840 adet kitabı mevcuttur. Edebiyat Müze kütüphanede 33 ayrı yazarın 100’ü üzerinde eşyası ve belgesi bulunmaktadır. Ayrıca 60 farklı kurumdan gelen 700’ü aşkın ödüllü kitap mevcuttur. Yazarların eserleri ve kendileri hakkında yazılmış araştırmalardan oluşan özel koleksiyonlar ve müze kütüphaneciliği felsefesine uygun olan kitaplar, o bölgede üretilmiş yazma eserler, tıpkı basımlar, yazarlara ait eşyalar (kullandığı kalem, daktilo, gözlük vb. araç gereçler) bulunmaktadır..¹³⁷

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi yerleşim ve tefriş olarak Alay Köşkün zemin katı kafeterya ve dinleti alanları 1.kat ise okuma salonları ve kütüphane alanları olarak düzenlenmiştir. Aynı zamanda müze olarak sergilenen eşyaların tümü bu katta bulunmaktadır. Kütüphane olarak bakıldığında Alay Köşkü’nün yüksek tavanları ve her cepheyi gören pencereleri ile doğal ışık ve doğal havalandırmaya oldukça uygundur.

Okuyucular merkezi konumda kitap okuyarak, tarihi dokusu ve kültürel bir ortamda müze olarak da ziyaretini yapmaktadır. Ayrıca İstanbul Gülhane Parkının girişinde olması konum ve ortam olarak Alay Köşkünü yani Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesini cazip hale getirmektedir.

---

¹³⁷ KYGM, Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/>

5.3. Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi

Erzurumlu Emrah: Doğum ve ölüm yılı kesin olarak bilinmemekle birlikte 18. yüzyılın sonlarında Erzurum'un Ilıca ilçesinin Tanbura (Güzelyurt) köyünden olduğu anlaşılmaktadır. Asıl adı Emrullah' tır. Erzurum'da medrese eğitimi gördüğü, sevdiği kız bir ağanın oğluyula evlendirilince çok üzüldüğü ve halk aşığı olduğu düşünülmektedir.

Saz şairi ve gezgin bir aşıktır. Çankırı, Tokat, Kastamonu, Niğde ve Konya'yı dolaşmıştır. 1854 te Tokat'ın Niksar ilçesinde öldüğü sanılmaktadır. Tarzı divan şiirlerine yakın aruz ölçüsüyle gazel, murabba hece ölçüsüyle koşma ve semavi türü şiirlerdir. Eserlerinde genellikle mahalli dil kullanmıştır. Şiirlerinde tasavvuf edebiyatının unsurlarını gözlemek mümkündür.¹³⁸

5.3.1. Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi mekansal değerlendirmesi

Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi, tescilli kültür varlıklarından olan eski askeri hamam binasının basit onarımı ve tefrişatı sonucu 29 Haziran 2012 tarihinde yapılan açılış töreniyle öğrencilerin, edebiyat severlerin ve halkın hizmetine sunulmuştur.

Daha önce Kültür ve Turizm Bakanlığınca Resim Heykel Müzesi haline getirilmek üzere binanın yapıldığı, çağın mimari özelliklerine göre aslına uygun olarak restore edilerek teşrişi ve çevre düzenlemesi yaptırılan bina, daha sonra Edebiyat Müze Kütüphanesi yapılmak üzere KYG Müdürlüğüne tahsis edilmiştir.

Askeri Hamamın mimari özellikleri: Askeri bölgede kaldığı ve askerlerin kullanımına sunulduğu için askeri hamam adını alan bina, şehrin en önemli eski eserlerindendir. Erzurum ili Yakutiye ilçesi Yukarı Yoncalık Mahallesi, Ali Ravi Caddesi'ndedir.

¹³⁸Ihsan Işık, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Ankara, 2017

Yapım tarihi, planı, şeması, mimari özelliklerine göre ve Erzurum' da ki diğer hamamlarla karşılaştırılması yapıldığında 16. yüzyıl sonu olarak tespit edilmiştir. Klasik hamam tipinde olan bina, dikdörtgen planlı ve tek halvetlidir. Diğer hamamlar gibi çift giriş kapılıdır. 2 küçük 2 de büyük kubbesi olan yapının yalnız bir mekanı iki katlıdır. İki katlı kısmı tek eğimli çatı örtüsü ile kapatılmıştır, giriş holü ve külhanın üstü ise tonozludur.¹³⁹

16. Yüzyıl Erzurum Hamamlarının mimari özellikleri: Klasik Türk hamam mimarisinin özelliklerini taşımaktadır. Soyunmalık, ılıklik, sıcaklık ve külhan gibi bölümlerden oluşmaktadır. Hamamlar tek ve çift fonksiyonlu bir şekilde düzenlenmiştir. hamamlarının girişleri sade bir görünüme sahip olmasına rağmen iç bölümler işlevseldir. Hamamların soyunmalık kısımları genellikle kubbe, bu kısımlardan geçilen ılıklik bölümleri ise kubbe ya da tonozla örtülmüştür. Sıcaklık bölümlerinin orta bölümü kubbeye, eyvanlar tonozla, halvet hücreleri kubbe veya tonozla kapatılacak şekilde inşa edilmiştir.¹⁴⁰

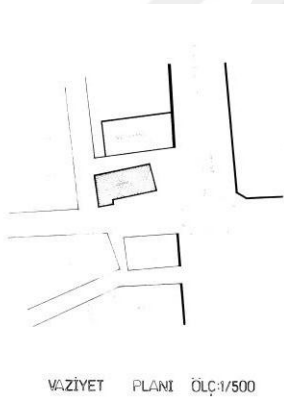
---

¹³⁹ Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu(KVKBK)nun Dosyası, Erzurum, 1198 nolu Dosya(Erişim Mart 2018)

¹⁴⁰ <http://www.erkurumkurul@kultur.gov.tr>. (Erişim Mart 2018)

Tablo-3-Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi ¹⁴¹

BİNA MÜLKİYETİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
VARSA BİNA ADI	Askeri Hamam - Yoncalık Hamamı(Yurttaş- Özkan- Köşklü- vd., 2008, s.183.)
ADRESİ	Yukarı Yoncalık Mah. Ali Ravi cad. No:38 Yakutiye / ERZURUM
KORUMA DERECESİ / TESCİL YILI	13.11.1976 gün ve A-188 sayılı kararı ile Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından tescilli ¹⁴²
BİNA YAŞI/YAPIM YILI	XVI yy. sonu (Erzurum Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu arşivi 5590nolu dosya)
YAPISAL ÖZELLİKLERİ	Beden duvarları kesme taş,üst örtü alanları tuğladan yapılmıştır. ¹⁴³
ORJİNAL KULLANIM AMACI	Hamam
ŞU ANKI KULLANIMI	Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Erzurum Açılış tarihi:29 Haziran 2012

Resim 108 Vaziyet Planındaki yeri

Resim 109 Giriş kapısı¹⁴⁴

Resim 108, 109 Şehir planındaki yeri ve giriş kapısı

¹⁴¹ KYGM Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Proje Dosyası¹⁴² Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müd.16.02.2016 tarihli 2016/56 nolu Raporu.¹⁴³ Erzurum Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 5590 nolu Dosya¹⁴⁴KYGM Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Proje Dosyası

Onarım Öncesi Resimleri:

Resim 110 Hamam cephe

Resim 111 Sol yan görünüş

Resim 112 Arka cephe

Resim 113 Sağ yan cephe¹⁴⁵

Resim 114 Yan cephe

Resim 115 Giriş kapısı¹⁴⁶

Restorasyon sonrası resimleri ve çevre düzenleme çalışması yeni yapılmaya başlanmıştır.

¹⁴⁵Resim 110,111,112,113 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu(KVKBK) , Erzurum,1198 nolu Dosya,(Erişim Mart 2018) <http://www.erkurumkurul.kultur.gov.tr>.

¹⁴⁶Resim 114,115 KYGM Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Erzurumlu Emrah fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

Onarım süreçleri:

Resim 116 Giriş kapısı

Resim 117 Okuma salonu

Resim 118 seminer odası¹⁴⁷

Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi onarım öncesi resimleri

Onarım sürecinde giriş kapısından başlayarak zemin(Parke) değiştirilmiş, duvarlardaki bozulan satırlarda alçısiva düzeltmeler yapılmıştır. Elektrik tesisatında bazı yenilemeler yapılarak tavan ve duvarlardaki aydınlatma elemanları değiştirilmiştir. Daha önce fırın olarak kullanılan alan onarım sonrası seminer odası olarak kullanılmaktadır. Bu a alanda bulunan fırın kaldırılmıştır.

Resim 119 Onarım öncesi

Resim 120 Onarım sonrası¹⁴⁸

Onarım öncesi ve onarım bittikten sonraki resimlerinde kubbede çalışılan yapay aydınlatmada kubbe çevresinde led, kubbe merkezinde sarkıt, kubbe içinde dikdörtgen kasnak üzerinde bir dizi oynar başlıklı aydınlatma kullanılmıştır.

¹⁴⁷Resim 116,117,118,119 KYGM ,Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Erzurumlu Emrah fotoğrafları (Erişim)2017,<http://www.kygm.gov.tr>.

¹⁴⁸ Resim 120 PEDİKO (Yüklenici firma) arşivi, (Erişim Mart 2018)

a) Mimari ve Konsept Açısından Genel Değerlendirme

Yoncalık Hamamı ya da Askeri hamam eski eserin korunması ve işlev kazandırılması açısından binanın yaşatılması için iyi bir örnek olsa dahi çok kapalı ve ortamın nem oranının yüksek olması açısından kütüphane ideal şartlarını sağlayamamaktadır. Her ne kadar ortamın nemini düşürmek için nem alma cihazları konmuş olsa da hamam olması sebebiyle duvarlardaki terlemeler dolayısıyla rafların ve kitapların etkilenmesi kaçınılmaz olmaktadır. Doğal aydınlanma sağlanamadığı için yapay olarak sarı gün ışığı kullanılmak zorunda kalınmaktadır. Ayrıca dış cephelere açılan pencereleri olmadığından doğal bir havalandırma imkanı yoktur.

Bir müze çalışmasında hem koruma hem de konsept açısından karartma özellikle yapılırken, aynı zamanda aydınlık ve havadar olup içindeki bağıl nemi koruması gereklidir. bu bağlamda hamamın bu haliyle müze olarak işlenmesi daha doğrudur. Havalandırma ve iklimlendirme daha detaylı çözüldüğünde veya yeni pencereler açıldığında bu sorunda ortadan kalkacaktır. Böyle bir yapının geniş mekanlarının, seminer ya da çok amaçlı salonunun, sergileme salonu olarak kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

b) Onarım süreci ve tefris açısından değerlendirme

Onarım ve tadilat yapılan alanlar zemin, duvarlar, tesisat ve aydınlatmalarıdır. Tadilat bittikten sonra tefriş mobilyaları ve aydınlatmaları tamamlanmıştır. Bina boş olduğundan mobilya renk ve döşemelerinde birtakım donelere uyulmak zorunluluğu olmadığı için Edebiyat Müze konseptinde fonksiyon kazandırılarak tefriş mobilyaları yapılmıştır.

Bunun yanında açılışı yapılmadan önce çevre düzenlemesi kurul onaylı projesi gerçekleştirilmiştir. Burada da bahçe toprağı serilmesi, bahçe aydınlatması, kent mobilyaları, çimlendirme ve bitki dikimi yapılmıştır.

Resim 121 onarım aşamasında

Resim 122 onarım sonrasında¹⁴⁹

Onarım öncesinde bahçe duvarları ve duvar üzerindeki ferforje demir parmaklıkları, yeşil alan için bahçe toprağı serilmesi, mevsimlik çiçek-bitki dikimi-çimlendirme, giriş zemin ile yaya yolları yöresel kesme taş döşeme, bahçe aydınlatması yapılarak çevre düzenlemesi tamamlanmıştır.

Proje Konsepti : Edebiyat Müze Kütüphanesi

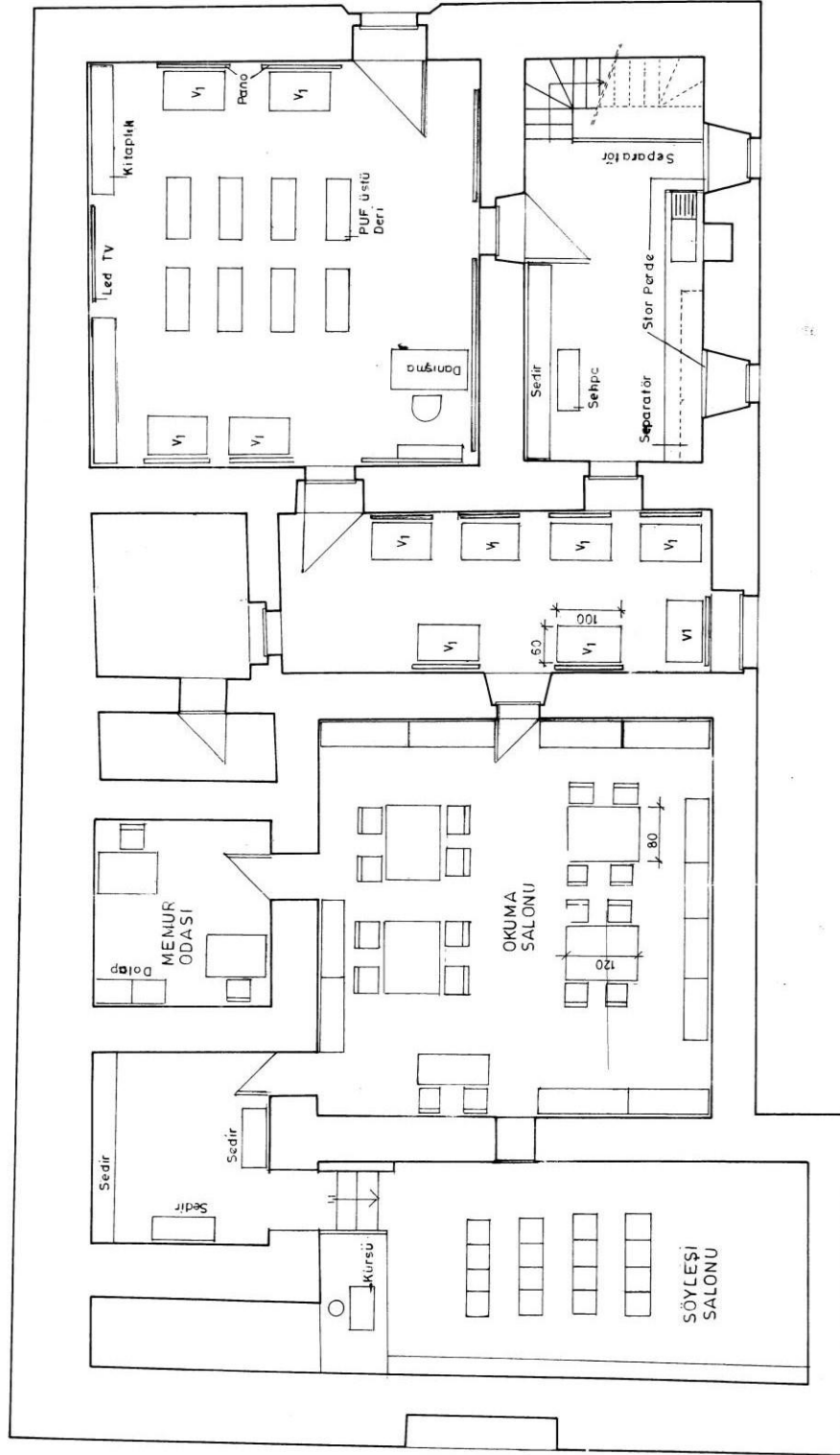
Bina kat sayısı : Zemin + 1 Oda

Mekan bölümleri: Zemin katında; Dinleti (Giriş + Danışma) Odası, Sergileme odası, Mutfak, Okuma Salonu, Söyleyiş Odası, Kitap teşhir, Personel odası ve WC ler bulunmaktadır.

Birinci katta ise tek bir oda vardır o da kütüphane olarak düzenlenmiştir.

¹⁴⁹ Resim 121,122 KYGM ,Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Erzurumlu Emrah fotoğrafları (Erişim)2017,<http://www.kygm.gov.tr>.

Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesinin Projeleri¹⁵⁰

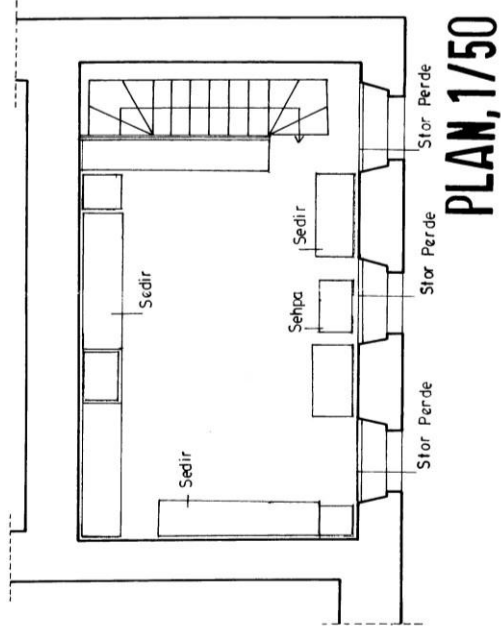

PLAN, 1/50

Resim 123 Giriş katı projesi¹⁵¹

¹⁵⁰ KVGM, Erzurum Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Dosyası, (Erişim mart 2018)

ERZURUM MÜZE KÜTÜPHANESİ

Resim 124 Üst kattaki tek odanın projesi¹⁵²

¹⁵²KVGM, Erzurum Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Dosyası,(Erişim Mart 2018)

İc Mekansal Değerlendirmeleri

Bina Girişi: Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesinin ana giriş kapısı. Ahşap masif kapı olarak değiştirilmiş iki yanına edebiyat müze kütüphanesi Erzurumlu Emrah'ın ve İbrahim Hakkı Hazretlerinin bronz büstleri yerleştirilmiştir. Bununla birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesinin masif ahşap üzerine giriş tabelası bulunmaktadır.

Resim 125 Kapı girişi 1¹⁵³

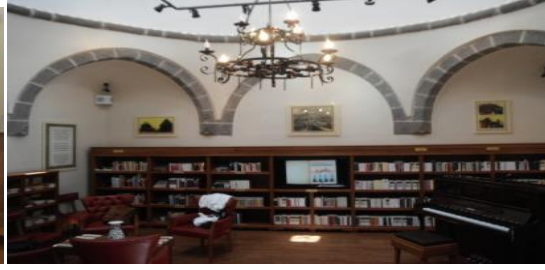
Resim 126 kapı girişi 2¹⁵⁴

Dinleti Odası: Zemin döşemesi, duvarlardaki satırlar ve boyları değiştirilmiş kubbeden sarkıt aydınlatma ve dikdörtgen profil üzerine günışığı spotlarla yapay aydınlanma sağlanmıştır.

Burada ikili oturma pufları karşısında kütüphane ve içinde LCD ekran bir TV, diğer duvar diplerinde masa vitrinleri ve arkasında panoları bulunmaktadır. Mekanın bir köşesine yerleştirilen piyano ile mini resitaller, müzik dinletileri yapılmaktadır.

¹⁵³ KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Erzurumlu Emrah Fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

¹⁵⁴ KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Erzurumlu Emrah Fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

Resim 127 Giriş dinleti odası

Resim 128 Okuma salonu¹⁵⁵

Sergileme odası: Zemin döşeme, duvar satıh ve boyları değıştirilmiştir. Aydınlatma, aplikler yenilenmiştir.

Sergileme odasında 7 adet masa vitrini içinde; Erzurum ve etrafındaki illerde yetişen şair ve yazarların özel eşyaları, kostümleri ve duvarlarda da yazarların biyografisi ile resimli panoları asılı bulunmaktadır.

Resim 129 Sergileme odası

Resim 130 Sergileme odası 2

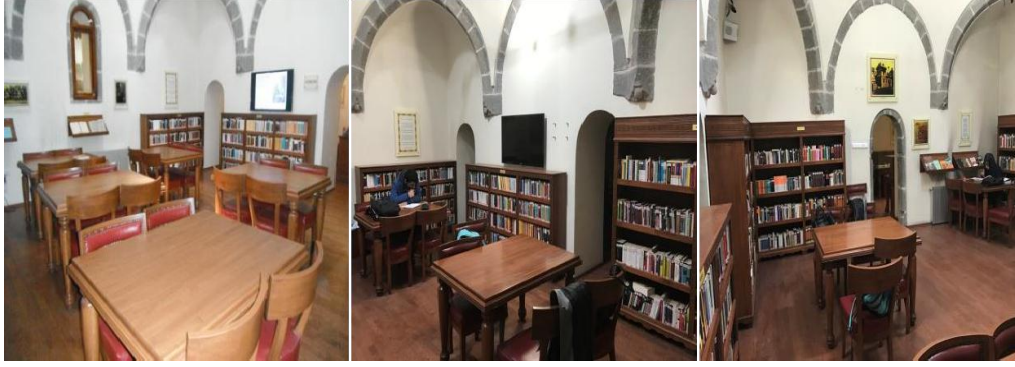
Resim 131 Sergileme Odası 3¹⁵⁶

Okuma salonu: Zemin kaplaması, duvar satıh ve boyları değıştirilmiştir. Aydınlatma, aplikler yenilenmiştir.

Okuma salonu, okuma masaları ve kütüphane raflarından oluşan bölümdür. Sandalyeler ve okuma masaları klasik tarzda ayakları ve kaplamaları masif olarak imal edilmiş raf alınları masif yivli su yolu desenleri kullanılmıştır.

¹⁵⁵Resim 127,128 KYGM , Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Erzurumlu Emrah Fotoğrafları(Erişim Mart 2017)

¹⁵⁶Resim 129,130,131 KYGM , Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Erzurumlu Emrah Fotoğrafları(Erişim Mart 2017)

Resim 132 Okuma salonu 1 Resim 133 Okuma salonu 2 Resim 134 Okuma salonu 3¹⁵⁷
Okuma salonu fotoğrafları

Kütüphanede 1.000'e yakın yazar ve şairin yaklaşık 5.000 kitap ve kitap dışı materyali bulunmaktadır. Türkiye'de yayımlanan 87 adet edebiyat, sanat ile ilgili süreli yayınların basılı olduğu kaynaklara erişim sağlanmaktadır.

Kütüphanede, Edebiyat Müze Kütüphanesine ismini veren Erzurumlu Emrah' la birlikte, İbrahim Hakkı Hazretleri, Nefi divanları ve Erzurum'da yazılmış bazı yazma eserlerinin tıpkıbasımları, bölge ve çevre illerde yaşayan yazarların önemli eserlerinden oluşturulan özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

Kütüphanede; Erzurum'da yayımlanan 23 adet süreli yayın dijitalinin kopyaları da bulunmaktadır. Bunun yanın da Erzurum Kent Kitaplığına konuları Erzurum'la ilgili 400 civarı eser ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türk Edebiyatının dışa açılım (TEDA) çalışmaları içerisinde, başka dillerde yayımlanan bütün eserlerde, kütüphane okuyucularına sunulmaktadır.¹⁵⁸

Seminer odası: Zemin, duvar satırları düzeltilip boyanmıştır. Duvarlardaki sergilemeye uygun aydınlatma ile yapay aydınlanma sağlanmıştır. Seminer odası bu odada ikili oturma pufları karşısında bir kürsü ve yan duvarlarında saydam pleksiden imal edilmiş broşürlükler içine tanıtım, bildiri, etkinlik afişleri bulunmaktadır.

¹⁵⁷Resim 132, 133, 134 Kaynak; Ş. Nesim İBRAHİMHAKKIOĞLU Resim Arşivi, kutuphane25@kultur.gov.tr

¹⁵⁸<http://www.kygm.gov.tr/TR,46229/erzurumlu-emrah-edebiyat-muze-kutuphanesi-ve-cagdas-hiz-.html>

Resim 135 Seminer odası giriş Resim 136 Seminer odası Resim 137 Seminer odası genel¹⁵⁹

Onarım önce fırının bulunduğu alan Seminer odası olarak düzenlenerek farklı etkinlikler için kullanılmaktadır.

Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin edebiyata olabilecek katkılarının yanı sıra, akademik araştırmalara ve çalışmalara kaynak olabilecek materyal varlığı vardır. Ayrıca; edebiyat ve sanat ile ilgili veya başka konularda yapılabilecek sohbetler, konferanslar, okumalar, sergiler, kurslar ve seminerlerle zenginleştirilebilir. Hatta her odasında bulunan televizyon, DVD player ve ses sistemiyle(hayal gücüne teknolojinin müsaade ettiği ölçüde) başka etkinlik ve faaliyetlere de mekân olabilir.¹⁶⁰

¹⁵⁹Resim 135, 136, 137 Ş. Nesim İBRAHİMHAKKIOĞLU Arşivi (Erişim Mart 2018)

¹⁶⁰Nesim İBRAHİMHAKKIOĞLU, "Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, S.27, 2013,s.532-533

Personel odası :

Resim 138 Personel masası¹⁶¹

Zemin döşeme, duvarlardaki boya, aydınlatma ve tefrişi yenilenmiştir. Bu oda, Edebiyat Müze Kütüphanesi sorumlu personel odası olarak kullanılmaktadır.

1. kat söyleşi odası: Odaya çıkış basamakları zemin döşeme, korkuluk, ahşap tavan ve aydınlatma yenilenmiştir.

Söyleyişi Odası hamamın üst katındaki tek odadır. Bu oda küçük grupların bir araya gelip konuşup, tartışabilecekleri, söyleşi yapabilecekleri etkinlik alanı olarak tasarlanmıştır.

Resim 139 Söyleşi odası 1 Resim 140 Söyleşi odası 2 Resim 141 Merdiven çıkış yönü¹⁶²

Söyleşi odası resimleri

¹⁶¹Resim 138 Ş. Nesim İBRAHİMHAKKIOĞLU Arşivi, kutuphane25@kultur.gov.tr (Erişim Mart 2018)

¹⁶² Resim 139, 140, 141 PEDİKO (Yüklenici firma) arşivi, (Erişim-Mart 2018)

5.4. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Evliya Çelebi: Türk ve Dünya tarihinin en büyük gezginlerindedir.

25 Mart 1611'de İstanbul'da doğmuştur. Babası Saray Kuyumcu başı Derviş **Mehmet Zilli Efendi**, Annesi Abaza kökenlidir. Şeyhülislam Hamid Efendi Medresesinde Ahfeş Efendiden ders almış, 7 yıl medresede ders almıştır. Bunun yanı sıra babasından taş üzerine yazı yazma sanatı öğrenmiştir. 5 Mart 1636 yılında saraya IV. Murad tarafından kabul edilir. Güğümbaşı Mehmet Efendi' den hat sanatı, Tokatlı Derviş Ömer Gülşeni' den musiki, Keçi Mehmet Efendi' den ilm-i nahv ve kafiye, Evliya Mehmet Efendi' den tecvid dersleri gibi çeşitli eğitimler almıştır. Diğer taraftan sarayda padişah IV. Murad' a hizmet vermiştir. 19 Ağustos 1640 yılında gördüğü rüyasından sonra sebep-i seyahat veya vesile-i seyahat olarak nitelendirdiği gezileri başlamaktadır. Gezdiği gördüğü yerleri kayıt altına alarak 10 ciltlik seyahatname kitabı bulunmaktadır. Bu arada bazı paşaların emri altında görevlendirilerek çalışmış ve bazılarının da ulaklığını üstlenmiştir. Mezarının nerde olduğu ve ölüm tarihi bilinmemekle birlikte 1685 tarihinde vefat ettiği Defterdar Melek İbrahim Paşanın Kaydıyla belirtilmektedir.¹⁶³

5.4.1. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi mekansal değerlendirmeleri

Kütahya Evliya Çelebi Müze Kütüphanesi; tescilli kültür varlığı olup, Kütahya Belediyesi tarafından restore edilerek süresiz ve bedelsiz olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı KYGM 'ne tahsis edilen eski adı Yüksek Kahve olan binada kurulmuştur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı KYGM ve Kütahya Belediyesi işbirliği ile tefrişi yapılarak, teşhir ve tanzim edilerek kurulan kütüphane, 7 Mayıs 2013 tarihinde Edebiyat Müze Kütüphanesi olarak açılmıştır.

Yüksek Kahve Binasının Mimari Özellikleri: "Yüksek kahve" Kütahya kent merkezinde "kahvehane "olarak inşa edilen, önceleri altı dükkan, üstü kahvehane olarak kullanılan bina, yörenin sivil mimari örneklerine benzer tarzda olup, eski Türk evlerinin özelliklerini, taşıması sebebiyle diğer yapılardan ayrılmaktadır. 1921

¹⁶³Tezcan N, Tezcan S, "Doğumunun 400.yılında Evliya Çelebi" ,Ankara, 2011,s.16-25

yılından önce yapıldığı tahmin edilen yapının 2008 yılında Belediye tarafından satın alınması ve daha sonra restore edilmesinin ardından "Sohbet Evi" olarak hizmet vermesi amaçlanmıştı. Fakat daha sonra Kültür Bakanlığına tahsis edilerek Edebiyat Müze kütüphanesine çevrildi.¹⁶⁴

Yapı iki katlı ve bahçesi ile birlikte toplam 287 m² dir. Aslına uygun restore edilerek çevre düzenlemesi yapılan bina, arkasındaki binalarda satın alınıp restore edilerek genişletilmiş, tek bina haline getirilerek adeta bir kültür merkezine dönüşmüştür. Önünde duvarında saçağı olan bir adet çeşmesi bulunmaktadır.

19. ve 20 Yüzyıl geleneksel Kütahya evlerinin mimari özellikleri: Bu evler genellikle kapalı sofalıdır. Sofalarda seki ya da köşk ismi verilen çeşitli dinlenme mekânları bulunur. Giriş katlarının diğer adı taşlıktır. Evlerin ön kapıları yanında bahçelere açılan arka kapıları da bulunmaktadır. Depo, kiler samanlık gibi yerler bu kattadır. Birinci katta ise günlük yaşama ait odalar bulunmaktadır. Bunlar oturma odası, mutfak ve yatak odasıdır. İkinci katta ise misafir odaları ve gelin odaları vardır.

Bu dönemdeki Kütahya evlerinin saçakları, pervazları ve payandaları, cumbaları süslenirken, iç mekânlar nispeten sade tutulmuştur. Yine hemen hemen bütün Kütahya Evleri payanda destekli cumbalara sahiptir. Bu cumbalar genellikle yola uyum sağlamak veya iç mekânları düzeltme ve genişletme amaçlı olarak yapılmıştır.¹⁶⁵

¹⁶⁴Kütahya Belediyesi İnternet Sitesi. <http://www.kutahya.bel.tr/muzelerimiz.asp>

¹⁶⁵ Ali Telli ve Ahmet Mestan, "Kütahya Geleneksel Türk evi Süslemelerinin İncelenmesi" Uluslararası İnovasyon Çalışmalarına Bilimsel Yaklaşımlar **sempozyumu bildirisi**, Antalya, 2018 http://www.set-science.com/manage/uploads/ISAS2018_005/SETSCI_ISAS2018_005_00237

Tablo-4-:Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi ¹⁶⁶

BİNA MÜLKİYETİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
BİNA ADI	Yüksek Kahve - Sohbet Evi
ADRESİ	Maruh Paşa Mah. Lala Hüseyin Paşa cad. No; 81 KÜTAHYA
KORUMA DERECESESİ / TESCİL YILI	15.08.2001 tarih ve 1573 sayılı Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Tarafından Tescillenmiştir.2008 Belediyeye geçmiş /Tarihi Kentler Birliği-Tarihi ve Kültür Mirası Koruma proje ve uygulamaları özendirme yarışması ÇEKÜL tarafından seçilmiştir. ¹⁶⁷
BİNA YAŞI/YAPIM YILI	1921'den Önce /
YAPISAL ÖZELLİKLERİ	Sivil Mimari Örneği - Bina temel üstü ahşap karkas olarak yapıp, duvar dolgu malzemesi olarak kerpiç kullanılmıştır. Kıtık sıva ile sıvandı, ayrıca zemin kat tavanının ahşaptan, zemin döşemesinin de kayrak taşından yapıldığı sanılmaktadır. ¹⁶⁸
KULLANIM AMACI	Edebiyat Müze Kütüphanesi
ŞU ANKI KULLANIMI	Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Kütahya Açılış Tarihi: 7 Mayıs 2013

Resim 142 Yerleşim planındaki yer ¹⁶⁹Resim 143 Ön cepheden görünüşü ¹⁷⁰

¹⁶⁶ KYGM Arşivi; Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Proje Dosyası

¹⁶⁷Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma proje ve Uygulamalarını özendirme yarışması(ÇEKÜL) İstanbul, 2011, s.100,

¹⁶⁸ Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi Restitüsyon Raporu

¹⁶⁹ Elif Demirelli, „Elif Mimarlık Yüksek kahve restorasyon projesi (Erişim 4.4.2018)

¹⁷⁰ 43 Haber İnt. Sit. <http://www.43hber.com/> (Erişim 15 Mart 2018)

5.4.2. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi restorasyon süreçleri

Restorasyon öncesi resimleri, önce, arka ve yan cepheleri.

Dış görünüşü (Restorasyondan önce)

Resim 144 Ön cephe

Resim 145 Sol yan

Resim 146 Sol yan

Resim 147 Sağ yan

Resim 148 Balkona çıkış

Resim 149 Çeşme arkası

Resim 150 Müze Kütüphanenin yanındaki çeşme¹⁷¹

Restorasyon Öncesi Fotoğrafları

Koruma kurulu arşivindeki restorasyon öncesi fotoğraflarıdır. Kararlar doğrultusunda yapılarda birleştirilmiş ve müze kütüphane genişletilmiştir.

¹⁷¹ Resim 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Dosyasındaki Fotoğraflar, (Erişim Mart 2018)

Restorasyon sonrası dış cephe resimleri

Dış Görünüü (Restorasyondan sonra)

Resim: 151 Ön cephe

Resim: 152 Çeşme arkası

Resim 153 Yan cephe

Resim: 154 Bahçeden görünüş

Resim 155 Bina yanındaki bahçe. Resim 156. Bina ve çeşmesi¹⁷²

Restorasyon sonrası dış cephe fotoğrafları

Onarım süreci

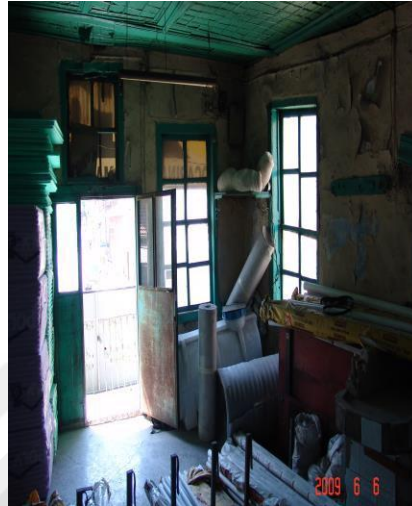
Kütahya Koruma Kurulundan alınan bu resimlere göre; Giriş kapısından başlayarak, zemin taş kaplaması yenilenmiş, ahşap kolon ve payandaları

¹⁷² Resim 151, 152, 153, 154, 155, 156 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (KVKBK) Kütahya (Erişim Mart 2018)

sağlamlaştırılarak boya ve cilalanmış, tavan kaplama ve çatı yenilenmiştir. Zemin, kapı pencere doğramaları teraziye alınıp yeniden yapılmıştır. Duvarlardaki sıvalar yeniden yapılarak boyanmış tesisatı da elden geçirilmiştir.¹⁷³

Resim 157 Giriş kapısı

Resim 158 Üst kat balkon kapısı

Resim 159 tavan¹⁷⁴

Restorasyon sonrası dış cephe fotoğrafları

5.4.3. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi mimari değerlendirmeleri

Mimari ve konsept açısından genel değerlendirme

Genel olarak binayı değerlendirdiğimizde alt ve üst katlara farklı yerlerden girilmesi ve binanın yol ağzında olup başında da bir çeşmesi olması bu yerin sosyal alanlarının kapsamının daha geniş olduğunu göstermektedir. Yüksek kahve yapılırken de kahvehane olarak yapılmış, altında da bir kaç dükkanların olduğu Koruma Kurul karar dosyası hazırlanırken raporlanmıştır.¹⁷⁵ (18.12.2009-242 nolu Kütahya Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu kararı). Yanında bulunan çeşme ile birlikte insanların bir araya gelip söyleştikleri, buluşma yeri olarak belirledikleri bu yer aynı amaca hizmet edip böyle yaşatılması daha isabetli bir karar olmaktadır. Günümüz şartlarında olabildiğince her imkan bu ortamda sağlanmaya çalışılmıştır.

¹⁷³ Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (KVKBK) Kütahya Raporu (Erişim Mart 2018)

¹⁷⁴ Resim157,158,159 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (KVKBK) Kütahya (Erişim Mart 2018)

¹⁷⁵ Kütahya Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu Kararı. (Erişim mart 2018)

Binanın okuma salonu üst kattadır. Üç cephesinde pencereleri olduğundan oldukça aydınlıktır. Bu aynı zamanda havalandırmayı doğal olarak sağlamaktadır. Bina bu haliyle müze kütüphane hizmeti açısından uygunluk göstermektedir. Alt katta farklı yerlerden giriş çıkışın yapılması söyleyişi odasında bir dizi etkinlikler yapılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Okuma masalarının ayakları, sandalyeleri kütüphane raflarının taç ve kenar bantları masiftir. Masa, sehpa ve kütüphane tacının kenarlarında özel olarak Kütahya çinileri kullanılmıştır. İçeride yine bazı çini aksesuarlar etnografik malzeme olarak teşhirde kullanılmıştır. Genel olarak diğer Edebiyat Müze Kütüphanelerinin konseptinde olduğu söylenebilir. Ayrıca burada da özgün bir kompozisyon oluşturulmuştur.

Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin onarımı henüz Kültür ve Turizm Bakanlığı Mülkiyetine geçmeden önce yapıldığından onarım ve tadilatlar yapılırken ilgili bilgi belge bulunamamakta ve onarım süreci tam olarak izlenememektedir. Restorasyonu Kütahya Belediyesi tarafından yaptırılmıştır.

Bina kat sayısı : Zemin + 1.Kat

Mekan bölümleri:

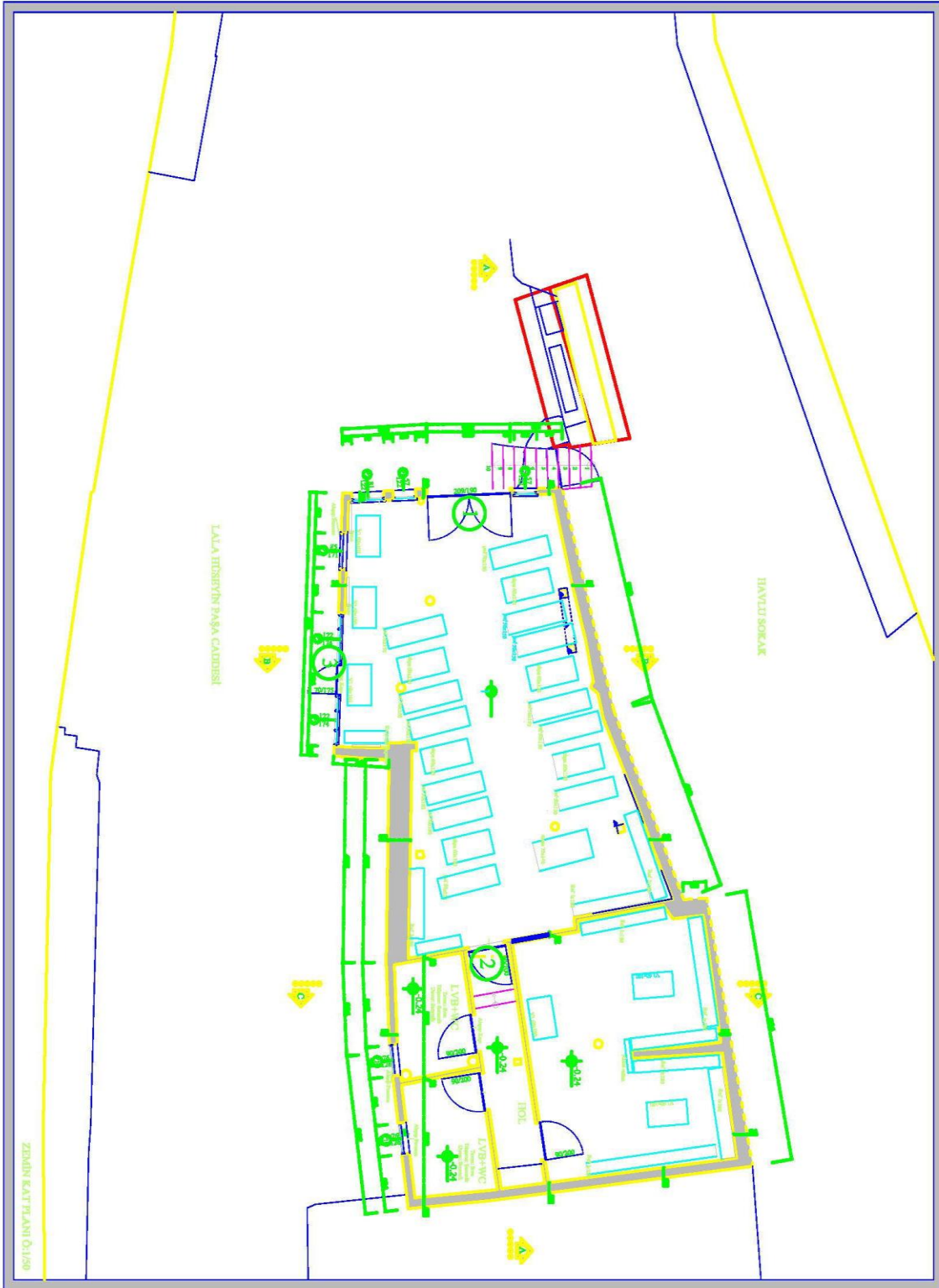
Çeşme önü; Alt giriş ve çeşmenin olduğu bölüm.

Zemin katta; Söyleyişi Odası, Kitaplık + Sergileme odası, Hol+tuvaletler bulunmaktadır.

1. Katta; Havlu Sokak yönünden iki giriş bulunmaktadır.

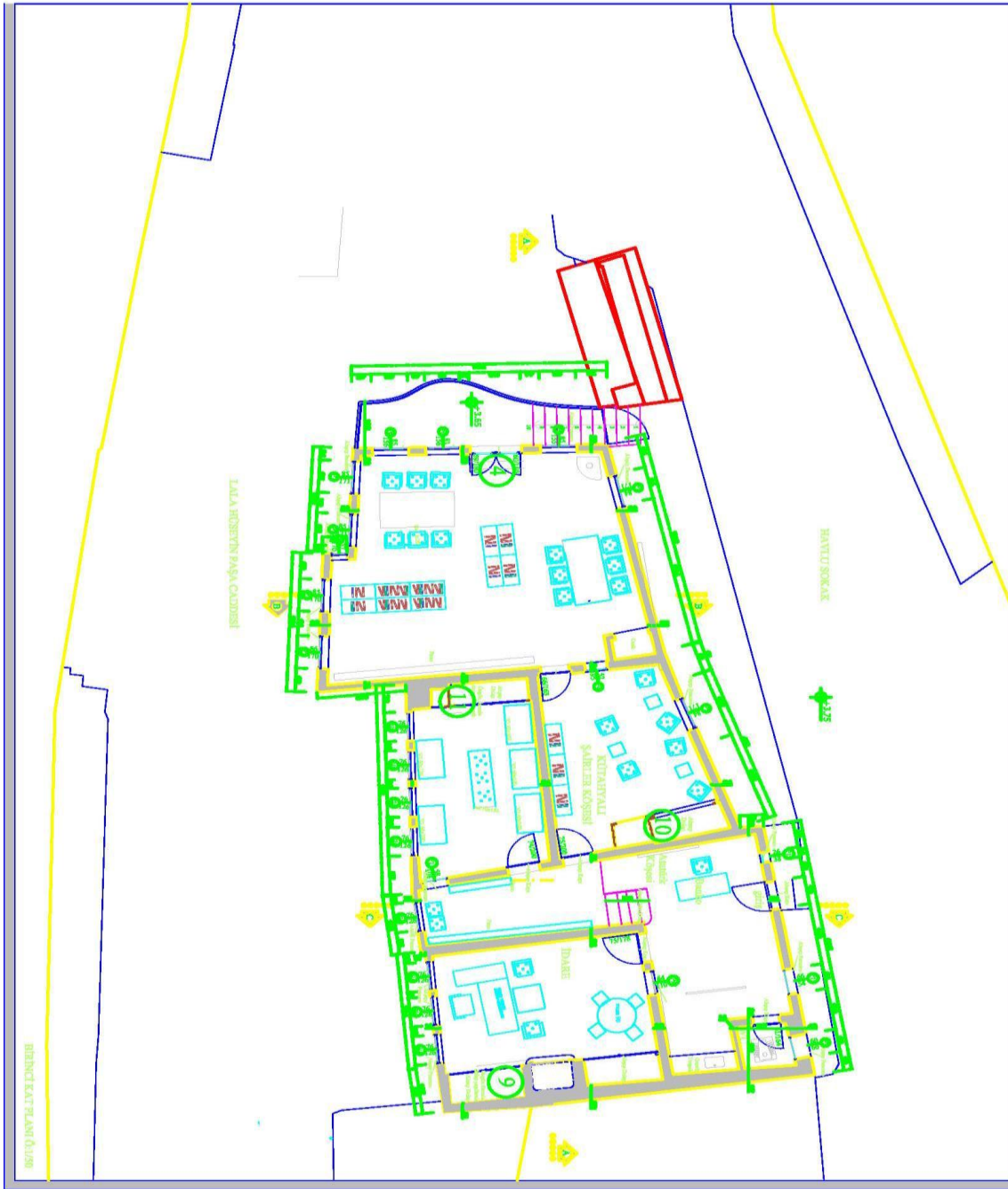
1.giriş danışma noktası, idari bölüm ve hole açılmaktadır. Holden sergileme odasına ve Kütahyalı Şairler Odasına açılır buradan da kütüphaneye girilir. Kütüphane bölümünün balkon kısmı da 1.katın 2.girişini sağlamaktadır.

Edebiyat Müze kütüphanenin projeleri

Resim 160 Zemin kat planı¹⁷⁶

¹⁷⁶ Elif Demirelli, „Elif Mimarlık, Yüksek kahve restorasyon projesi(Erişim) 4.4.2018

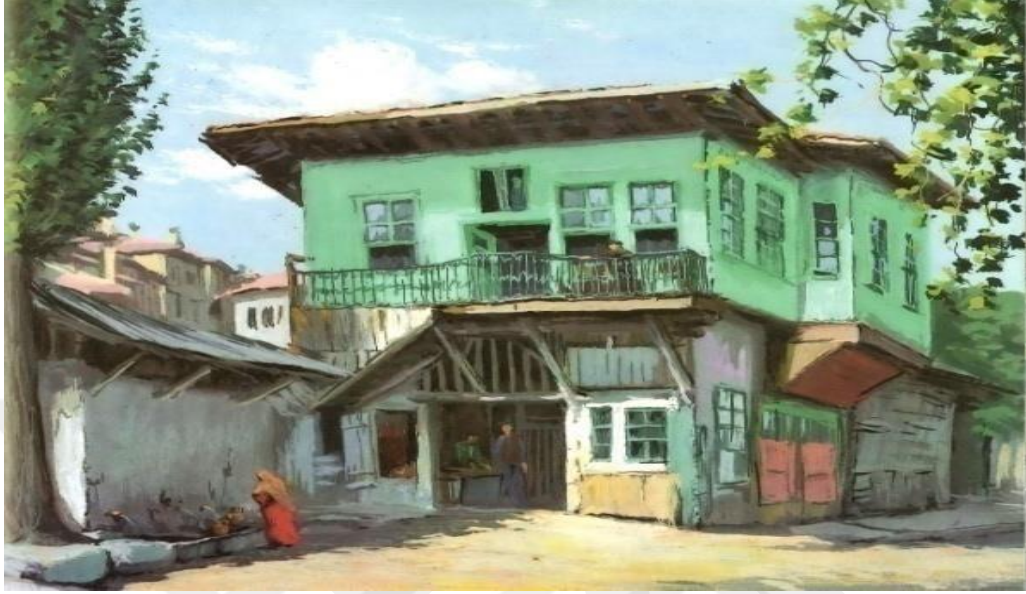
Resim 161 1. Kat planı

(Uygulama sırasında projeleri kaybolduğundan tefriş yerleşim planları tarafımdan çizilmiş taratılmıştır.)¹⁷⁸

¹⁷⁷ Elif Demirelli, „Elif Mimarlık, Yüksek kahve restorasyon projesi(Erişim) 4.4.2018

¹⁷⁸ N.O.Kabar Arşivi (Erişim : 2017),

Kütahya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulunun 18.12.2009-242 tarih ve karar no su ile 7. parselde bulunan yapının da 5. parsel üzerinde oturduğu tespit edilmiş ve yapıya ilave edilmiştir.¹⁷⁹

Resim 162 ¹⁸⁰ Ressam Ahmet Yakupoğlu yağlı boya resmi (1968)

İç mekan değerlendirmeleri (Zemin kat)

Söyleyişi odası: Bu mekanda onarımı yapılırken zemindeki taş korunmuş, ahşap kolon ve payandalar onarılarak yeniden boyanmıştır. Duvarları raspa edilerek düzeltilmiş, alçı sıva üzeri boya yapılmıştır. İlaveten cam fanuslu sarkıt aydınlatma elemanları kullanılarak tesisatı yenilenmiştir.

Bu oda Kütahyalı şair ve yazarların gelip sohbet ettikleri çeşitli etkinlikler yaptıkları mekandır. Bina eskiden de aynı amaç için insanları bir araya getiren aşıkların çalıp söyledikleri yer (Yüksek Kahve) olarak bilinmektedir.

Bu odada; genellikle edebiyat, kültür, sanat, tarih ve felsefe konularını içeren söyleşi, bilimsel toplantı, kültürel aktiviteler ve çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

¹⁷⁹KYGM Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, (Erişim Mart 2017)

¹⁸⁰ Ahmet Yakupoğlu **Yağlıboya** tablo,(1968) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (KTVKK) (Erişim Mart 2018)

Resim 163 Söyleşi odası 1

Resim 164 Söyleşi odası 2¹⁸¹

Kitaplık: Bu bölümde zemin taş kaplama, tavan ahşap kaplamadır onarım sürecinde cilalanarak koyu renkte boyanmış ve yenilenmiştir.

Kitaplık bölümündeki alçak ve yüksek raflar ve pleksi raflarda; edebi araştırmalar, şiir kitapları, biyografiler, Kur'anlar ve dini eserler, el yazmaları, Evliya Çelebi'nin seyahatnamesi ve hayatını anlatan diğer kitaplar, ayrıca Türk yazarlar, seçilmiş hikaye ve romanları ile Türk yazarlarının dünyadaki 46 dile çevrilerek basılmış olan eserlerin de bulunduğu 5000 cilt eser yer almaktadır.

Edebiyat Müze Kütüphanesinde ayrıca, Kutahya'da yaşamış yazarların hatıra ve anılarına da yer verilmiştir. Mehmet Dumlu, Pesendi, Arifi, Şerif Benekçi ve Zeynep Avcı gibi yazar ve şairler bu sanatçılara ait eserlerde bulunmaktadır.¹⁸²

Resim165 Kitaplık bölümü

Resim 166 Kütüphane

¹⁸¹Resim 163,164,165, 166 KYGM Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Yüksek Kahve fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

¹⁸²<http://www.kutahyayasam.com/evliya-celebi-edebiyat-muze-kutuphanesi-acildi-h1545.html>

Resim.167 Kütüphane

Resim: 168 Gömme dolap ve masa vitrinleri¹⁸³

Kıtaplık bölümü ve masa vitrinlerinin fotoğrafları

Sergileme odası : Zemin ahşap kaplama, tavan ahşap kaplama ile pencere doğramaları yenilenmiştir. Aydınlatma elemanı olarak tek fanuslu sarkıt lambalar kullanılmıştır.¹⁸⁴

Sergileme odasında masa vitrinleri ve içinde yazarların Evliya Çelebi kitapları ve Kütahya' lı yazar ve şairlerin kullandıkları eşyaları da sergilenmektedir. Sergileme odasında bulunan camekanlı gömme dolap içerisinde aşıkaların , şairlerin kaset ve cd şiirlerinden oluşan bir koleksiyon da sergilenmektedir.

Birinci kattaki bölümler

Okuma salonu: Okuma salonu da binanın diğer yenilenen mekanları gibi ahşap zemin, ahşap tavan ve duvarların sıva ve boya ile aydınlatmaları yenilenmiştir.

Bu bölümde Kütahyalı yazarların kitapları sergilenmektedir. Duvar diplerinde yüksek kütüphane rafları bulunmaktadır. Ayrıca saydam pleksi raflarda yeni gelen kitaplar sergilenmektedir.

¹⁸³Resim 165, 166, 167, 168 KYGM Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Yüksek Kahve fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

¹⁸⁴ Elif Demirelli, ,Elif Mimarlık(Yüklenici firma)Yüksek kahve restorasyon projesi (Erişim 4.4.2018)

Resim 169 Okuma Salonu Kitaplık 1

Resim 170 Okuma Salonu Kitaplık 2¹⁸⁵

Personel odası: Bütün binadaki yapılan yenileme çalışmaları burada da yapılmış olup pencere kapı doğramaları değiştirilmiştir.

Bu oda, 1. kattan girişin hemen karşısındaki oda sorumlu personelin odasıdır. Mobilyalarının bina içinde kullanılan diğer mobilyalar gibi dizayn edilmiş olup mevcut nişler kütüphane raflarına çevrilmiştir. Salonlardan odalara geçiş yerleri de küçük oturma gurupları ve alçak kütüphane rafları, üzerinde de cam üzeri ters u.v. renkli baskı panoları sergilenmektedir.

---

¹⁸⁵ Resim 169,170 KYGM Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Yüksek Kahve fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

Resim 171 Personel odası

Resim 172 Geçiş holü ¹⁸⁶

Mobilyaların tasarımları yapılırken, sehpa, masa, kütüphane raflarının alın kısımları kütahya bordür çinileri ile kaplanmıştır. Ayrıca bütün Edebiyat Müze Kütüphanelerinde olduğu gibi teşhir de kullanılmak için Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü'nün (DÖSİM) satış mağazalarından alınan aksesuar ve el dokuması kilimleri bulunmaktadır.

Binada doğramaları kapı ve penceeleri değiştirmiş, değişen pencerelerde ise stor zebra perde kullanılmaktadır.

---

¹⁸⁶ Resim 171,172 KYGM Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Yüksek Kahve fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

5.5. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi

Karacaoğlan: Karacaoğlan'ın tam olarak ne zaman yaşadığı kesin olarak bilinmemekle birlikte 16. veya 17. yüzyılda yaşadığı söylenmektedir. O aşk ve doğanın ozanıdır. Bütün Anadolu onun için buralıdır demek ve sahip çıkmaktadır. Halk O'nu aşk ve doğa sevgisini anlatan şiirleriyle tanır. Onu günümüze kadar taşıyan belgeler değil 'halkın belleği' olmuştur. Karacaoğlan bir dizisinde; "Karacaoğlan dendi ünün duyuldu/Bin onbeş' te göbek adım koyuldu" derken hicri 1015, miladi 1606 yılına tekabül etmektedir.

Şiirlerinden ve rivayetlerden yola çıkılarak Karacaoğlan'ın Türkmen göçerleri gibi oba oba, yayla yayla gezip dolaşan bir ozan olduğunu söyleyebiliriz. Şiirlerinde 202 yerin adının geçtiği, ancak hepsini gezmiş olamayacağı ifade edilmektedir. Bu şiirlerde Çukurova'dan, Gavur Dağlarından, Toros' lardan, Antep ve Maraş Ovası'ndan çokça söz etmiş, sevdalarını anlatmıştır.¹⁸⁷

Bu müze kütüphaneye Yaşar Kemal'in adı verilmek istenmiş, fakat o bizden önce 'Karacaoğlan' var diyerek bu teklifi kabul etmemiş ve Karacaoğlan'ın adını önermiştir.

Yaşar Kemal'in isteği üzerine Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi adını almıştır.

5.5.1 Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi ve mekansal değerlendirmesi

Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi, Adana İl Halk Kütüphanesine bağlı olarak, Adana ili, Seyhan ilçesi Mestanzade mahallesi Dedboy Caddesinde bulunan ve tescilli kütür varlığı olarak kabul edilen, taşınmaz somut kültür mirasımızın en güzel örneklerinden olan 'Dişçi Ethem Konağı'nda 27 Mart 2011 tarihinde açılmıştır.¹⁸⁸

¹⁸⁷ Ali Yıldırım, Karacaoğlan, Ankara 1994, s.5-45

¹⁸⁸ KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Adana Karacaoğlan (Erişim Mart 2017)

1998 yılında Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından satın alınmış, planları Adana Büyükşehir Belediyesi ‘Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) uzmanları tarafından yapılarak restore edilmiş olan ‘Dişçi Ethem Konağı’nın müze kütüphane yapılmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı KYGM’ ne tahsisi sonucu yapılan tefriş ve düzenleme sonucunda hizmete sunulmuştur.¹⁸⁹

Tarihi ve ilginç bir binada olması nedeniyle de ziyaretçilerin oldukça ilgisini çeken müze kütüphanede, başta Karacaoğlan olmak üzere, Adana ve çevre illerden olan yazar ve şairlerin kitapları ve eserleri de bulunmaktadır. Ayrıca yazarlar Yaşar Kemal ve Muzaffer İzgü' nün daktilosu ve diğer özel eşyaları da yer almaktadır. Muzaffer İzgü adına oluşturulan bölümde ise yazarın sağlığında kullandığı kalemi, gözlüğü, saati de bulunmaktadır.

Edebiyat Müze Kütüphanesinde ayrıca; Yaşar Kemal, Yılmaz Güney, Orhan Kemal, Muzaffer İzgü, İpek Ongun, Ümit Yaşar Oğuzcan gibi tanınmış yazar ve şairlerin eserleri de yer almaktadır.¹⁹⁰

Dişçi Ethem Konağı'nın mimari özellikleri: 21.05.2008 tarihinde yayınlanan <http://www.mynet.com/internet> sitesindeki haber röportajda konağın sahibi Dişçi Hakkı Ethem'in oğlu Kamil Oğuz Ethem tarafından verilen bilgilere göre konağın babası tarafından 1918-1922 yılları arasında yaptırıldığını, binanın Türk bir mimar tarafından inşa edildiğini, içerdeki seramiklerin İtalya'dan getirtilip döşemesinin ise Şam'dan gelen Hasan Usta adlı kişi tarafından yapıldığını, ahşap kısımlarının, kapıların, pervazların ve dışarıdaki işlemlerin tamamının, hatta saçaktakilerin bile el yapımı olduğunu belirtmiştir. Odaların serin olması amacıyla özellikle yüksek yapıldığını anlatmıştır.¹⁹¹

Dişçi Ethem'in oğlu Kamil Oğuz Ethem 1926 yılında bu konakta doğduğunu, babasının konağın alt katını muayene olarak kullandığını üst katta ise ikamet ettiğini, konağın 1936 ve 1944 yıllarındaki depremlerde hem yaralılara hastane hem de evsiz kalanlara barınma yeri olduğunu anlatmıştır. Babasından sonra konağı kendisi de diş hekimi olduğu için muayenehane olarak kullandığını evi 1966 yılında

¹⁸⁹ F. Oya Doğan, Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi, Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 2013, S.27, s.528-529

¹⁹⁰ <https://www.haberler.com/karacaoğlan-edebiyat-muze-kutuphanesi-2865755-haberi/> (Erişim Mart 2018)

¹⁹¹ Mynet İnternet Sitesi, <http://www.mynet.com/haber/güncel/> (Erişim 10.03.2018)

boşalttıklarını, binanın 1994 yılına kadar kiraya verildiğini, daha sonra boş kaldığını, 1998 depreminde çatlaklar oluştuğunu, daha sonra ise Adana Büyük Şehir Belediyesi ne satıldığını belirtmiştir.¹⁹²

Tablo 5 - Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi ¹⁹³

BİNA MÜLKİYETİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
VARSA BİNA ADI	Doktor Hakkı Ethem (Dişçi Kamil Oğuz Ethem'in Babası) Konağı - Dişçi Ethem Konağı diye anılır.
ADRESİ	Mestanzade Mahallesi Debboy cad. 01020 Seyhan /Adana
KORUMA DERECESESİ / TESCİL YILI	30.01.1992 tarih ve 1074 Sayılı Bölge kurulu Müdürlüğüne tescillenmiş. 03.04.2007 Adana Büyük Şehir Belediyesince kamulaştırılmış. ¹⁹⁴
BİNA YAŞI/ YAPIM YILI	1918-1922 arasında yapılmıştır. (http://www.mynet.com/haber/guncel/tarihi-konak-ahir-oldu-381471-1)
YAPISAL ÖZELLİKLERİ	Yığma yapı tekniğiyle inşa edilmiştir. Ahşap işlemlerinin tamamı el yapımıdır. konağın yanlarda ve önde basık sivri kemerli balkonları, çatısı marsilya kiremit kaplı, ay yıldız motifli su toplama haznesi, hem köşeli hem dairesel camekanlar ve bağdadi şeklindeki çatısı bulunmaktadır. konak iki katlı olup yapıda kısmi bodrum ve teras katı bulunmaktadır.
ORJİNAL KULLANIM AMACI	Konak /konut
ŞU ANKI KULLANIMI	Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Adana Açılış tarihi:27 Mart 2011

Resim 173 Konağın şehir planındaki yeri¹⁹⁵

Resim 174 Ön cephe görünüşü

¹⁹² Mynet İnternet Sitesi, <http://www.mynet.com/haber/guncel/> Erişim10.03.2018

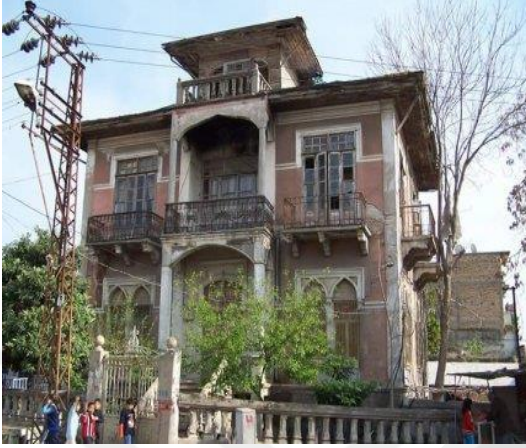
¹⁹³ Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Proje Dosyası

¹⁹⁴ <http://www.adana.bel.tr/proje/Kudeb-projeleri> (Erişim 10.03.2018)

¹⁹⁵ Google .haritalar, İnt. Sit. <https://www.google.com.tr/maps/>, (Erişim 15.03.2018)

5.5.1. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi restorasyon süreci

Adana Dişçi Ethem Konağının KUDEB tarafından yapılan restorasyon çalışmasından önceki halini gösteren ön, yan ve arka cephelerinin resimleri.

Resim 175 Ön cephe

Resim 176 Yan cephe

Resim 177 Arka cephe

Resim 178 Arka cephe¹⁹⁶

Üstteki resimlerde (Resim 175 ve Resim 176) binada halen kiracılar oturmaktadır. Tarih (2007 Yılı) Ancak alttaki resimlerde (Resim 177 ve Resim 176) bina başıboş bırakılmış evsizlerin yurdu haline gelmiştir.

¹⁹⁶Resim 175, 176 177, 178 Wowturkeyİnt. Sit. <http://wowturkey.com/from/viewtopic>, (Erişim-10.03.2018)

Resim 178 Ön cephe

Resim 179 Yan cephe

Resim 180 Yan cephe¹⁹⁷

Konağın restorasyon sürecindeki fotoğrafları

Onarım sırasında dış cephe tamamen yenilenmiş bozulan kabaran satırlar düzeltilmiştir. İçerde kalan çini seramikler korunmuştur. Tesisatı yenilenmiştir.¹⁹⁸

¹⁹⁷Resim 178, 179, 180 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, <http://www.kygm.gov.tr/TR-93640/edebiyat-muze-kutuphaneleri.html>, (Erişim Mart 2017)

¹⁹⁸ KYGM ,Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Adana Karacaoğlan (Erişim Mart 2017)

Resim 181 Restorasyon sonrası ön cephe

Resim 182 Restorasyon sonrası yan cephe

Resim 183 Ön cephe¹⁹⁹

Konağın Restorasyondan sonraki fotoğrafları

Önceki resimlere bakıldığında görülüyor ki orijinaline uygun olarak restore edilmiş ve bahçe düzenlemesi de yapılmıştır.

¹⁹⁹ Resim 181, 182, 183 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, <http://www.kygm.gov.tr/TR-93640/edebiyat-muze-kutuphaneleri.html>, (Erişim Mart 2017)

5.5.2. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi mimari değerlendirmeleri

a) .Mimari ve Konsept açısından genel değerlendirme

Konak, yapıldığı dönemdeki eski Türk evlerinin motiflerini taşımaktadır. Konağın her kata girişi dışarıdan merdivenle olduğu için bütün katlar bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Adana bölgesinin sıcak iklim koşullarına göre yüksek tavanlı olması ve dört bir yanının pencerelerle kaplı olmasından dolayı doğal bir havalandırma ve gün ışığı alması kütüphane hizmetleri açısından önem arz etmektedir.

b)Onarım süreçlerinin değerlendirilmesi

Binanın restorasyonu yapılarak yeniden bir fonksiyon kazandırılması daha önce konut olarak kullanıldığından daha farklı çözümlere gidilmektedir. Örneğin bodrum katında kazan dairesi, çalışanlar için ofis bölümü gibi.

Onarım sürecinde personel odası ile okuma salonunun zemini, ve çatı katının zemini ahşap kaplama, bodrum katı seramik, zemin katı seramik döşenmiştir. Birinci kat zemin döşemesi orijinal çini seramik kalmıştır. Bütün kapı pencere doğramaları masif ahşap olarak yenilenmiştir. Katlara çıkan merdiven araları ve balkonlar, binanın çevresini dolaşan tretuar kenarlıkları da seramik döşenmiştir. Tesisatı yenilenerek yeni aydınlatmalar takılmıştır.²⁰⁰

Bunun yanı sıra çevre düzenlemesi yapılarak çim ve mevsimlik çiçek dikimi yapılmıştır. Binada özellikle akşam görseelliği için cephe aydınlatması da uygulanmıştır.

Fonksiyon olarak katlarda bulunanlar ise aşağıdaki gibidir.

Bodrum katında; Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi görev yapan çalışanlara ait ofis bölümünü oluşturan üç oda ve depo yer almaktadır.

²⁰⁰ KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Adana Karacaoğlan (Erişim Mart 2017)

Aradaki hol geçici sergileme alanı olarak da kullanılmaktadır.

Giriş katında; danışma, söyleyişi ve sohbet odası, Adanalı yazarların kitaplığı ve kafeterya olarak kullanılmak üzere dört oda bulunmaktadır.

Birinci katta; Yaşar Kemal'in, Orhan Kemal'in ve Yılmaz Güneyn kitaplarından oluşan bir kütüphane, yazarların fotoğrafları ve kendi özel eşyaları bulunmaktadır. Diğer odalarda Osmanlı döneminde yaşamış Çukurovalı, Adanalı yazarlara ait el yazmaları ile eski yazılı eserler sergilenmektedir. Duvarda Adanalı yazarlara ait fotoğraflar bulunmaktadır. Diğer bir odada Kültür ve turizm Bakanlığı tarafından yayımlanan kitapların satışı yapılmaktadır.

En son kat olan çatı katı diğer adı cihannüma adı olan kattır. Halk ozanları ve şairlerin etkinlik yapması için tasarlanmış ve hizmete sunulmuştur.²⁰¹

Diğer Edebiyat Müze Kütüphaneler deki her şey bura da da uygulanmaya çalışılmıştır. Binanın şehir merkezinde olması ve tarihi dokudan uzak bulunması nedeniyle ziyaretçilere bir tur veya rehberle tanıtılması gerekmektedir. Ancak Edebiyat Müze Kütüphanesi olduktan sonra, edebiyat severlerle ve yapılan etkinliklerle bu ara kapanmaktadır.

Proje Konsepti : Edebiyat Müze Kütüphanesi

Bina kat sayısı : Bodrum Kat +Zemin + 1.Kat+ Çatı Katı

Mekanın bölümleri :

Bodrum Katta; Hol, 3 oda ve depo bulunmaktadır

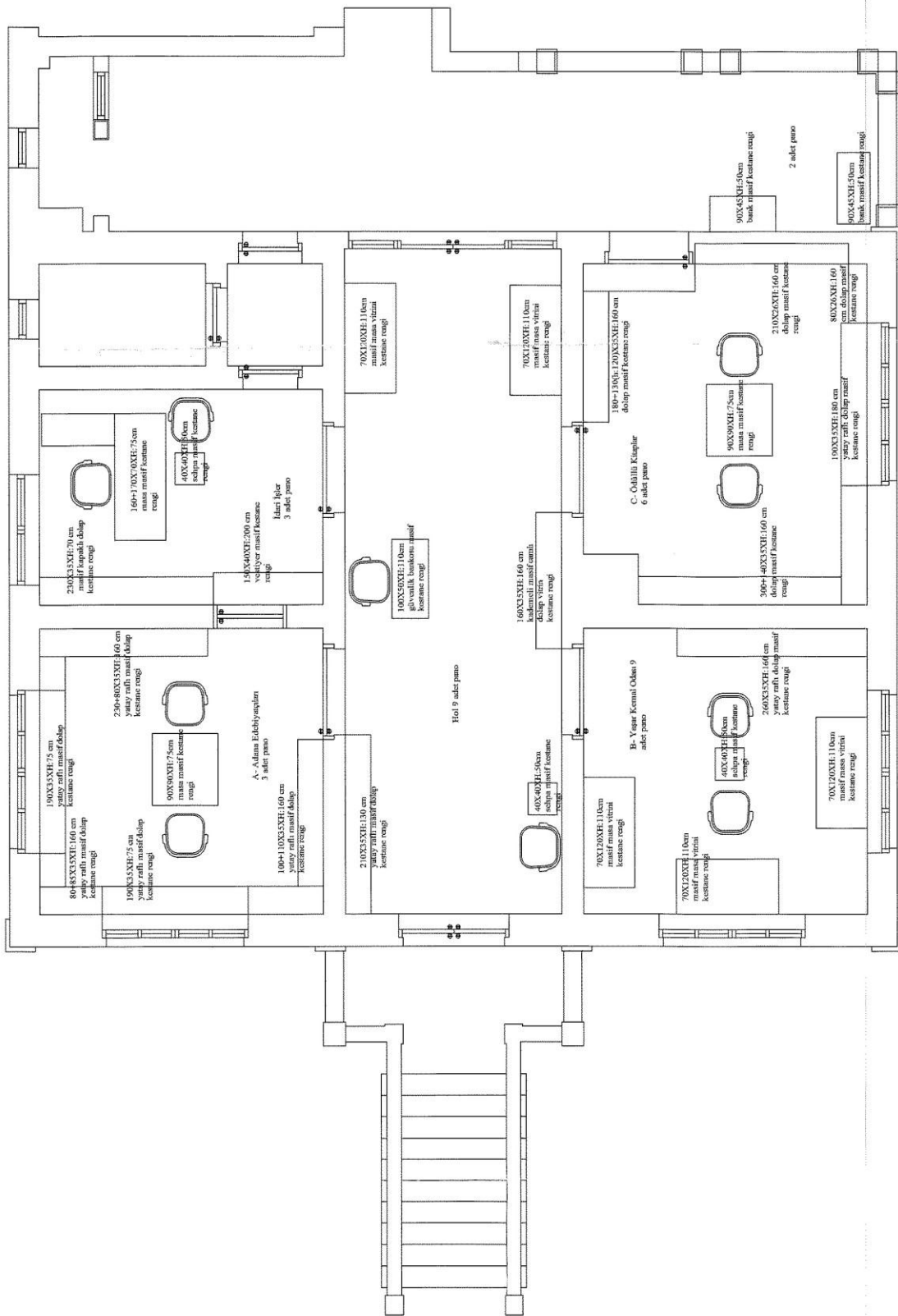
Zemin Katta; Giriş Bankosu, hol ve hole açılan 4 oda bulunmaktadır.

Birinci Katta; Hol ve hole açılan 4 oda bulunmaktadır, holün sonunda balkona açılan kapı bulunmaktadır.

Çatı katında; hol ve odalar bulunmaktadır.

²⁰¹ Semra Atınc ve Şenol Karadeniz, "Yeni bir Kültürel Konsept Edebiyat,2011,s519

Resim 185 Zemin kat planı

Bodrum, giriş, birinci kat ve çatı katı planları Planlar²⁰²

Bodrum katta; hol, mutfak, ve 4 oda bulunmaktadır.

B. 1. Odada sanat bölümü bulunmaktadır.

B. 2.Odada (Bölgedeki Edebiyatçıların Kitapları ve içinde 8 Pano bulunmaktadır.

B. 3. Odada söyleyişi odası bulunmaktadır.

B. 4. Odada depo bulunmaktadır.

Zemin Kat

Z. Giriş holü: Giriş kapısı hole açılmaktadır. Burada giriş bankosu 2 masa vitrini 2 adet kütüphane rafı bulunmaktadır.

Hole açılan ise 4 oda vardır.

Z. 1.Oda (Adanalı edebiyatçıların odası)

Raflarda Adanalı ve yakın illerden olan şair ve yazarların kitapları, duvarlarda 3 pano bulunmaktadır.

Z. 2. Oda (İdari personel odası)

İdari personel odası olarak düzenlenmiştir.

Z. 3.Oda (Yaşar Kemal'in Odası)

Yaşar Kemal' in odasında, kendi daktilo ve masası, ziyareti sırasında çekilmiş resimler ve diğer resimler, kitaplar ve eşyalar bulunmaktadır. Bu Edebiyat Müze Kütüphanesinin adı Yaşar Kemal olarak düşünülmüş ancak O " Beni Karacaoğlan Şiirleri yetiştirmiştir" diyerek bu talebi geri çevirmiştir. Edebiyat Müze

---

²⁰²Resim 184,185, 186, 18 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Karacaoğlan fotoğrafları, (Erişim Mart 2017)

kütüphanesinin adı Karacaoğlan olarak değiştirilmiştir. Resimler vefat etmeden önceki ziyareti sırasında çekilmiştir.²⁰³

Odada, 3 masa, vitrini ve bir yatay kütüphane rafı bulunmaktadır. Kütüphane rafında, Yaşar Kemal'in eserleri, ve Yaşar Kemal için yazılmış eserler bulunmaktadır.

Resim 188 Yaşar Kemal'in masası

Resim 189 Yaşar Kemal'in ziyareti

Yaşar Kemal'in odası, masası, daktilosu ve Yaşar Kemal²⁰⁴

Z. 4. oda (Ödüllü kitaplar odası): Duvarlarında kitap rafları ve ortada bir okuma masasıyla 2 okuma sandalyesi bulunmaktadır. Her kata dışarıdan merdivenle arka cepheden çıkış bulunmaktadır, Bina içinden merdivenle çıkılmaz.

Birinci Kat:

Birinci katta; Bir hol 4 oda şeklindeki aynı plan üzerinde bulunmaktadır. Hol ön cepheden küçük bir balkona arka cepheden merdiven bloğuna açılmaktadır. Buradan da diğer katlara geçiş sağlanmaktadır.

1. Kat holü: Süreli yayınlar bölümü olarak düzenlenmiştir. 3 tekli koltuk 3 süreli yayın rafları bulunmaktadır.

²⁰³ KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Karacaoğlan, (Erişim Mart 2017)

²⁰⁴ Resim 188, 189 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Karacaoğlan, (Erişim Mart 2017)

I. 1. odada o bölgede çıkmış edebiyat dergi kapakları pleksi raflar içinde sergilenmektedir. 5 adet pano bulunmaktadır.

I. 2. odada TEDA kitaplarının sergilendiği 3 kütüphane rafı ile ortada bir okuma masasıyla, iki okuma sandalyesi bulunur.

I. 3. ve 4. oda birleştirilerek çok amaçlı salon yapılmıştır.

Salona hem okuma salonu hem de etkinlik salonu olarak işlev kazandırılmıştır. Arka cephe tarafına bakan pencerede karartma yapılarak büyük slayt perdesi konulmuştur.

Resim: 190 Çok amaçlı salon 1

Resim: 191 Çok amaçlı salon 2²⁰⁵

Çok amaçlı salonun farklı açılardan fotoğrafları

Çok amaçlı salon hem söyleyişi hem de etkinlik salonudur. Slayt makinesi ve perdesi kullanılarak seminer odası olarak da kullanılmaktadır. Ayrıca zeminin seramikleri orijinal olup inşaatı sırasında korunmuştur. Mobilya renkleri seçilirken kapı ve pencere doğrama renklerine uygun olarak boyanmıştır.

Çatı katı: Çatı katı halk ozanlarının tanıtımı ve Karacaoğlan'ı anlatan etkinlikler için düzenlenmiş karşılıklı duvarlara sedir yapılmıştır.

²⁰⁵Resim 190, 191 PEDİKO (Yüklenici firma) arşivi, (Erişim Mart 2018)

Resim 192 Çatı katı balkona çıkış

Resim 193 Çatı katı şark köşesi²⁰⁶

Konağın çatı katının hem ön hem de arka cephe yönüne açılan balkonu bulunmaktadır. Üstteki resimler farklı açılardan içeriden çekilen resimleridir.

Şark köşesi olarak düzenlenen bu odada Adana ve çevresinde bulunan ozanlar etkinlik yapmakta ve bir araya gelmektedirler. Genel de olduğu gibi burada da DÖSİM mağazalarından satın alınarak gelen aksesuarlar ve kilimler kullanılmıştır.

Çatı katında, sedir ve aksesuarların dışında, yöresel etnoğrafik malzemeler kullanılarak Edebiyat Müze Kütüphanesinin envanter listesine işlenmiştir.

Uygulama sırasında kapı, pencere doğramaları yenilenirken zemin ve tavan döşemesinde kullanılan masif ahşap rabitaları da yenilenmiş doğrama renklerine uygun boya ve cila yapılmıştır.

²⁰⁶ Resim 192, 193 PEDİKO (Yüklenici firma) arşivi, (Erişim Mart 2018)

Resim 194 Kütüphane

Resim 195 Kütüphane rafları

Odalarda sergilenen kitaplar ve okuma masaları, fotoğraflardaki raflar ise süreli yayın raflarını göstermektedir. Burada sergilenen kitapların yazarlarının resimleri de aynı ebat ve ölçülerde hazırlanmış çerçevelerde sergilenmektedir.

Binanın her yerinde tefriş olarak masif ayaklı ve üzeri suni deri kaplı iki kişilik okuma masaları Tonet sandalye gurupları kullanılmıştır. Mobilya renklerinde doğrama renklerine uyulmuştur. Yukarda resimlenen raflar da süreli yayın rafları olarak kullanılmaktadır.

Resim 196 Personel odası

Resim 197 Okuma salonu²⁰⁷

²⁰⁷ Resim 194,195,196, 197 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Karacaoğlan,(Erişim Mart 2017)

Bu odalarda zemin ahşap kaplama, kapı ve pencereler masif ahşap olarak yenilenmiştir. Duvarlarda kitapları sergilenen yazarların da bulunduğu okuma salonunda masif ayaklı masa ve Thonet sandalyeler kullanılmıştır.

Bina uygulama sırasında kapı, pencere doğramaları yenilenirken personel odası, kütüphane bölümü ve çatı katının zemin ve tavan döşemesinde kullanılan masif ahşap rabitaları da yenilenmiş doğrama renklerine uygun boya ve cila yapılmıştır. Bodrum ve merdiven bloğu zemini kremit rengi seramikle değiştirilirken katlardaki mevcut orijinal seramikleri olduğu gibi bırakılmış yalnız bakım ve temizliği yapılmıştır.

Tefrişte kullanılan kütüphane rafları, okuma masaları ve okuyucu sandalye renkleri doğrama renklerine uygun şekilde boya ve cila kullanılmıştır.

Bina her cepheden gün ışığı aldığı için camlardaki ızgaralı kepenkler ve içerde zebra stor perdeler de güneş kırıcı olarak da kullanılmaktadır.

Pencereler sayesinde okuma ışığı ve doğal yollardan havalandırma sağlanmış olsa da özellikle yaz aylarında kullanılmak üzere okuma alanlarını soğutmak için split klima da kullanılmaktadır.

5.6. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Edebiyat Müze Kütüphanesi 12 Mart 2011 İstiklal Marşı'nın kabulünün yıl dönümü ve 2011 yılının Mehmet Akif Ersoy yılı olarak Resmi Gazetede yayımlandığından açılışı 12 Mart 2011'de yapılmıştır.

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi diğer edebiyat müze kütüphanelerinde olduğu gibi eski eser değildir. Yeniden yapılan Ankara evleri mimarisi kullanılarak Altındağ Belediyesi tarafından inşa edilmiştir. Projesi KM Mimarlık Mühendislik Müşavirlik İnş. Tic. Ltd. tarafından çizilmiştir.

Mehmet Akif Ersoy: Mehmet Akif Ersoy 1873 yılında İstanbul'un Fatih ilçesinde Dünyaya geldi. Annesi Emine Şerif Hanım, babası ise Kosova' lı Fatih Camii medrese hocalarından Mehmet Tahir Efendi'dir. Arapça ve Farsçayı lise yıllarında öğrenmiştir. Halkalı Baytar Mektebi'ni birincilikle bitirip veteriner hekim olan şair, bir çok yerde mesleği ile ilgili görevler çeşitli yapmıştır. Arkadaşları ile kurmuş oldukları dergilerde birçok şiir ve makaleleri yayımlanmıştır. İzmir'in işgalinden sonra Balıkesir' e gitmiş Milli Mücadele için birçok camilerde halka vaaz vermiştir.

1920 yılında ilk TBMM'ye Burdur Mebusu olarak girdi. Bu görevini 1923 yılına kadar sürdürdü. 1923'te vekillikten ayrılarak Mısır'a Prens Abbas'ın davetlisi olarak gitti. Burada Mısır Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı Profesörü olarak ders vermiştir. 27 Aralık 1936 yılında vefat etmiş cenazesi Edirnekapı Şehitliğine defnedilmiştir. Mehmet Akif, Maarif Vekilinin(Milli Eğitim Bakanı) isteği üzerine 'İstiklal Marşı'nı yazdı. Metin 12 Mart 1921'de TBMM'de kabul edildi. ve daha sonra bestelendi. Ölümünden sonra bütün şiirleri 'Safahat' isimli kitapta toplanmıştır.²⁰⁸

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Mekansal Değerlendirmesi

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi, eski Ankara evlerinin mimari özelliklerini yansıtan iki katlı bir binada hizmet vermektedir.

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin açılış tarihi 12 Mart 2011'de gerçekleşmiştir. Bu yıl aynı zamanda Mehmet Akif Ersoy yılı olarak resmi gazetede ilan edilmiştir.

²⁰⁸Ana Britannica, İst, 1994, Hürriyet Yayınları, C.11, s.347,

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından “Avrupa Birliği Destinasyon Ödülü” kazanmış olan Ankara'nın Hamamönü mevki, Gündoğdu Mahallesi, Sarıkadı Sokak, no :47 adresinde bulunmaktadır.

Mimari Özellikleri: Arsası Altındağ Belediyesi'nce kamulaştırılıp Belediye tarafından KM Mimarlık Mühendislik Müşavirlik İnş Tic. Ltd 'e firmasına yaptırılmış ve Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından tefriş edilerek halkın hizmetine sunulmuştur.

Projesi, yıkılan binanın arsasına uygun olarak bitişik nizam çizilmiştir. Kullanılan inşaat malzemeleri ve yapı tekniği tipik bir Ankara evinin özelliklerini taşımaktadır. Yani zemin katının kesme andezit Ankara taşından olması, üst katının ahşap tomruklarla zemin ve tavanın kapatılarak tavan göbekleri ve çitaları, ahşap pencere ve kapı detayları, parmaklık ferforjelerinin motifleri, çıkmalardaki eli böğründeler de aynı bölge evlerinin örneklerinden alınmıştır.

Eski Ankara Evlerinde Mimari: Tipik eski Ankara evleri genellikle iki katlıdır. Alt katta; uşak, aşçı ve kahya odaları, 1. katta ise evin sahibinin oturduğu odalar vardır. Evlerin üst katına birer merdivenle çıkılır. Bu merdiven evin dışında da olabilir. Üst kattaki odalar bazı evlerde bir sofa etrafına, bazılarında ise taraçaların bir tarafına toplanmıştır. Sofalı evlerde oda kapıları sofaya, taraçalı evlerde de taraçaya açılmaktadır.²⁰⁹

Şekil ve tezyinat (mimari süslemeler) açısından en önde gelen odalar; üst kattaki misafir odaları, toplantı odaları, yatak odalarıdır. Döşemeler ise genellikle kare şeklinde tuğlaların yan yana getirilmesiyle yapılmıştır. Evlerin tavanları ise küçük çubuklarla, kare şeklinde mozağe benzer süslemelerle bezenmiştir.

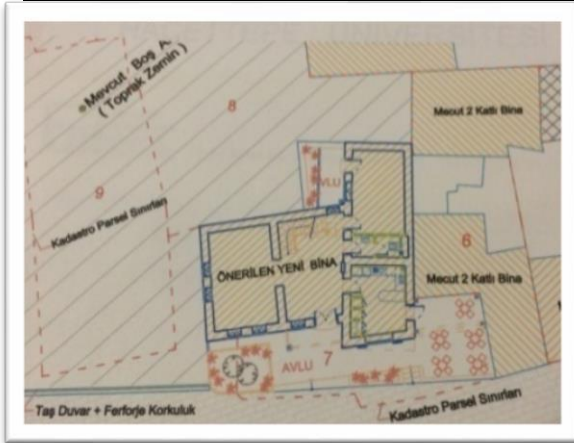
Tavanların çoğunda itinayla yapılmış göbekler bulunmaktadır. Bazı odaların duvarlarında yatak dolapları veya yıkanma yerleri, bazı odalarda kenarları süslenmiş ocaklar ve ocakların yanlarında küçük hücreler, kapı kenarlarında küçük eşyaları

²⁰⁹ Mahmut Akok ve Ahmet Gökoğlu, Eski Ankara Evleri, Ankara, 1946, s.7-8, Ankara Halkevleri Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

koymak için ayrıca hücreler bulunur. Pencereleer genellikle sokağa açılır. Bazı pencereler ise taraça, sofa veya iç bahçeye açılabilir.

Tablo-6: Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi²¹⁰

BİNA MÜLKİYETİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
VARSA BİNA ADI	366 ada 7 parsel
ADRESİ	Hamam Önü Gündoğdu Mahallesi Hacettepe, Sarıkadı Sok No:47, 06230 Altındağ/Ankara
KORUMA DERECESESİ / TESCİL YILI	Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından “Avrupa Birliği Destinasyon Ödülü” kazanmış olan Ankara’nın Hamamönü Senti Sit Alanı içinde yapılmış yeni binadır. ²¹¹
BİNA YAŞI/ YAPIM YILI	(2011) http://mehmetakifersoyedebiyatmuzekutuphanesi.gov.tr
YAPISAL ÖZELLİKLERİ	Tipik Ankara evi 2 katlı olup 1.kat Ankara taşı(Andezit) 2.Kat hımsı ve kerpiçten yapılmış tavan ve taban döşemeleri ahşap kütükler üzerine oturtulmuştur. ²¹² Bina, Altındağ Belediyesi tarafından yaptırılmış, daha sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı’na tahsis edilmiştir.
ORJİNAL KULLANIMAMACI	Konut
ŞU ANKI KULLANIMI	Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Ankara Açılış Tarihi: 12 Mart 2011 (Mehmet Akif Ersoy Yılı)

Resim 198. Şehir planındaki yer

Resim 199 Uygulama sonrası²¹³

²¹⁰ KYGM Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi proje dosyası (Erişim Mart 2018)

²¹¹<http://mehmetakifersoyedebiyatmuzekutuphanesi.gov.tr> (Erişim Mart 2018)

²¹²Şeref Erdoğan, Ankaram, Kültür Bakanlığı, 2.BaskıAnkara,2001,s.161

²¹³ Resim 209, 210 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Mehmet Akif Ersoy fotoğrafları.(Erişim Mart 2017)

5.6.1. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi inşaat süreci

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi inşaat sürecinde yeni bir bina olduğu için onarım ve tadilatla ilgili bir değişim yaşanmamıştır. Binanın bulunduğu arsa da niteliği bozulmuş ve yıkılmış olduğu için sit alanındaki bu yere özellikli bir Ankara Evi inşa edilmiştir. Evi Altındağ Belediyesi yapmıştır. Daha sonra da Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis olmuştur. Binanın yan tarafında oldukça uzun bir park bulunmaktadır.

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi arsası ve son hali

Resim 200 Bina yeri arsası temizlik sırasında   Resim 201 Önündeki park alanı²¹⁴

Eski binanın yıkılarak yenisinin yapılması fotoğrafları

Resim 202 Yan görünüş 1

Resim 203 Yan görünüş2

Resim 204 Ön kapı girişi²¹⁵

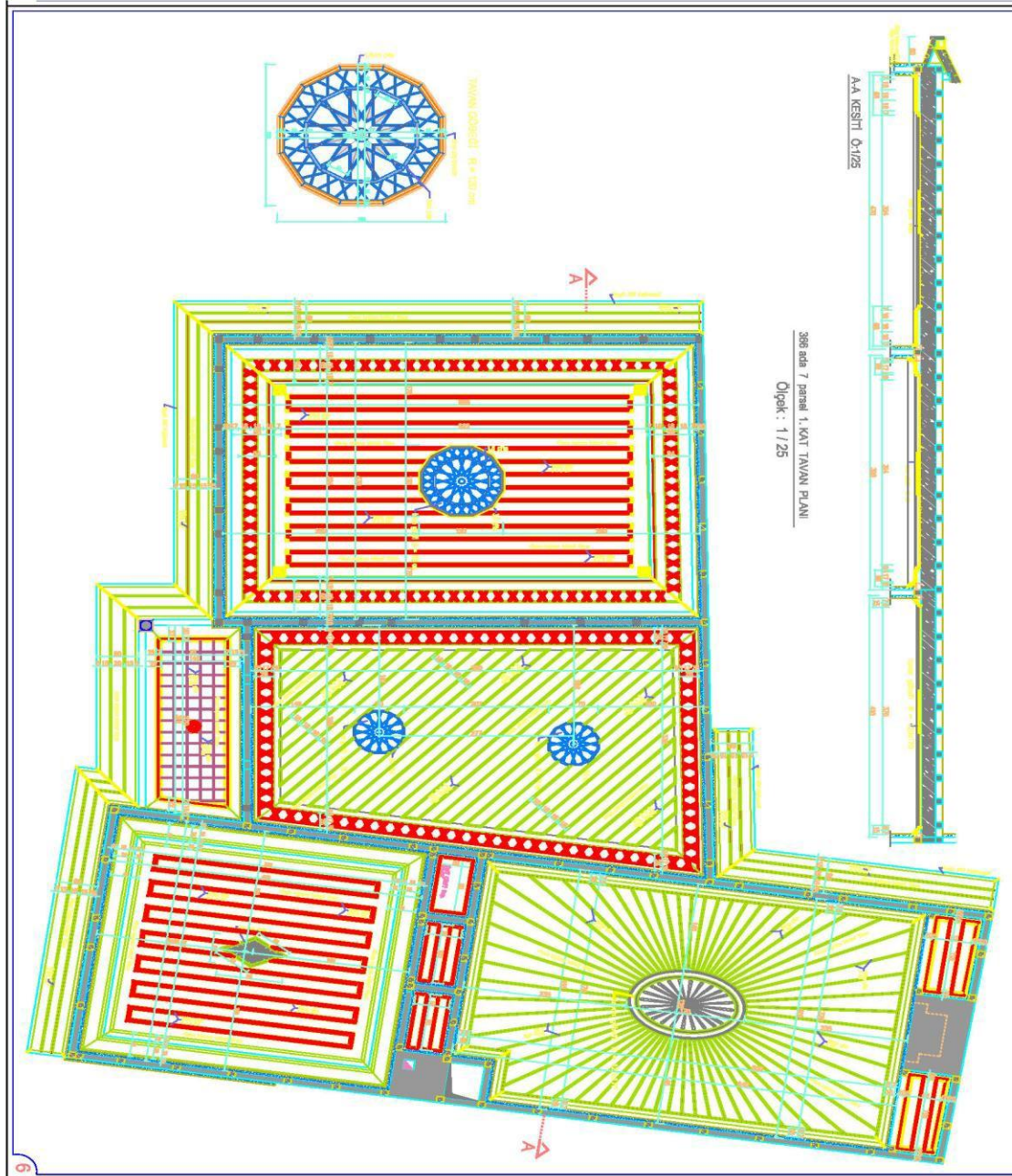
Müze kütüphanenin bitmiş halinin fotoğrafları

²¹⁴ Resim 199,200 Altındağ Belediyesi, Basın -Yayın, Kazım Çınar Arşivi, (Erişim Mart 2018)

²¹⁵ Resim 201,202,203 N.O. Kabar Arşivi (Erişim Mart 2018)

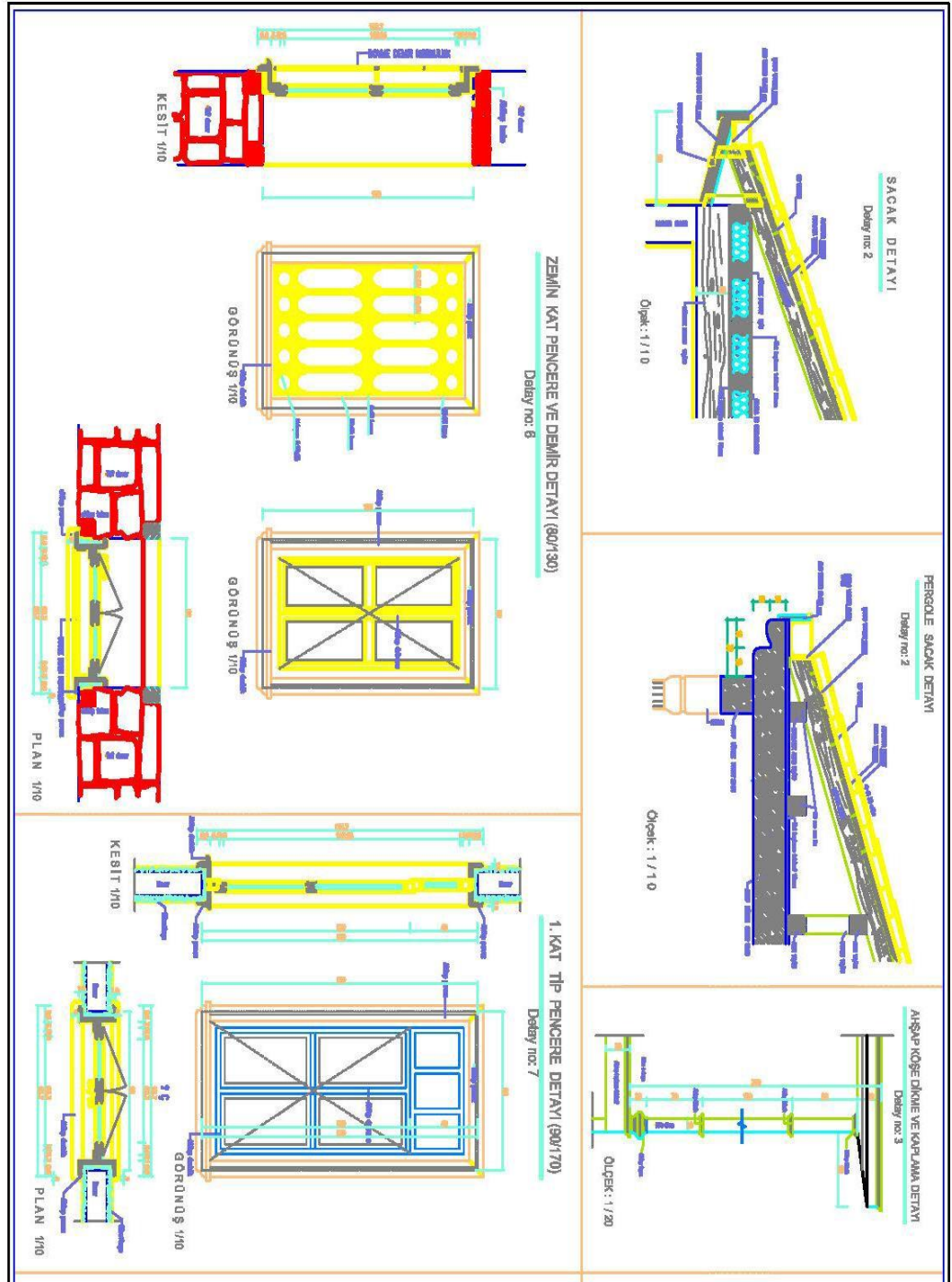
(201 nolu resim park yapıldıktan sonra Edebiyat Müze kütüphanesinin parka bakan cephe yönünden çekilmiştir.)

a) Mimari ve konsept açısından değerlendirmesi: Tipik Ankara evi olan binanın alt katı kesme bazalttan yapılmıştır. Mimari özellik ve detayları ise aşağıdaki gibidir.

Resim 205. 1. kat ahşap tavan döşeme planı²¹⁶

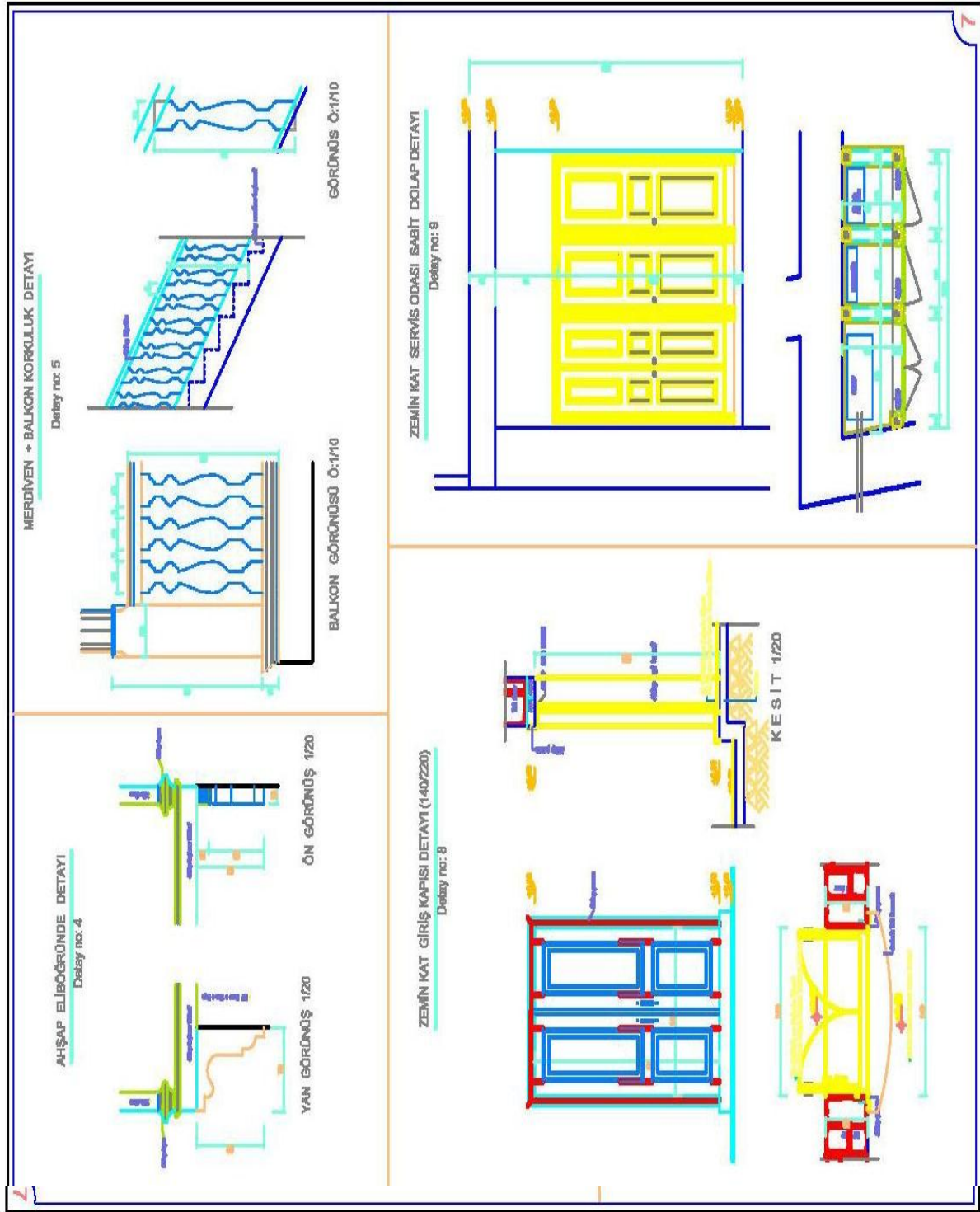
²¹⁶ KM Mimarlık Mühendislik Müşavirlik inş.tic.ltd. (Altındağ Belediyesi Hacettepe Mahallesi 366 Ada 7 Parsel Mimari Uygulama Projesi)

Resim 206. 1.kat ahşap tavan döşeme planı²¹⁷

Resim 206 Çatı, pencere, duvar kesit ve detayları²¹⁸

²¹⁷ KM Mimarlık Mühendislik Müşavirlik inş.tic.ltd.(Altındağ Belediyesi Hacettepe Mahallesi 366 Ada 7 Parsel Mimari Uygulama Projesi)

Resim 207 Cumba, korkuluk, kapı detayları

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Projeleri²¹⁹

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze konseptine uygunluk açısından şehir merkezine yakın herkesin kolaylıkla ulaşabileceği bir konumdadır. Mehmet Akif Edebiyat Müze Kütüphanesi farklı bir ortam sunduğundan açıldığı günden itibaren oldukça ilgi çekmiştir.

Edebiyat müze kütüphane olarak içinde Mehmet Akif Ersoy'un eşyalarını buldurması, ilk girişte onun şiirlerinin fonda seslendirilmesi ve yaşam öyküsünün, filmlerinin dinleti salonunda gösterilmesi ve her 12 Mart özel gününde anma etkinlikleri düzenlenmesi, basın ve okuyucuların oldukça beğenisini kazanmış ve ses getirmiştir.

Mobilya tefrişi açısından masif ahşap kullanılmış, torna ayaklı masa ve sandalyeler, masifx pirinç taç kütüphane rafları, taçlarında prinç su yol kabartmalar kullanılmıştır.

Çalışma alanı olarak, geniş pencerelerden dolayı gün ışığını devamlı almakta, etkin bir havalandırma ve aydınlanma ortamı oluştuğundan uygun okuma ortamı sağlanmaktadır.

Proje Konsepti : Edebiyat Müze Kütüphanesi

Bina kat sayısı : Zemin + 1 Kat

Mekan bölümleri:

Zemin; Giriş holü (banko), idari bölüm, tuvalet, dinleti odası,

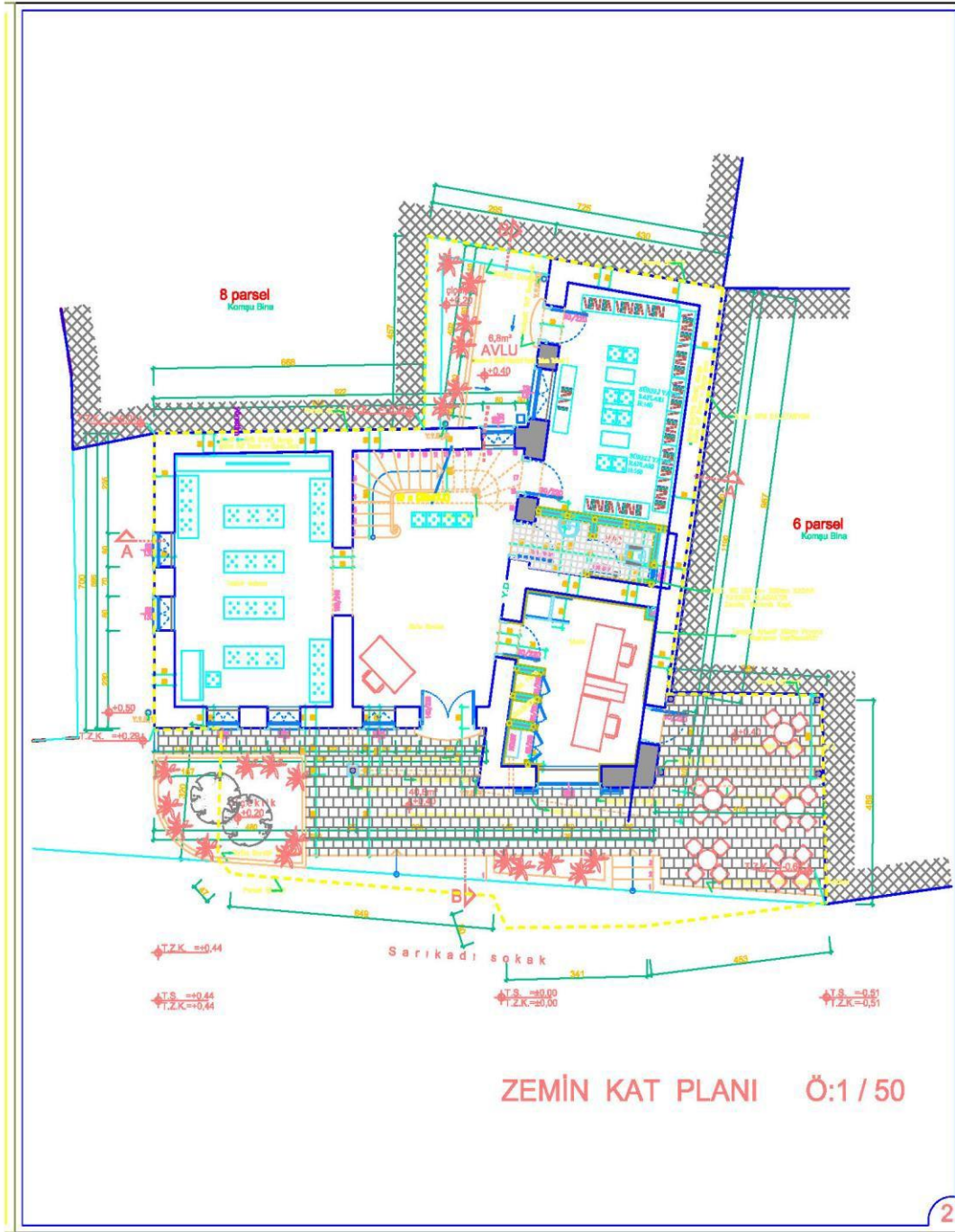
dinleti salonu , üst kata çıkış merdiveni, iç avlu bölümlerinden oluşur.

1. Kat ; Hol, okuma salonu, sergi odası, kütüphane bölümlerinden oluşur.

---

²¹⁹ Resim 207 KM Mimarlık Mühendislik Müşavirlik inş.tic.ltd.(Altındağ Belediyesi Hacettepe Mahallesi 366 Ada 7 Parsel Mimari Uygulama Projesi)

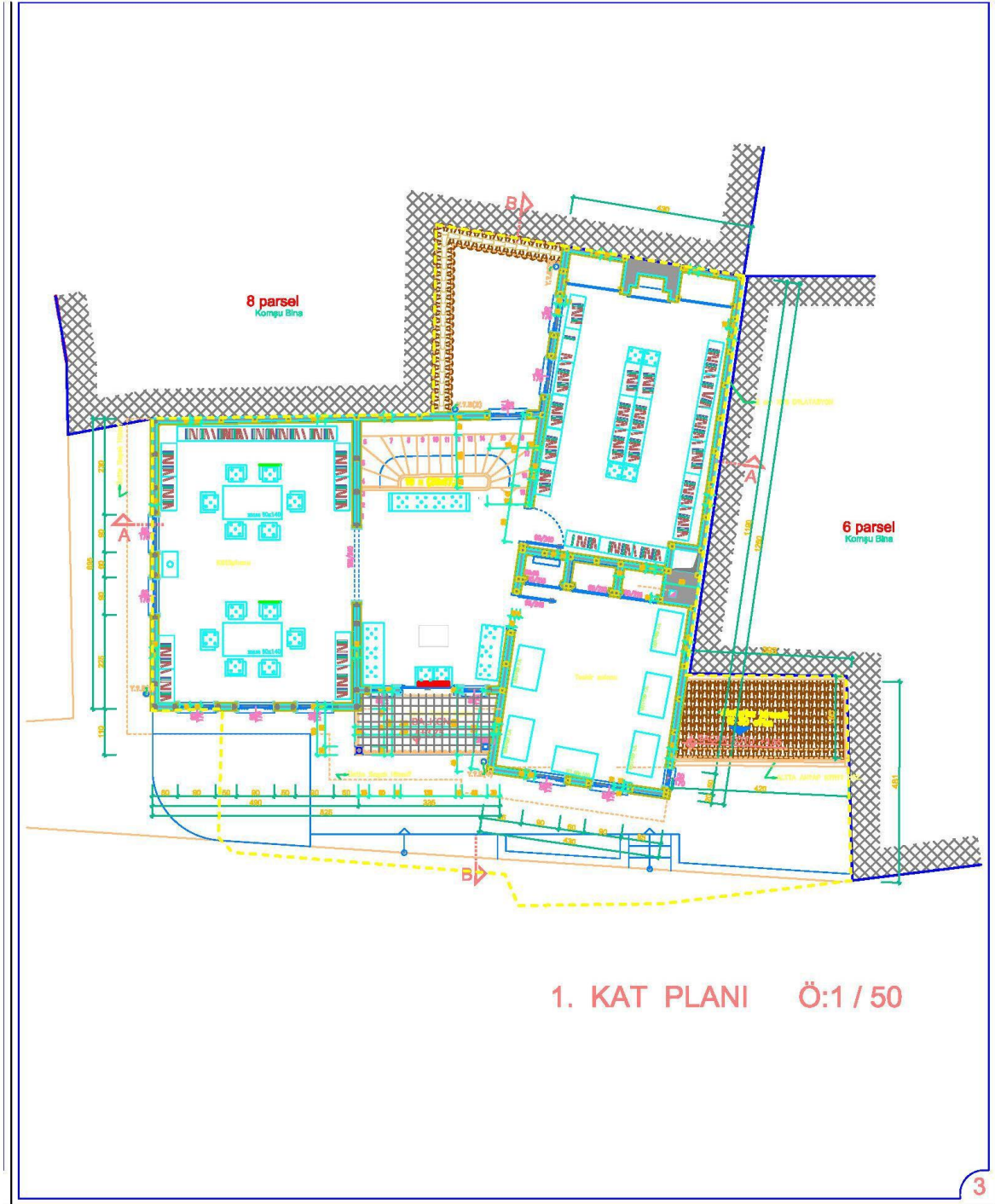
5.6.2.2. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin kat projeleri

Resim 208 Giriş katı planı²²⁰

Resimler :Uygulama sırasında projeleri kaybolduğundan tefriş planları mevcut yerleşim planına göre N.O.Kabar tarafından yeniden çizilmiştir.

²²⁰ Resim 207 N.O. Kabar Arşivi (Erişim Mart 2017)

Resim 209 Giriş katı planı²²¹

Resim 209 Uygulama sırasında projeleri kaybolduğundan tefriş yerleşim planları N.O.Kabar tarafından çizilmiştir

²²¹ Resim 209 N.O. Kabar Arşivi (Erişim Mart 2017)

5.6.2.3. İç mekanların değerlendirilmesi

Zemin Kat

Z. Giriş Holü: Giriş katı kesme bazalt taşından yapılmıştır. Zemin döşeme seramik, tavan döşeme ahşap hatıllarla kapatılmıştır.(Bkz.Resim Ana girişin solunda giriş bankosu ve sağında ikili koltuk vardır. Duvarlarda Mehmet Akif Ersoy'un resmi ve onunla ilgili panolar asılıdır. Yerler kalebodur, sergi olarak eski Türk motiflerini taşıyan bir kilim ve kilimin üstünde eski motifler taşıyan bir semaver bulunmaktadır.

Resim 210 Ana giriş Banko

Resim 211 Giriş holü²²²

Giriş holünün farklı açılardan çekilmiş resimleri

Dışarıdan giriş yönünün solunda gelen ziyaretçi ve okuyucuları yönlendirmek üzere banko bulunmaktadır. Holde gelen ziyaretçilerin bekleme alanında pirinç mangal ve kısa arkalıklı geniş puflar, zeminde DÖSİM satış mağazalarından alınan el dokuması kilim yerleştirilmiştir. Duvarlar da Mehmet Akif Ersoy'un Resim ve şiirlerinden oluşan cam üzeri ters uv. baskı renkli panoları bulunmaktadır. Girişin tam karşısından da üst kata ahşap merdiven ile çıkılmaktadır.

Z. Dinleti Odası: Dinleti odası; etkinlik zamanlarında, kişisel sergi, dinleti, resital, teşhir vb. gibi faaliyetlerde kullanılmaktadır. Etkinliğin türüne ve özelliğine göre puflar toplanıp, birleştirilebiliyor veya diğer salonlara dağıtılabiliyor.

²²² Resim 209, 210 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Mehmet Akif Ersoy fotoğrafları.(Erişim Mart 2017)

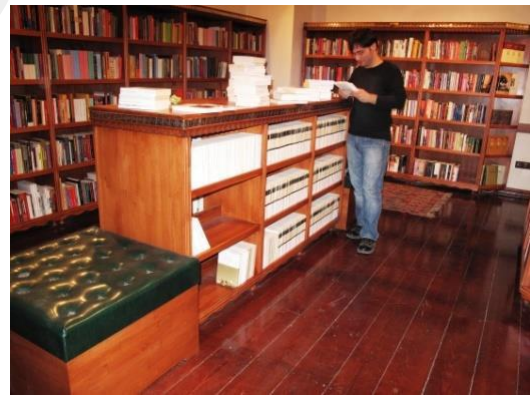
Resim 212. Dinleti Odası

Duvarlar taş, yerler kalebodurdur. Duvarlarda bilgilendirme panoları, şiirler ve Mehmet Akif Ersoy'un kendisi ve ailesine ait resimleri bulunmaktadır. Orta alanda bulunan ikili puflar bir araya getirilerek tv. ve piyona dinletisi yapılmaktadır.

Z. Kütüphane Bölümü :Müze kütüphanede bulunan kitapların büyük çoğunluğunun yer aldığı bölümdür. Duvarlar boydan boya yüksek kütüphane raflarıyla kaplanmıştır ortadaki alanda ise alçak raflar ve yanlarında puflar bulunmaktadır. Yerlerde masif rabita, duvarlarda ise saten boya bulunmaktadır. Mobilyaların renkleri kapı, pencere doğrama renklerine göre seçilerek boyanmıştır.

Resim 213 Kütüphane 1

Resim 214 Kütüphane 2 ²²³

²²³ Resim 211,212,213 KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri Dosyası, Mehmet Akif Ersoy fotoğrafları (Erişim Mart 2017)

Birinci Kat:

Birinci kat hol: Tek kollu merdivenle birinci kata çıkınca odaların arasındaki hole çıkılır. Holün önünde balkonu vardır. Balkonda 4 tane tekli koltuk, iki tane ikili koltuk Ortada bir kilim ve kilimin üstünde orta sehpa vardır. Duvarlarda çeşitli pano ve resimler bulunmaktadır.

Yerler masif rabita ve duvarlar saten boyadır. Mobilya renkleri seçilirken kapı ve pencere doğrama renklerine uyum sağlanmıştır.

Resim 215 1. kat hol 1

Resim. 216 1. kat hol 2

1. Kat Hol Merdivenle çıkış yönü, üst kat holü ile okuma salonuna geçiş sağlanmaktadır.

Resim 217 Üst kat hol 3²²⁴

²²⁴ Resim 215, 216, 217 PEDİKO (Yüklenici firma) arşivi, (Erişim Mart 2018)

Resim 218 Okuma salonu 1

Resim 219 Okuma salonu 2

Birinci kattaki okuma salonu fotoğrafları

Birinci kat okuma salonu: Holün merdiven önü, balkon kapısının önü, okuma salonuna geçiş açıklığıdır. Duvar kenarlarında yüksek kitaplıklar, pencere önlerinde alçak kitaplıklar vardır. Kitaplık kısımları sağır duvarlarla çevrilidir. Okuma masaları ve sandalyeleri ise pencere önlerinde konumlandırılmıştır. Yerler rabita parke, duvarlar ise saten boya ile boyalıdır. Zemin üzerine serilen el dokuması kilimler, çeşitli objeler DÖSİM mağazalarından alınmıştır.

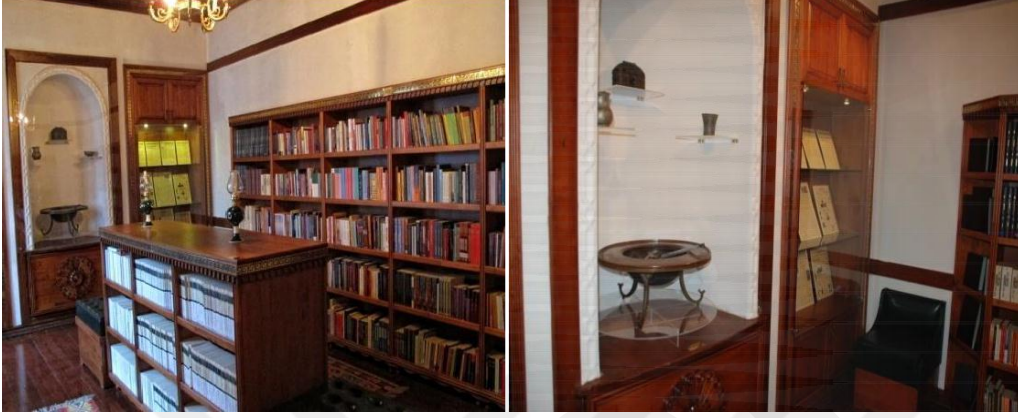
Birinci Kat Sergileme Odası: Sergileme odası masa vitrinlerinden oluşmaktadır. Mevcut duvar nişleri de cam kapaklı vitrinlere dönüştürülmüştür. Duvarlarda cam üzeri ter uv baskı fotoğraflar ve eski yazı metinlerinden oluşan panolar sergilenmektedir.

Resim 220 Sergileme odası 1 Resim 221 Sergileme odası 2 Resim 222 Gömme dolap²²⁵

²²⁵ Resim218, 219, 220,221,222 PEDİKO (Yüklenici firma) arşivi, (Erişim Mart 2018)

Birinci kat. kütüphane: Üst kattaki kütüphane duvar dipleri yüksek kitap rafları ortada alçak çift taraflı kütüphane rafları yerleştirilmiş yine bu oda da mevcut nişler camekanlı raflarla donatılmıştır. Ocak ise, orijinal bakır mangal sergileme ünitesine çevrilmiştir.

Resim 223 Kütüphane 1

Resim 224 Kütüphane 2²²⁶

Kütüphane duvarlarının fotoğrafları

Giriş katta yazarları ya da çevirmenleri tarafından imzalanmış kitaplar ve edebiyat ödülü almış kitaplar sergilenmektedir. Yine aynı oda içerisinde Türk Edebiyatı dergilerinin ilk ve son kapaklarının tıpkıbasımları sergilenmektedir. Süreli yayınlar da yine bu katta yer almaktadır. İkinci katta Ankara Kent Kitaplığı, kuramsal kitaplar, dilbilgisi konulu kitaplar ile roman, hikaye, deneme, anı, şiir türünde kitaplar bulunmaktadır.²²⁷

Mehmet Akif Ersoy'un bütün şiirleri Safahat adlı 7 ciltlik kitabında toplanmıştır. İstiklal Marşı'nın yazarı 17 şubat 1921'de Sırat-ı Müstakim ve Hakimiyet-i Milliye dergilerinde İstiklal Marşını yayımlamıştır. Marş 12 Mart 1921 yılında ulusal marş olarak kabul edilmiştir.²²⁸

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi binası eski eser olmayıp, yeniden yapılandırılan ancak tipik Ankara evleri özelliklerinde yapıldığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsisli binalardan olması dolayısıyla bu gruba dahil edilmiştir.

²²⁶ Resim 223,224 PEDİKO (Yüklenici firma) arşivi, (Erişim Mart 2018)

²²⁷ Emine Ercan, "Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi", Türk Kütüphaneciliği dergisi, (2013),s.530-531

²²⁸ Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi bilgilendirme panosundan derlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de 2010 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığının oluruyla alınan kararla Edebiyat Müze Kütüphaneleri kurulmaya başlamıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihe kadar altı tanesi kurulmuş ve faaliyete geçmiştir.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri, idari yönden buldukları ildeki Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğünün İl Halk Kütüphanelerine bağlı "Uzmanlık Kütüphaneleri" olarak çalışmalarını ve faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde tanınmış yazarlar ve şairler adına ‘edebiyat evleri’ ve ‘müze ev’ ler açılmıştır. Bu evlerde genellikle edebiyatçıların yazdıkları eserler ile kullanmış oldukları eşyaları ve kostümleri sergilenmektedir.

Türkiye’deki Edebiyat Müze Kütüphanelerinde ise, edebiyat, müze ve kütüphane kavramları bir araya getirilerek farklı bir tasarım oluşturulmuştur. Kültürel miras unsuru beş bina onarılarak bir bina ise aslına uygun olarak yeniden yapılarak hizmete alınmış, bölgenin önemli edebiyatçılarından seçti yapılarak isimleri verilen bu binalarda sadece ilgili sanatçının değil o bölgede yaşayan diğer sanatçıların eserleri, eşyaları ve binlerce cilt farklı kitapla birlikte sergilenmeye başlanmıştır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri sadece faaliyet gösterdikleri binalar açısından değil, içerisinde korunan ve sergilenen, kitap, dergi, yazma eser, eşya, kostüm ve diğer objeler açısından da somut ve somut olmayan kültürel mirasımızın birer unsurudurlar.

Edebiyat Müze Kütüphanelerinde yapılan dinletiler, sohbetler, konferanslar, konserler, sergiler, eğitimler, ozan atışmaları, mani etkinlikleri ve diğer faaliyetlerde özellikle somut olmayan ve araştırılması gereken kültürel mirasımızın konuları arasına girmektedir.

Edebiyat Müze Kütüphanelerini ayrı ayrı değerlendirecek;

Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi Sur içinde, tahmini 1907 tarihli eski adı Hacı Halit Konağı olan yapı konak olarak yapılmıştır. 19.01.1980/A/2082 Tarih ve sayıyla Korunması Gereken Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescillenmiştir. Gerekli izinler alınarak yapılan onarım sonrası yeniden işlevlendirilmiştir. Büyük bir avluya sahiptir. Yapılan düzenlemede avluya bakan pencere önlerine okuma masaları yerleştirilerek doğal gün ışığı alması, aydınlanma ve havalanma sağlanmıştır. Sağır duvarlarda yüksek kütüphane rafları kullanılırken, duvar içlerindeki derin nişlere cam çerçeveli kapak ve kilit çalışılarak sergileme vitrinine dönüştürülmüştür. Avluda açık havada yapılabilecek etkinlikler düzenlenirken birinci kattaki söyleyişi odasında kapalı mekan etkinlikleri ile Somut Olmayan Kültürel Miras örnekleri yaşatılmaktadır.

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi, İstanbul Gülhane Parkının girişindedir. Konum olarak işlek bir caddenin kenarında olması ulaşımı kolaylaştırmakta, aynı zamanda Gülhane Parkının huzur ve sakinliğini kazanmaktadır. Eski adı Alay Köşkü olan yapı 1819-1820 tarihinde yapılmış 26.01.2005 gün ve 405 sayılı kararıyla tescillenmiş ve İstanbul IV numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu altındadır. Yüksek tavanları ve her cepheyi gören pencereleri ile doğal gün ışığı ve doğal havalandırmaya sahiptir. Birinci kattaki kütüphane ile sergileme alanları yeniden işlevlendirilirken tavan-duvarlardaki süsleme ve kalem işleri kapatılmamaya özen gösterilerek teşhir ve yerleşim düzeni tasarlanmıştır. Bahçe katından giriş kapısının açıldığı kafeterya, dinleti, ve sergileme alanı düzenlenen etkinlikler için üst kattaki sergi alanlarından bağımsız olarak da kullanılmaya imkan sağlamaktadır. Özellikle akşamları sergi ve dinleti alanı olarak bahçeden giriş katı kullanılmaktadır.

Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi, Erzurum'da, XVI yy. sonu tarihinde yapılmış bir hamamdan dönüştürülmüştür. Adı önceleri Yoncalık Hamamı daha sonraları ise Askeri hamam olarak kayda geçmiştir. Yapı XVI yy.

sonu yapılmış Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 13.11.1976 gün ve A-188 sayılı kararı ile Korunması Gereken Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edilmiştir. Hamam mimarisinde pencereler ve havalandırma kanalları bulunmadığından yapay ışık ve havalandırma sağlanmaktadır. Ayrıca yapıda nem tutma ve terleme olduğundan uygun yerlere nem alma cihazı yerleştirilmiştir. Konum olarak Erzurum Yakutiye Medresesi alanı kenarındadır. Bu alan çevresinde İl halk kütüphanesi de olduğundan kütüphane hizmetleri bu birim tarafından yürütülmektedir. Dolayısı ile kütüphane hizmetlerine talep de azalmaktadır.

Ancak hamam yapısı, kütüphane için gerekli yüksek tavan olarak kubbeli olsa da, doğal aydınlanma ile doğal hava sirkülasyonunu sağlayamadığı ve yapı olarak nem ve terlemeyi kurutmak için cihazlara bağlı kalmak zorunda olduğundan yapıya fazla müdahale söz konusudur. Ayrıca, cihazların arızası durumunda, kitap ve mobilyaların zarar görmesi (nemden kabarması) kaçınılmazdır. Hamam yapılarının mekânsal olarak sınırlılıklarının olması, kütüphane olarak işlevlendirilmesinde de gerekli kriterlerin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, Edebiyat Müze Kütüphanesi olarak hamam yapılarının kullanılmasının uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi, daha önce de insanların uğrak yeri haline gelmiş Yüksek Kahve; konum ve fonksiyon açısından Edebiyat Müze Kütüphanesi konseptine en uygun durumu ifade etmektedir. Yapı, 1921 tarihinden önce yapılmış 15.08.2001 tarih ve 1573 sayılı Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından Korunması Gereken Taşınmaz Kültü Varlığı olarak tescil edilmiştir. Sohbet Evi olarak anılan yerdir; onarım sırasında birkaç binanın birleştirilmesi ile yapı büyütülmüş yanındaki çeşme ile de bütünleşmiştir. Binanın alt ve üst katları için ayrı girişler bulunmaktadır. Alt kat ön cephedeki giriş kapısı söyleyişi odasına açıldığından bağımsız olarak etkinliklerin yapılmasına olanak sağlamıştır. Kütüphane, okuma ve teşhir salonları üst katta konumlanmıştır. Böylelikle daha sessiz okuma alanları sağlanmıştır. Cumbalarla genişletilmiş alanın pencereleri sayesinde de doğal aydınlatma ve havalandırma bulunmaktadır. Mobilya tefrişlerinde kullanılan kütüphane rafları, masaları, sehpa alın ve kenarlarında Kütahya'nın özgün çini desenlerinin kullanıldığı seramik bantlar kullanılmıştır.

Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi bahçe içinde 4 cephesi de açık alana bakan tek yapıdır. Adı Dişçi Ethem Konağı olan yapı konak olarak 1918-1922 tarihleri arasında yapılmış, 30.01.1992 tarih ve 1074 sayıyla Korunması Gereken Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edilmiştir. Konum olarak çevresinde başka yapının olmaması yerinin algı ve farkındalığını pekiştirmektedir. Her katın girişi yandaki merdiven bloğundan sağlanırken onarım sırasında orijinal ithal yer seramikleri korunmuştur. Teşhir, kütüphane ve okuma salonu, çok amaçlı salon ile personel çalışma alanlarının farklı katlarda olması dolayısı ile etkinlik zamanlarında bağımsız çalışma larına olanak sağlamaktadır. Kütüphane ve okuma salonlarında her cephedeki pencerelerden doğal ışık ve havalandırma sağlanırken yüksek tavanlı olması daha ferah bir ortam sağlamaktadır. Edebiyat Müze Kütüphanesinin Yaşar Kemal adına açılması planlanmış, ancak yazarın kendi talebi üzerine Karacaoğlan olarak değiştirilmiştir.

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi, diğer Edebiyat Müze Kütüphanelerinden yapısal olarak farklıdır. Eski eser değildir. Bu anlamda diğer Edebiyat Müze Kütüphanelerinden ayrılmaktadır. Ancak plan ve yapı inşaat tekniği açısından sit alanı içinde kaldığı için Ankara Evleri tarzında yeniden yapılmıştır. Ankara Hamamönü mevkiinde ve Hacettepe Üniversitesinin arka çıkış kapısı önündedir. Konum olarak üniversite öğrencilerinin yoğun olduğu yapı, çevresi açık ve park alanı kenarında kalmaktadır. Öğrencilerin uğrak yeri haline gelmiştir. Giriş katı yöresel Ankara kesme taşından inşa edilip, sergi ve etkinlik alanı olarak kullanılırken, üst kat ahşap hatıllarla döşenmiş, cumba ile mekan genişletilmiştir. Kütüphane, okuma salonu ve teşhir için kullanılmaktadır. Ocak, niş, gömme yüklük dolap boşlukları raf ve cam kapaklı vitrinlere dönüştürülmüştür. Bina her iki cepheden pencereler ile doğal ışık almaktadır. Yapı içerisinde hem doğal gün ışığı ve hem de doğal havalandırma sağlanarak ideal kütüphane ortamına uygun hale getirilmiştir.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri için, köşk- konak tarzı yapıların uygun yapılar olduğu görülmektedir.

Edebiyat Müze Kütüphanelerinin kuruluş amaçlarından müze ve kütüphane olgusu hedef kitlenin ilgisini çekmiş; okuyucular, yayınevleri ve yazarları bir araya getirmiştir. Yeni bir tarzın meydana gelmesi, kent kimliğine, sürdürülebilir turizme de katkı sağlamaktadır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri ile ilgili önerilerimizi şöyle sıralayabiliriz;

1. Edebiyat Müze Kütüphanelerinin onarımı, restorasyonu ve tefrişinde çağdaş müzecilik ve çağdaş kütüphanecilik kriterlerine önem verilmelidir.
2. Edebiyat Müze Kütüphanelerinin niteliklerinin daha da yükseltilmesi için içerik ve kapsam alanında bazı değişiklikler yapılmalıdır.
3. Edebiyat Müze Kütüphaneleri' nin mekânsal ihtiyaçlarının belirlenerek temel ilke ve değerler oluşturulmalıdır.
4. Edebiyat Müze Kütüphanelerinin sayılarının ve çeşitliliğinin artırılması, yaygınlaştırılması için konseptte uygun yapılar araştırılmalıdır.
5. Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, projelendirme ve çözümler üzerinde, her yapı için, yapının özellikleri ön planda tutularak daha kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.
6. Yapıların mobilya donanımları tasarlanırken, yapının özelliklerine uygun, ergonomik ölçülere göre yapılarak sağlıklı çalışma, okuma ve araştırma alanları oluşturulmalıdır.

7. Seçim yapılan binalarda her fonksiyonun minimal ölçüsü, maksimal ölçülere taşınarak daha büyük binalar Edebiyat Müze Kütüphanelerine kazandırılmalıdır. Böylelikle daha çok bölge sanatçısının eserleri bu yapılarda sergilenebilir.

8. Gelişen teknolojinin; fonksiyon kazandırılan binalarda her seksiyona uyumu, her bir tarihi yapı için ayrı ve uluslararası restorasyon ilke ve kriterlerine uygun olarak tasarlanarak sağlanmalıdır. (Örneğin akıllı müzeler, akıllı kütüphane binaları gibi)

9. Ülkemizde yetişen kadın sanatçı, edebiyatçı ve şairler içinde Edebiyat Müze Kütüphanesi kurulmalıdır.(Örneğin, Halide EDİP ADIVAR vb. gibi)

10. Mevlana Celaleddin Rumi, Yunus Emre, Nasreddin Hoca gibi topluma mal olmuş değerli büyükler için de Edebiyat Müze Kütüphaneleri açılmalıdır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ferah Burgul (2017) “Edebiyat Müzeleri ve Müzede Edebiyat Eğitimi, ”**Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:214,s. 86-103

Ahtem kutuphane İnt. Sit. - <http://www.ahtemkutuphane.gov.tr/> (Erişim Mart 2018)

Akıncı, Turan (2010), Beyoğlu (Yapıtlar, Mekanlar, İnsanlar), İstanbul, Remzi

Aksoy, Metin (2013), "Ahmed Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi, "**Türk Kütüphaneciliği Dergisi**,S.27,s.526-527

Aktekin Semih (2008), “Müze Uzmanlarının Okulların Eğitim Amaçlı Müze Ziyaretlerine İlişkin Görüşler”, **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, C.9, S.2.s.103-111

Alpat,Fatma Engin(2011), "Osmanlı İmparatorluğunun 15. yy. ve 18. yy. arası saray kumaşlarında kullanılan üslup" **Beykent Üniv. Sos. Bil. Dergisi**, Cilt, 5, Sayı:1, s.27-50

Ana Britannica (1994), C.11, Hürriyet Yayınları, İstanbul

Arası Kaç Km. İnternet Sitesi [http:// www.arasikackm.com](http://www.arasikackm.com), Gülhane haritası (Erişim Mart 2017)

Artun, Ali (2017), **Mümkün Olmayan Müze**, İstanbul, İletişim Y. (1. Basım)

Atagök Tomur (1990), “Çağdaş Müzeciliğin Anlamı”, Lami Sanat Dergisi, S.14,s.2-3

Atıncı Semra - Karadeniz Şenol(2011), “Yeni Bir Kültürel Konsepti: Edebiyat Müze Kütüphaneleri, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, S.27,s.519-530

Ayaokur, Alev (2014), **Müzelerde Bilgi Yönetimi: Sadberk Hanım Müzesi Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,

Aygün Hakan Melih (2011); Kültürel Mirası Korumada katılımcılık makalesi;
Vakıflar Dergisi, Sayı:35, s.191-211

Aykan Zekai Wordpress İnt. Sit.-<https://aykanzekai.wordpress.com/kutuphaneturleri-2/> (Erişim Mart 2018)

Barnard, Malcolm (2010), “**Sanat Tasarım ve Görsel Kültür**”, Çev.Güliz Korkmaz, Ankara, s. 34-38

Boyras,.Burak(2008) “Müze Teknolojileri ve Sergileme Farklılıkları”,”**İdil Dergisi**, İstanbul, Cilt:2 Sayı:8, s.113-128

Brooker, Graeme - Sally Stone, “**İç Mimarlıkta Biçim +Yapı**”, Çev: Cansu Uçar, İstanbul, 2007, Ömür Matbaacılık

Brooker, Graeme - Sally Stone, “**İç Mimarlıkta Bağlam+ Çevre**”, Çev: Cansu Uçar, 2012, İstanbul, Ömür Matbaacılık

Çakın İrfan (1986), ‘Kütüphanenin Toplumsal Konumu ve İşlevleri “**TKDB Dergisi** Sayı:35,

Demirelli, Elif, Elif Mimarlık, Yüksek Kahve Restorasyon Projesi Dosyası, (Erişim 4.4.2018)

Diker Oğuz,- Deniz Taşkın (2016), **Somut Kültürel Miras ve Türkiye**, Ankara,S.8-16, PEGEM Akademi Yayınları

Diyarbakır Valiliği-İl Kültür Turizm Müdürlüğü-Müze Müdürlüğü, "Diyarbakır Kültür Envanteri (Merkez)",y.y, t.y.,Cilt II,

Doğan F. Oya (2013), Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, S.27, Sah:528-529

Emekli, Gözde (2006) “Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm Makalesi”,
Ege Coğrafya Dergisi, Sayı:15,s.51-59

Ercan Emine (2013), “Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, s.530-531

Erginbaş Doğan (1953), "**Diyarbakır Evleri**", İstanbul

Erşen, Devrim (2013), **Türkiye'nin antik kentleri ege**, İstanbul, s. 4 Ekim Yayınları, Seçil Ofset Matb.

Erzurum Koruma Kurulu İnt Sit.-<http://www.erkurumkurul@kultur.gov.tr>. (Erişim Mart 2018)

Eyice Semavi, (2002), “**Batı Sanat Akımlarının Değiştirdiği Osmanlı Dönemi Türk Sanatı**”, Türkler, C.15, Ankara, s.284-30

Franchi, Elena, “Kültürel Miras Nedir”, **Khan Academy** İnternet Sitesi, <https://tr.khanacademy.org/humanities/art-history-basics/beginners-art-history/a/what-is-cultural-heritage> (Erişim Mart 2018)

Haberler.com İnternet Sitesi,- <https://www.haberler.com/karacaoglan-edebiyat-muze-kutuphanesi-2865755-haberi/> (Erişim Mart 2018)

Hasol, Doğan (1995), **Mimarlık Sözlüğü**, Fer Yayınları, İstanbul

İbrahimhakkıoğlu, Nesim (2013), “Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, S. 27, s.532-533

Hızlan, Doğan (2011), Hürriyet Gazetesi, 14 Kasım 2011 Tarihli Gazete Makalesi

Icomos org internet Sitesi, [http://www.icomos.org.tr/ Dosyalar/ICOMOSTR_0961013001353670439.pdf](http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0961013001353670439.pdf) (Erişim Mart 2018)

Icom Turkey İnt. Sit. <https://icomturkey.org/tr/icoma-göre-müzenin-tanımı> (Erişim Mart 2018)

Işık İhsan (2017), **Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi**, Ankara, Cilt VIII,

Işık İhsan (2017), **Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi**, Ankara, Cilt IV

İnan, Faysal (2013), “Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Sayı: 27, s. 534-536

İzafet Net İnternet Sitesi, <http://www.izafet.net/threads/muze-nedir-muze-turleri-nelerdir.223116/> (Erişim Mart 2018)

Kantarcıoğlu, Ayhan Yücel (1997), **Müzelerdeki Eserlerin Bozulmasında Mikropların Rolü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara,

Karadeniz Ceren (2008); **Dünyada Çocuk müzeleri ile Bilim, Teknoloji ve Keşif Merkezlerinin İncelenmesi ve Türkiye için Bir Çocuk Müzesi Modeli Oluşturulması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sos. Bil. Ens. Müze Eğitimi Ana Bil. Dalı, Ankara,

Kısa Yavuz (2012); **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi Sos. Bil. Enstitüsü, Afyon,

KM Mimarlık Mühendislik Müşavirlik, Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi **Mimari Uygulama Projesi**

Kutlu M. Mahmut (2009), Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime yönelik ilk adım: Halk Kültürü Dersi, **Milli Folkl. Derg.** Yıl 21, Sayı. 82

Kültür ve Turizm Bakanlığı İnt. Sit. <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR, 50837/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi-hak-.html>

Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu (KTVKK) Dosyası, **Erzurum, 1198 nolu Dosya** <http://www.erkurumkurul@kultur.gov.tr>. (Erişim Mart 2018)

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (KTVKK),**Erzurum,5590 no lu Dosya**, (Erişim Mart 2018)

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (KTVKK) Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Dosyası,(Erişim Mart 2018)

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü "**Halk Kütüphanelerinde Mimari Uygulamalar Çalıştayı**", Ankara, 2018, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü yayını,

Kütahya Belediyesi İnt. Sit. <http://www.kutahya.bel.tr/muzelerimiz.asp> (Erişim Mart 2018)

Kütahya Yaşam İnternet Sitesi <http://www.kutahyayasam.com/evliya-celebi-edebiyat-muze-kutuphanesi-acildi-h1545.html> (Erişim Mart 2018)

Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, <http://www.kygm.gov.tr/>(Erişim Mart 2018)

Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü int. Sit.[http://www.kygm.gov.tr/ TR-51044/2012-yili-duyurulari.html](http://www.kygm.gov.tr/TR-51044/2012-yili-duyurulari.html)

Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü <http://www.kygm.gov.tr/TR-32/istanbul-ahmet-hamdi-tanpinar-edebiyat-muze-kutuphanesi-.ht>

Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müd. İnt. Sit. <http://www.kygm.gov.tr/TR,46229/erzurumlu-emrah-edebiyat-muze-kutuphanesi-ve-cagdas-hiz-.html>

Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müd. İnt. Sit. <http://www.kygm.gov.tr/TR,51290/kutahya-evliya-celebi-muze-kutuphanesinin-acilis-duyuru-.html>

KVMGM, İstanbul Relöve ve Anıtlar Müdürlüğü

KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, **Ahmet Arif** Dosyası, Emrah Büyüктаş (Arkeolog) Raporu, (Erişim Mart 2017)

KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, **Ahmet Hamdi Tanpınar** Dosyası

KYGM, **Edebiyat Müze Kütüphaneleri Broşürü**; (Erişim Mart 2017)

KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, **Erzurumlu Emrah** Dosyası (Erişim Mart 2018)

KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, **Evliya Çelebi** Dosyası (Erişim Mart 2018)

KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, **Karacaoğlan** Dosyası (Erişim Mart 2018)

KYGM, Edebiyat Müze Kütüphaneleri, **Mehmet Akif Ersoy** Dosyası (Erişim Mart 2018)

KYGM Diyarbakır Kütüphanesi İnt. Sit. <http://www.diyarbakirkutup.gov.tr/TR,164807/ahmed-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi.html> (Erişim Mart 2018)

KYGM İnt. Sit. / <http://www.kygm.gov.tr/>(Erişim Mart 2017)

KYGM İnt. Sit. <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/61,yonetmelik-24052011.pdf.pdf?0> (Erişim Mart 2018)

KYGM Kutahya Kütüphanesi İnt.Sit. <http://www.kutahyakutup.gov.tr/TR,86633/evliya-celebi-edebiyat-muze-kutuphanesi.html>Liste list.com/ İnt. Sit. - <https://listelist.com/evleri-muze-olan-edebiyatcilar> (Erişim Mart 2018)

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi İnternet Sitesi. <http://mehmetakifersoy> (Erişim Mart 2018)

Merçin Levent(2015); “Müzeler ve Toplum”, **Atatürk Dil Ve Tarih Yüksek Kurulu Dergisi**. Sayı:1, s.152-153

Mollaoğlu, Neslihan R.(2007), “Müze Kütüphaneleri ve Müze Bilgi Ortamına Katkıları, ”**Türk Kütüphaneciliği dergisi**, Cilt.21, Sayı:3, s.304-334

Müze asist.com internet Sitesi<http://www.muzeasist.com/muze/profil/ahmed-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi> (Erişim Mart 2018)

mynet.comİnt.Sit-<http://www.mynet.com/haber/güncel/> (Erişim10 Mart 2018)

Neufert Ernest (1977), Yapı Tasarımı Temel Bilgileri, Çev. Abdullah Erkan, Ankara, Güven Kitabevi

Özdemir Melike Z. Dağıstan (2005),“Türkiye’de kültürel mirasın korunmasına kısa bir bakış”, **Planlama Dergisi**, Sayı:1, s.20-25

Pediko İnternet Sitesi./<http://www.pediko.com/> (Erişim Mart 2018)

Pediko (Uygulama firması), **Yapılan İşler Broşürü**

Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma proje ve Uygulamalarını özendirme yarışması, İstanbul, 2011, s.100, Çekül Yayınları

Tarihli Sanat İnternet Sitesi, <https://www.tarhlisanat.com/muze-nedir-tanimi-tarihcesi/> (Erişim Mart 2018)

Tezcan N, Tezcan S, (2011), "**Doğumunun 400.yılında Evliya Çelebi**",Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

Tigris haber İnternet Sitesi -<http://www.tigrishaber.com.tr/>(Erişim Mart 2018)

Tüzün, Ahmet Bülent (2010), **Modern Müze İşletmeciliği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sos. Bil.Enst. Arkeoloji Anabilim Dalı, Adana

Unesco.org.tr İnternet Sitesi-<http://www.unesco.org.tr/Pages/57/20/Sualt%C4%B1-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-%C4%B0zleme-Grubu> (Erişim Mart 2018)

Uralman, N. Hanzade (2006), 21. Yüzyıla girerken Bir Bilgi Kurumu Müze, **Bilgi Dünyası Dergisi**, Sayı:7 s.250-266

Ünal Zeynep Gül (2014), **Kültürel Mirasın Korunması**, İSMEP (İstanbul Sismik Projesi), İstanbul

Wallisser, Tobias, Müze ve Sergilemede Kurgu, Türkiye’de Müzecilik Platformu

İnternet Sitesi,<http://mmkd.org.tr/muze-ve-sergilemede-kurgu/> (Erişim Mart 2018)

Wow turkey.İnt..Sit.<http://wowturkey.com/from/viewtopic>,(Erişim10.03.2018)

Yaman, Zeynep Yasa(2005), **Çok Kültürlü Kimlik, Kültürel Miras Sanat İmge**, Ankara, Türk İngiliz Kültür Derneği Yayını

Yakupoğlu Ahmet, **Yüksek Kahve yağlı boya tablosu**, Kütahya (KTVKK) dosyası,(Erişim)Mart-2018

Yıldırım, Ali (1994),"**Karacaoğlan**", Ankara, s.y.

RESİM ARŞİVLERİ

1. Altındağ Belediyesi İmar İşleri(2015)
2. Neriman Okumuş Kabar resim arşivi
3. PEDİKO resim arşivi(2018)
4. Ş. Nesim İbrahimhakkıoğlu resim arşivi(2018)

TEZ

ORIJINALLIK RAPORU

% **14**
BENZERLIK ENDEKSİ

% **11**
İNTERNET
KAYNAKLARI

% **7**
YAYINLAR

% **7**
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.tk.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
2	www.turad.org İnternet Kaynağı	% 1
3	www.istanbul.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
4	İNAN, Faysal. "Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi", Türk Kütüphanecileri Derneği, 2013. Yayın	< % 1
5	aregem.kultur.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	www.muzeasist.com İnternet Kaynağı	<% 1
7	issuu.com İnternet Kaynağı	<% 1
8	www.muzeforum.org İnternet Kaynağı	<% 1

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Neriman OKUMUŞ KABAR

Doğum Yeri ve Tarihi : Artvin-1969

ÖĞRENİM DURUMU

DERECE	ALAN	ÜNİVERSİTE	YIL
Lisans	İç mimarlık ve Çevre Tasarımı	Hacettepe Üniversitesi	1995

İŞ DENEYİMİ

ÇALIŞTIĞI YER	GÖREV	YIL
Protek San.Tic.Ltd. Şti.	İç Mimar	1995-1996
Bursa Tepe Mobilya	İç Mimar	1996-1997
Nilüfer Belediyesi/Bursa	İç Mimar	1997-1999
Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖSİM	İç Mimar	2000-2002
Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	İç Mimar	2002-2012
Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü	İç Mimar	2012-

Yabancı Diller : İngilizce

Yayınlar :

**E-posta : nerimanoku @ hotmail.com,
neiman.kabar@kulturtrizm.gov.tr.**

Telefon : 0 543 404 89 12

Tarih :